

- **BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA
KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN
ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ (CEDAW)**
- **6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE
KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUN**
- **63 SAYILI SUÇ MAĞDURLARININ
DESTEKLENMESİNE DAİR
CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ**
- **İLGİLİ MEVZUAT**

- **BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI
HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ
SÖZLEŞMESİ (CEDAW)**
- **6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE
KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE
DAİR KANUN**
- **63 SAYILI SUÇ MAĞDURLARININ
DESTEKLENMESİNE DAİR
CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ**
- **İLGİLİ MEVZUAT**

Bu mevzuat kitapçığı İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı (SIDA) tarafından fonlanan Kadınların Adalet Erişiminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) Türkiye tarafından hazırlanmıştır. Mevzuat kitapçığı içeriği, İsveç'in görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

- 5** BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ (CEDAW)
- 23** BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ EK İHTİYARİ PROTOKOL
- 33** CEDAW/C/GC/33 KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN KALDIRILMASI KOMİTESİ KADINLARIN ADALETE ERİŞİMLERİNE İLİŞKİN 33 SAYILI GENEL TAVSİYE
- 73** CEDAW/C/GC/35 KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN KALDIRILMASI KOMİTESİ KADINLARA YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDETE İLİŞKİN 35 SAYILI GENEL TAVSİYE (19 SAYILI GENEL TAVSİYE GÜNCELLENDİ)
- 103** 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN
- 119** 63 SAYILI SUÇ MAĞDURLARININ DESTEKLENMESİNE DAİR CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ
- 131** 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNA İLİŞKİN UYGULAMA YÖNETMELİĞİ
- 159** 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA TEKNİK YÖNTEMLERLE TAKİP SİSTEMLERİNİN KULLANILMASINA DAİR YÖNETMELİK
- 177** ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK
- 205** ADALET BAKANLIĞI 10.01.2023 TARİHLİ VE 154/2 SAYILI AİLE İÇİ VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİ GENELGESİ
- 215** ADALET BAKANLIĞI 31.10.2022 TARİHLİ VE 170/1 SAYILI CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI İŞLENEN SUÇ SORUŞTURMALARI GENELGESİ
- 223** AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI 16 HAZİRAN 2021 TARİHLİ VE 2021/5 SAYILI KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE GENELGESİ
- 237** İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 1 OCAK 2020 TARİHLİ VE 2020/1 SAYILI KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE GENELGESİ

**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ
AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ
SÖZLEŞMESİ (CEDAW)**

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ*

Bu sözleşmeye taraf olan devletler,

Birleşmiş Milletler Yasasının temel insan haklarına, insan itibar ve kıymetine ve erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olmaları gerektiğine inancı tekrar teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin, insanlara karşı ayrımcılığın kabul edilemezliği prensibini teyit ettiğini ve tüm insanların özgür doğduğunu ve eşit itibar ve haklara sahip olduklarını ve bu Beyannamede böylece öne sürülen tüm haklar ve hürriyetlerin cinsiyete dayalı olanlar dahil hiçbir ayrıma tabi kılınmaksızın herkes tarafından kullanılabilceğini beyan ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Sözleşmelerine Taraf Devletlerin, kadınlar ile erkeklerin tüm ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve siyasi haklardan eşit olarak yararlanmalarını temin mükellefiyeti bulunduğunu kaydederek,

Birleşmiş Milletler ve ona bağlı ihtisas kuruluşları nezaretinde kabul edilmiş ve erkeklerle kadınların eşitliğini sağlamaya çalışan uluslar arası sözleşmeleri göz önünde tutarak;

Ayrıca Birleşmiş Milletler ve ona bağlı ihtisas teşekküllerinin kabul ettiği erkek ve kadınların haklarının eşitliğini sağlamayı amaçlayan kararları, beyanları ve tavsiyeleri de dikkate alarak;

Ancak, bu çeşitli belgelere rağmen kadınlara karşı ayrımcılığın hala devam etmekte olduğundan endişe duyarak,

Kadınlara karşı ayrımcılığın, hak eşitliği ve insan şeref ve haysiyetine saygı ilkelerini ihlal ettiğini, kadınların erkeklerle eşit olarak ülkelerin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatlarına katılmalarını engellediğini, toplumun ve ailenin refahının artmasına engel teşkil ettiğini ve kadınların ülkeleri ve insanlık

^(*) 14 Ekim 1985 tarihli ve 18898 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan CEDAW (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) - Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi resmi çevirisidir.

hizmetinde kullanabilecekleri olanaklarını geliştirmelerini zorlaştıracaklarını kaydederek,

Yoksulluk hallerinde kadınların yiyecek, sağlık, eğitim, öğretim ve iş bulma ve sair ihtiyaçlarının karşılanması bakımından en az imkana sahip olduklarından endişe duyarak;

Hakkaniyet ve adalete yeni uluslar arası ekonomik düzenin kurulmasının, kadınlarla erkekler arasındaki eşitliği sağlamak için önemli bir aşama teşkil edeceğine inanarak;

Apartheid'in, ırkçılığın her şeklinin, ırk ayırımının, sömürgeciliğin, yeni sömürgeciliğin, saldırganlığın, yabancı devlet işgal ve hakimiyetinin ve ülkelerin iç işlerine müdahale etmenin ortadan kaldırılmasının, erkekler ile kadınların eşit haklardan yararlanmaları için gerekli olduğunu önemle belirterek;

Uluslar arası barış ve güvenliğin güçlendirilmesinin, uluslararası gerilimin azaltılmasının, sosyal ve ekonomik sistemlerine bakılmaksızın bütün ülkeler arasında karşılıklı işbirliğinin, genel ve tam silahsızlanmanın ve özellikle sıkı ve etkili bir uluslar arası denetim altında nükleer silahsızlanmanın, ülkeler arasındaki ilişkilerde, adalet, eşitlik ve karşılıklı menfaat ilkelerinin teyidinin ve yabancı ve sömürge yönetimi veya yabancı işgali altında bulunan yerlerdeki halkların kendi kaderlerini tayin ve bağımsızlık elde etme hakları kadar ulusal hükümler ve toprak bütünlüklerine saygının gerçekleşmesinin, sosyal gelişme ve kalkınmaya ve bunun bir sonucu olarak da, erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin elde edilmesini katkıda bulunacağını teyid ederek,

Bir ülkenin tam ve eksiksiz kalkınmasının, dünyada refahın ve barışın elde edilmesinin, kadınların erkeklerle eşit şartlarda her alanda azami katkılarının gerektirdiğine inanarak,

Kadınların ailenin refahına ve toplumun kalkınmasına yaptıkları büyük katkının henüz tam olarak algılanmadığını, analığın sosyal önemi ve ana ve babanın aile içinde ve çocukların büyütülmesindeki rollerini göz önünde bulundurarak ve kadınların nesillerin üremesindeki önemli rolünün aile içinde ayırma neden olmaması gerektiğini, nitekim çocukların yetiştirilmelerinin kadın ve erkek ile toplumun tamamının sorumluluk paylaşmalarını gerektirdiğini vakıf olarak,

Erkeklerle kadınlar arasında tam bir eşitliğin gerçekleşmesi için kadınlar ile erkeklerin toplumdaki geleneksel rollerinde bir değişiklik ihtiyacı bulunduğunu vakıf olarak,

Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Beyannamesinde yer alan ilkeleri uygulamaya ve bu maksatla bu nevi ayrımcılığın her şekli ve tezahürünün ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri almaya kararlı olarak ,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

BÖLÜM I

Madde 1

İşbu Sözleşmeye göre, “kadınlara karşı ayırım” deyimi kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir .

Madde 2

Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayırımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

- Kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse dahil etmeyi ve yasalar ile diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,
- Kadınlara karşı her türlü ayırımı yasaklayan ve gerekli yerlerde müeyyideler de ihtiva eden yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,
- Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal himayesini tesis etmeyi ve yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayırma karşı etkin himayesini sağlamayı,

- d) Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,
- e) Herhangi bir kişi , kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayırım yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,
- f) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,
- g) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden bütün ulusal cezai hükümleri ilga etmeyi .

Madde 3

Taraf devletler özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel sahalarda olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla, kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

Madde 4

- 1) Kadın ve erkek eşitliğini fiilen sağlamak için Taraf Devletlerce alınacak geçici ve özel önlemler, iş bu sözleşmede belirtilen cinsten bir ayırım olarak mütalaa edilmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların muhafazası sonucunu doğurmayacaktır. Fırsat ve uygulama eşitliği hedeflerine ulaşıldığı zaman bu tedbirlere son verilecektir.
- 2) Anneliğin himayesi amacıyla iş bu Sözleşmede belirtilenler dahil, Taraf Devletlerce alınacak özel önlemler, ayrımcı olarak nitelendirilmeyecektir.

Madde 5

Taraf Devletler aşağıdaki bütün uygun önlemleri alacaklardır:

- a) Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek ,

- b) Anneliğin sosyal bir görev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören ve her halükarda çocukların menfaatlerini her şeyden önce gözeten anlayışa dayanan bir aile eğitimi sağlamak ,

Madde 6

Taraf Devletler, kadın ticareti ve fahişeliğin istismarının her şekliyle önlenmesi için yasama dahil gerekli bütün önlemleri alacaklardır.

BÖLÜM II

Madde 7

Taraf Devletler, ülkenin politika ve kamu hayatında, kadınlara karşı ayırımı önlemek için tüm tedbirleri alacaklar ve özellikle kadınlara erkeklerle eşit şartlarla aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- a) Bütün seçimlerde ve halk oylamalarında oy kullanmak ve halk tarafından seçilen organlara seçilebilmek ,
- b) Hükümet politikasının hazırlanmasına ve uygulanmasına katılmak, kamu görevinde bulunabilmek ve hükümetin her kademesinde kamu görevleri ifa etmek ,
- c) Ülkenin kamu ve politik hayatı ile ilgili hükümet dışı kuruluşlara ve derneklere iştirak etmek.

Madde 8

Taraf Devletler, kadınlara erkeklerle eşit şartlarda ve hiçbir ayırım gözetmeksizin, hükümetlerini uluslar arası düzeyde temsil etmek ve uluslar arası kuruluşların faaliyetlerine katılmak fırsatını sağlamak için gerekli bütün tedbirleri alacaklardır.

Madde 9

- 1) Taraf Devletler, tabiiyetin kazanılmasında değiştirilmesinde veya muhafazasında kadınlara erkeklerle eşit haklar tanıyacaklar ve özellikle bir yabancıyla evlenmenin veya evlilik sırasında kocanın tabiiyetini

değiştirmesinin, kadının da otomatik olarak tabiiyet değiştirmesine, tabiiyetsiz kalmasına veya kocanın tabiiyetini zorla almasına yol açmamasını temin edeceklerdir.

- 2) Taraf Devletler, çocukların tabiiyeti konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlayacaklardır.

BÖLÜM III

Madde 10

Taraf Devletler, özellikle aşağıdaki konularda kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayırımı önleyen bütün uygun tedbirleri alacaklardır:

- a) Meslek ve sanat yönlendirilmesinde kırsal ve kentsel alanlarda bütün dallardaki eğitim kurumlarına girişte ve diploma almada okul öncesi, genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde ve her çeşit mesleki eğitimde eşit şartların sağlanması ,
- b) Kadınların erkeklerle aynı ders programlarından yararlanmaları, aynı sınavlara katılmaları, aynı seviyedeki niteliklere sahip eğitim görevlilerine, okul bina ve malzemesine sahip olmaları,
- c) Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinden ve kademesinden kaldırılması ve bu amaca ulaşılması için eğitim birliğinin ve diğer eğitim şekillerinin teşvik edilmesi, özellikle ders kitaplarının ve okul programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve eğitim ve metotlarının bu amaca göre düzenlenmesi,
- d) Burs ve diğer eğitim yardımlarından faydalanmaları için kadınlara erkeklerle eşit fırsatların tanınması,
- e) Özellikle kadın ve erkekler arasında mevcut eğitim açığını en kısa zamanda kapatmaya yönelik yetişkin ve görevsel okuma-yazma öğretim programları dahil, sürekli eğitim programlarına katılabilmeleri için erkeklerle eşit fırsatların verilmesi,
- f) Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi,

- g) Spor ve beden eğitimi faaliyetlerine faal olarak katılmaları için erkeklerle eşit fırsatlar tanınması,
- h) Kadınların ailelerin sağlık ve refahını sağlamaya yardım edecek, aile planlaması bilgisi dahil özel eğitici bilgiyi temin etmeleri.

Madde 11

- 1) Taraf Devletler, istihdam alanında kadınlara karşı ayırımı önlemek ve kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eşit haklar sağlamak için özellikle aşağıda belirtilen konularda bütün uygun önlemleri alacaklardır:
 - a) Bütün insanların vazgeçilmez hakkı olan çalışma hakkı,
 - b) İstihdam konularında eşit seçim kısıtları uygulanması da dahil, erkeklerle eşit istihdam imkanlarına sahip olma hakkı,
 - c) Serbest olarak meslek ve iş seçme hakkı, terfi, iş güvenliği, hizmetin tüm şartları ve avantajlarından faydalanma hakkı, çıraklık, ileri mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi dahil mesleki eğitim ve mükerrer eğitim görme hakkı,
 - d) Sosyal yardımlar dahil eşit ücret hakkı, eşdeğerdeki işte eşit muamele ve işin cinsinin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı,
 - e) Ücretli izinle birlikte, özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, sakatlık ve yaşlılık ve diğer çalışamama hallerinde sosyal güvenlik hakkı,
 - f) Emniyetli şartlar içinde çalışma hakkı ve sağlığın ve bu meyanda doğurganlığın korunması hakkı,
- 2) Evlilik ve analık sebebiyle kadınlara karşı ayırımı önlemek ve etkin çalışma hakkını sağlamak amacıyla, Taraf Devletler uygun önlemleri alacaklardır.
 - a) Hamilelik ve analık izni sebebiyle veya evliliğe bağlı olarak işten çıkarma ayırımını yasaklamak, bu ayırımı yapanları cezalandırmak,
 - b) Önceki iş, kıdem ve sosyal haklar kaybedilmeksizin, ücretli olarak analık izni veya benzeri sosyal içerikli tazminatlar vermek,
 - c) Özellikle çocuk bakımevleri ağının tesisi ve geliştirilmesi yoluyla anne ve babanın aile yükümlülüklerini, görev sorumlulukları ve kamu

hayatına katılma ile birleştirmeyi mümkün kılan destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik etmek,

- d) Hamilelik süresince zararlı olduğu kanıtlanan işlerde kadınlara özel koruma sağlamak,
- 3) Bu maddede yer alan konulara ilişkin koruyucu yasalar bilimsel ve teknik bilgi ışığı altında devrevi olarak yeniden gözden geçirilecek ve gerekirse tadil, ilga veya temdid edilecektir.

Madde 12

- 1) Taraf Devletler, aile planlaması dahil sağlık bakım hizmetlerinden kadın ve erkeğin eşit olarak yararlanması için, sağlık bakımından kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıran bütün önlemleri alacaklardır.
- 2) Bu maddenin 1. paragrafında öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla Taraf Devletler kadına hamilelik, lohusalık ve doğum sonrası dönemde gerekli hizmetleri sağlayacaklar, hamilelik ve emzirme sırasında yeterli beslenme ile birlikte, gerektiğinde bedava hizmet vereceklerdir.

Madde 13

Taraf Devletler, kadınlara karşı ekonomik ve sosyal hayatın diğer dallarında erkeklerle kadınların eşit olarak haklardan yararlanabilmelerini sağlayarak kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi için gerekli tedbirleri ve özellikle aşağıdaki tedbirleri alacaklardır:

- a) Aile zammı hakkı,
- b) Banka kredisi, ipotek ve diğer mali krediler elde etme hakları,
- c) Eğlence, spor ve kültürel hayatın tüm yönlerine katılma hakları,

Madde 14

- 1) Taraf Devletler, kırsal kesim kadınlarının, karşılaştıkları özel sorunları ve ekonominin parasal olmayan sektöründeki çalışmaları dahil ailelerinin ekonomik bakımdan ayakta kalması için oynadıkları belirgin rolü göz önünde tutacak ve işbu Sözleşme hükümlerinin kırsal kesimdeki kadınlara uygulanmasını sağlamak için gerekli bütün tedbirleri alacaklardır.

- 2) Taraf Devletler, kadın ve erkeklerin eşitliği prensibine dayanarak kırsal kalkınmaya katılmalarını ve bundan yararlanmalarını sağlamak için kırsal kesimdeki kadınlara karşı ayırımı ortadan kaldıran tüm uygun tedbirleri alacaklar ve özellikle kırsal kesim kadınlarına aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:
- a) Her seviyedeki kalkınma planlarının müzakere ve uygulanmasına katılmak,
 - b) Aile planlaması konusunda bilgi, danışma ve hizmetler de dahil olmak üzere yeterli sağlık hizmetlerinden faydalanmak,
 - c) Sosyal güvenlik programlarından doğrudan yararlanmak,
 - d) Teknik kabiliyetlerini geliştirmek amacıyla tüm toplumsal ve yaygın hizmetler ile birlikte görevsel okuryazarlık dahil resmi ve gayri resmi eğitim ve öğretimin her türünden yararlanmak,
 - e) Ekonomik fırsatlardan kendi işinde çalışma veya tam istihdam yoluyla eşit olarak yararlanmak amacıyla kendi kendine yardım grupları ve kooperatifler oluşturmak,
 - f) Bütün toplumsal faaliyetlere katılmak,
 - g) Toprak ve tarım reformunda ve bunun yanı sıra yeniden iskan projelerinde eşit muamele ve tarımsal kredi ve borçlanma, pazarlama kolaylıkları ile uygun teknolojiden yararlanmak,
 - h) Özellikle konut, sağlık, elektrik ve su temini, ulaştırma ve haberleşme konularında yeterli yaşam standartlarından yararlanma haklarını sağlamak.

BÖLÜM IV

Madde 15

- 1) Taraf Devletler, kadınlara, kanun önünde erkeklerle eşit haklar tanıyacaklardır.
- 2) Taraf Devletler, medeni haklar bakımından kadınlara erkeklerinkine benzer hukuki ehliyet ve bu ehliyeti kullanmak için eşit fırsatlar tanıyacaklardır.

Özellikle, kadınlara akit yapmada ve mülk idaresinde eşit haklar verecekler ve mahkemelerde davaların her safhasında eşit muamele edeceklerdir.

- 3) Taraf Devletler, kadınların hukuki ehliyetlerini kısıtlamaya yönelik hukuki sonuç doğuran her çeşit sözleşmenin ve özel muamelelerin tamamının geçersiz olduğunu kabul ederler.
- 4) Taraf Devletler, kadın ve erkeğe hukuki olarak ikametgah seçme ve nakletmede eşit yasal hak tanıyacaklardır.

Madde 16

- 1) Taraf Devletler, kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:
 - a) Evlenmede erkeklerle eşit hak,
 - b) Özgür olarak eş seçme ve serbest ve tam rıza ile evlenme hakkı,
 - c) Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar,
 - d) Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumlulukları tanınacak, ancak her durumda çocukların menfaatleri en ön planda gözetilecektir.
 - e) Çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceklerine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmeleri için bilgi, eğitim ve diğer vasıtalarından yararlanmada eşit haklar,
 - f) Her durumda çocukların çıkarı en üst düzeyde tutularak ulusal yasalarda mevcut veli, vasi, kayyum olma ve evlat edinme veya benzeri müesseselerde eşit hak ve sorumluluklar,
 - g) Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil karı ve koca için eşit kişisel haklar,
 - h) Ücret karşılığı olmaksızın veya bir bedel mukabilinde malın mülkiyeti, iktisabı, işletmesi, idaresi, yararlanılması ve elden çıkarılmasında eşlere de eşit haklar,
- 2) Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesinin hiçbir kanuni etkisi olmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır.

BÖLÜM V

Madde 17

- 1) İş bu Sözleşmenin uygulanmasındaki gelişmeleri gözden geçirmek amacıyla, Sözleşme yürürlüğe girdiği zaman 18, Sözleşmeye taraf 35 devletin onayı veya katılmasını müteakip, işbu Sözleşmenin kapsadığı konularda yüksek itibar ve ehliyeteye sahip 23 uzmandan oluşan, Kadınlara Karşı Ayrımın Ortadan Kaldırılması Komitesi (bundan böyle komite diye anılacaktır) kurulacaktır. Uzmanlar, Taraf Devletlerce kendi vatandaşları arasından seçilecek ve kendi şahısları namına hareket edecekler, seçimlerde dengeli coğrafi dağılım ve belli başlı hukuki sistemlerle birlikte farklı uygarlıkların temsili de göz önüne alınacaktır.
- 2) Komite üyeleri Taraf Devletlerin aday listesinden gizli oy ile seçilecektir. Her Taraf Devlet kendi vatandaşlarından bir kişiyi aday gösterebilecektir.
- 3) İlk seçim işbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden altı ay sonra yapılacaktır. BM Genel Sekreteri seçimlerden en az üç ay önce Taraf Devletlere adayların iki ay içinde bildirmelerini isteyen bir mektup gönderecektir. Genel Sekreter, aday gösteren Taraf Devletleri de belirtmek suretiyle, adayların listesini alfabetik sıraya göre hazırlayacak ve Taraf Devletlere gönderecektir.
- 4) Komite üyelerinin seçimi, BM Genel Merkezinde, Genel Sekreter tarafından çağırılmış Taraf Devletler toplantısında yapılacaktır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin (nisab) yetersayı oluşturacağı toplantıda, en fazla oy alanlar ile toplantıda hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletler temsilcilerinin salt çoğunluğunun oylarını alan adaylar Komiteye seçileceklerdir.
- 5) Komite üyeleri 4 yıllık bir dönem için seçileceklerdir. Bununla beraber, ilk seçimde seçilen dokuz üyenin süresi ikinci senenin sonunda bitecek, dokuz üyenin isimleri ilk seçimden hemen sonra Komite Başkanı tarafından kura ile tesbit edilecektir.
- 6) Komitenin 5 ilave üyesinin seçimi, 35. Onay veya katılmayı müteakip bu maddenin 2,3 ve 4. Paragrafları hükümlerine göre yapılacaktır. Bu şekilde seçilen iki yedek üyenin görev süresi iki sene sonunda sona erecek ve bu iki üyenin ismi Komite Başkanı tarafından kura ile tesbit edilecektir.

- 7) Çeşitli nedenlerle boşalan yerlerin doldurulması için, uzmanın Komite'deki görev süresi sona eren Taraf Devlet kendi vatandaşları arasından, Komitenin onayına bağlı olmak üzere, başka bir uzmanı atar.
- 8) Komite üyeleri, BM Genel Kurulunun onayı ile ve Genel Kurulun, Komitenin sorumluluğunun önemini göz önünde tutarak kararlaştıracığı şartlar ve hükümlerle, Birleşmiş Milletlerden ücret alacaklardır.
- 9) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, işbu Sözleşme uyarınca Komitenin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için, gerekli personel ve kolaylıkları sağlayacaktır.

Madde 18

- 1) Taraf Devletler işbu Sözleşme hükümlerine etkinlik kazandırmak ve kaydedilen ilerlemeleri belirtmek amacıyla aldıkları yasal, adli, idari ve diğer önlemler hakkındaki bir raporu,
 - a) Sözleşmenin, ilgili devlet bakımından yürürlüğe girmesini takiben bir yıl içinde,
 - b) Bilahare, her dört yılda bir ve ileride de Komitenin talep ettiği zamanlarda, Komite tarafından incelenmek üzere, BM Genel Sekreterine sunmayı taahhüt ederler.
- 2) Raporlarda, işbu Sözleşme yükümlülüklerinin gerçekleştirilmesini etkileyen unsurlar ve güçlükler belirtilebilir.

Madde 19

- 1) Komite kendi usul kurallarını saptayacaktır.
- 2) Komite, görevlilerini iki yıllık bir süre için seçecektir.

Madde 20

- 1) Komite işbu Sözleşmenin 18. maddesi uyarınca sunulan raporları incelemek üzere normal olarak senede bir kere ve azami iki hafta süre için toplanacaktır.
- 2) Komite toplantıları Birleşmiş Milletler Merkezinde veya Komite tarafından uygun bulunan herhangi bir yerde yapılacaktır.

Madde 21

- 1) Komite, Ekonomik ve Sosyal Konsey aracılığıyla faaliyetleri hakkında BM Genel Kuruluna yıllık raporlar sunacak ve Taraf Devletlerden sağlanan bilgiler ve raporların incelenmesine dayanarak tekliflerde ve genel tavsiyelerde bulunabilecektir. Bu teklif ve genel tavsiyeler, Taraf Devletlerin olabilecek yorumlarıyla birlikte Komite raporuna dahil edilecektir.
- 2) Genel Sekreter Komite raporlarını Kadınların Statüsü Komisyonunun bilgisine sunacaktır.

Madde 22

İhtisas kuruluşları, faaliyet alanlarına giren işbu sözleşme hükümlerinin uygulanmasının görüşülmesi sırasında temsil edilme hakkına sahip olacaklardır. Komite, ihtisas kuruluşlarını, Sözleşmenin uygulanması hususunda, faaliyet alanlarına giren konularda raporlar sunmaya davet edebilir.

BÖLÜM VI

Madde 23

İşbu Sözleşmedeki hiçbir husus kadın ve erkek eşitliğinin gerçekleşmesinde daha etkin olan

- a) Taraf Devletlerin yasasındaki veya
- b) O devlet için yürürlükte olan herhangi bir Uluslararası Sözleşme, antlaşma veya anlaşmadaki hükümleri etkilemeyecektir.

Madde 24

Taraf Devletler işbu Sözleşme ile tanınan hakların tam olarak gerçekleştirilmesi için ulusal seviyede gerekli bütün önlemleri almayı taahhüt ederler.

Madde 25

- 1) İşbu Sözleşme bütün Devletlerin imzasına açık olacaktır.
- 2) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Sözleşmenin depozitörü olarak tayin edilmiştir.

- 3) İşbu Sözleşme onaya bağlıdır. Onay belgeleri BM Genel Sekreterine tevdi edilecektir.
- 4) İşbu Sözleşme bütün Devletlerin katılmasına açıktır. Katılma belgesinin BM Genel Sekreterine tevdi edilmesiyle katılma gerçekleşecektir.

Madde 26

- 1) İşbu Sözleşmenin tadili teklifi Taraf Devletlerin biri tarafından herhangi bir zamanda Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yazılı bir başvuru ile yapılabilir.
- 2) BM Genel Kurulu gerekli gördüğü takdirde böyle bir teklifle ilgili olarak yapılacak işlem hakkında karar verecektir.

Madde 27

- 1) İşbu Sözleşme 20. Onaylama veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilmesini takip eden 30. gün yürürlüğe girecektir.
- 2) 20. Onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra, işbu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her devlet için Sözleşme, kendi onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonraki 30. Gün yürürlüğe girecektir.

Madde 28

- 1) BM Genel Sekreteri, onaylama veya katılma sırasında yapılan çekincelerin metinlerini alacak ve bütün Taraf Devletlere dağıtacaktır.
- 2) İşbu Sözleşmenin hedef ve amacına uymayan hiçbir çekinceye müsaade edilmeyecektir.
- 3) Çekinceler, BM Genel Sekreterine hitaben herhangi bir zamanda yapılacak ihbar ile geri alınabilir. Genel Sekreter bu ihbardan bütün Devletleri haberdar edecektir. Böyle bir ihbar, alındığı tarihte geçerli olacaktır.

Madde 29

- 1) İki veya daha fazla Taraf Devlet arasında işbu Sözleşmenin yorum veya uygulamasından doğan ve müzakere ile çözümlenemeyen herhangi bir uyuşmazlık, birinin talebi ile hakem kuruluna götürülecektir. Taraflar tahkimname talebinden itibaren 6 ay içinde hakem kurulunun teşekkül

tarzında anlaşmazlarsa taraflardan herhangi biri uyuşmazlığı Uluslar arası Adalet Divanına, Divan Statüsü uyarınca götürebilir.

- 2) Taraf Devletlerden her biri işbu Sözleşmenin imzalanması veya onayı sırasında, kendisini bu maddenin birinci paragrafı ile bağlı saymadığını beyan edebilir. Diğer Taraf Devletler, böyle bir çekince koymuş olan Taraf Devlet karşısında aynı paragrafla bağlı olmayacaktır.
- 3) Bu maddenin 2. Paragrafına göre çekince koyan her Taraf Devlet, BM Genel Sekreterine ihbarda bulunarak her zaman çekincesini geri alabilir.

Madde 30

Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerinin eşit derecede geçerli olduğu işbu sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince muhafaza edilecektir.

Yukarıdaki hususları tasdiklen, imzaları aşağıda bulunan yetkili temsilciler işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA
KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN
ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ
EK İHTİYARİ PROTOKOL**

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİ EK İHTİYARI PROTOKOL*

İşbu Protokol'e Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı Andlaşması'nın temel insan haklarına, insanlık onuru ve insan değeri ile erkeklerin ve kadınların haklar bakımından eşitliğine olan inancını yeniden teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin bütün insanların onur ve hakları bakımından özgür ve eşit doğduklarını ve herkesin bu Bildirge'de yer alan tüm hak ve özgürlüklere, cinsiyete dayalı ayırım dahil olmak üzere, hiçbir ayrıma tabi tutulmaksızın sahip olduğunu ilan ettiğini kaydederek,

Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri ve insan haklarına ilişkin diğer uluslararası belgelerin cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasakladığını hatırlayarak,

Taraf Devletlerin kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini kınadıkları ve uygun olan tüm yollarla ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi politikası izlemeyi kabul ettikleri Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni ("Sözleşme") de anımsayarak,

Kadınların tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmaları ve bu hak ve özgürlüklerin ihlalinin önlemek için etkili önlemler alınması yolundaki kararlılıklarını yeniden teyit ederek,

aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

Madde 1

İşbu Protokol'e Taraf bir Devlet ("Taraf Devlet") Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin ("Komite") 2. maddeye göre yapılacak başvuruları kabul ve inceleme yetkisini tanır.

(*) 18 Eylül 2002 tarihli ve 24880 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan *Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine İlişkin İhtiyari Protokol* resmi çevirisidir.

Madde 2

Başvurular, Taraf Devletin yargılama yetkisi altında bulunan bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından ya da onlar adına, Sözleşme’de yer alan haklardan herhangi birinin Taraf Devlet tarafından ihlali sonucu mağdur kalındığı iddiası ile yapılabilir. Bireyler veya bireylerden oluşan gruplar adına başvuru yapılan hallerde başvuruyu yapan, onların rızası olmadan harekete geçmesinin haklı nedenlerini ortaya koymadıkça, başvuru, ilgililerin rızasıyla yapılacaktır.

Madde 3

Başvurular yazılı olarak ve başvuranın kimliği meçhul kalmayacak biçimde yapılacaktır. Başvuru Sözleşme’ye taraf olup da işbu Protokol’e taraf olmayan bir devleti ilgilendirdiği takdirde, Komite tarafından kabul edilmeyecektir.

Madde 4

- 1) Komite, iç hukuk yollarının işletilmesinin makul olmayan şekilde uzadığı veya etkili sonuç verme ihtimalinin zayıf olduğu durumlar dışında, mevcut tüm iç hukuk yollarının tüketildiği hususunu açıklığa kavuşturmadıkça, yapılan bir başvuruyu değerlendirmeyecektir.
- 2) Komite aşağıdaki hallerde başvurunun kabul edilemez olduğunu bildirecektir:
 - a. Aynı başvurunun, daha önce Komite tarafından veya başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm çerçevesinde incelenmiş veya incelenmekte olması;
 - b. Başvurunun Sözleşme hükümlerine aykırı olması;
 - c. Başvurunun açıkça temelsiz veya yeterli dayanaktan yoksun olması;
 - d. Başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması;
 - e. Bu Protokol’ün ilgili Taraf Devlet açısından ‘ yürürlüğe giriş tarihinden sonra da devam eden olgular hariç, başvuru konusu olan olguların Protokol’ün ilgili Taraf Devlet açısından yürürlüğe girmesinden önce gerçekleştirilmiş olması;

Madde 5

- 1) Başvurunun alınmasından sonraki herhangi bir zamanda ve esasa ilişkin bir karar verilmeden önce Komite, iddiaya konu olan ihlalin mağdur ya

da mağdurlarını görmesi muhtemel telafisi imkansız zararları önlemek için gerekli olabilecek geçici önlemleri almayı acilen değerlendirmesini Taraf Devletten talep edebilecektir.

- 2) Bu maddenin 1. fıkrasındaki takdir yetkisinin Komite tarafından kullanılması başvurunun kabul edilebilirliğine ya da esasına ilişkin karar verildiği anlamına gelmeyecektir.

Madde 6

- 1) Başvurunun ilgili Taraf Devlete atıf yapılmaksızın Komite tarafından kabul edilemez bulunması hali dışında ve birey ya da bireylerin kimliklerinin söz konusu Taraf Devlete açıklanmasına rıza göstermeleri koşuluyla, Komite işbu Protokol çerçevesinde kendisine yapılmış her başvuruyu ilgili Taraf Devletin dikkatine gizli olarak sunacaktır.
- 2) Taraf Devlet kendisine tebliğ edilen başvuru hakkında aydınlatıcı açıklamaları veya beyanları ve varsa, almış olduğu düzeltici önlemleri altı ay içinde yazılı olarak Komite'ye bildirecektir.

Madde 7

- 1) Komite, işbu Protokol çerçevesinde yapılan başvuruları, konuya ilişkin bilgilerin ilgili taraflara ulaştırılması koşuluyla, ilgili Taraf Devlet tarafından ve bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından veya onlar adına kendisine sunulan tüm bilgiler ışığında inceleyecektir.
- 2) Komite işbu Protokol uyarınca yapılan , başvuruları incelerken kapalı oturumlar düzenleyecektir.
- 3) Başvurunun incelenmesinden sonra, Komite başvuruya ilişkin görüşlerini, varsa tavsiyeleri ile birlikte, ilgili taraflara iletacaktır.
- 4) Taraf Devlet Komite'nin görüşlerini ve varsa tavsiyelerini gereği gibi değerlendirecek ve Komite'nin görüş ve tavsiyeleri ışığında yapmış olduğu işlemlerle ilgili bilgiler dahil olmak üzere, Komite'ye altı ay içinde yazılı bir cevap sunacaktır.
- 5) Komite uygun görürse Taraf Devleti, görüş ve varsa tavsiyeleri üzerine almış olabileceği önlemler hakkında, Sözleşme'nin 18. maddesi uyarınca Taraf Devletçe hazırlanan müteakip raporlardaki bilgiler de dahil olmak üzere, ilave bilgi sunmaya davet edebilir.

Madde 8

- 1) Komite Taraf Devletin Sözleşme’de yer alan hakları ciddi ve sistematik biçimde ihlal ettiği yönünde güvenilir bir bilgi aldığı takdirde, Taraf Devleti bu bilgiye ilişkin incelemede işbirliği yapmaya ve bu amaçla bu bilgi ile ilgili gözlemlerini sunmaya davet edecektir.
- 2) Komite, ilgili Taraf Devletçe sunulabilecek her türlü gözlemi ve ekinde bulunan diğer güvenilir bilgileri göz önüne alarak, üyelerinden birini ya da birden fazlasını araştırma yapmakla ve sonuçlarını kendisine acilen bildirmekle görevlendirebilir. Araştırma, gerekli ise ve Taraf Devletin rızası varsa, Taraf Devletin ülkesine bir ziyareti de içerebilir.
- 3) Bu tür bir araştırmanın bulgularının incelendikten sonra Komite, bu bulguları her türlü görüş ve tavsiyeleri ile birlikte ilgili Taraf Devlete iletecektir.
- 4) İlgili Taraf Devlet, Komite tarafından iletilen bulguların, yorumların ve tavsiyelerin alınmasından itibaren altı ay içinde kendi gözlemlerini Komite’ye sunacaktır.
- 5) Bu tür bir araştırma gizlilik içinde yürütülecek ve işlemlerin her aşamasında Taraf Devletin işbirliği aranacaktır.

Madde 9

- 1) Komite, ilgili Taraf Devleti işbu Protokol’ün 8. maddesi uyarınca yürütülen araştırma üzerine almış olduğu önlemlerin ayrıntılarını Sözleşme’nin 18. maddesi çerçevesinde hazırladığı rapora eklemeye davet edebilir.
- 2) Komite gerektiğinde, 8. maddenin 4. fıkrasında bahsedilen altı aylık sürenin bitiminde, ilgili Taraf Devleti böyle bir araştırma üzerine aldığı önlemler hakkında bilgi vermeye davet edebilir.

Madde 10

- 1) Her Taraf Devlet işbu Protokol’ün imzalanması veya onaylanması ya da Protokol’e katılma aşamalarında Komite’nin 8. ve 9. maddelerde düzenlenen yetkisini tanımadığını beyan edebilir.
- 2) İşbu maddenin 1. Fıkrası uyarınca beyanda bulunmuş olan herhangi bir Taraf Devlet bu beyanını Genel Sekreter’e bildirimde bulunmak suretiyle her zaman geri çekebilir.

Madde 11

Bir Taraf Devlet, yetkisi altında bulunan bireylerin işbu Protokol uyarınca yaptıkları ‘başvurulardan ötürü kötü muameleye veya yıldırmaya maruz kalmamalarını sağlamak için ‘ uygun olan tüm önlemleri alacaktır.

Madde 12

Komite, işbu Protokol uyarınca gerçekleştirdiği faaliyetlerin bir özetini Sözleşme’nin 21. maddesi çerçevesinde hazırlayacağı yıllık rapora ekleyecektir.

Madde 13

Her Taraf Devlet Sözleşme’nin ve işbu Protokol’ün geniş biçimde bilinmesini ve tanınmasını sağlamayı ve Komite’nin özellikle o Taraf Devleti ilgilendiren konularda oluşturduğu görüş ve tavsiyeleri hakkındaki bilgilere erişimi kolaylaştırmayı taahhüt eder.

Madde 14

Komite, işbu Protokol ile kendisine verilen işlevleri yerine getirirken izleyeceği usul kurallarını kendisi geliştirecektir.

Madde 15

- 1) İşbu Protokol Sözleşme’yi imzalamış, onaylamış veya Sözleşme’ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin imzasına açıktır.
- 2) İşbu Protokol Sözleşme’yi onaylamış veya Sözleşme’ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin onayına tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’nce saklanacaktır.
- 3) İşbu Protokol Sözleşme’yi onaylamış veya Sözleşme’ye katılmış herhangi bir Devletin katılımına açıktır.
- 4) Katılım, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’ne verilmesiyle yürürlüğe girecektir.

Madde 16

- 1) İşbu Protokol onaylama veya katılıma ilişkin onuncu belgenin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verildiği tarihten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

- 2) Yürürlüğe girmesinden sonra işbu Protokol'ü onaylayan veya katılan her bir Devlet için, işbu Protokol, söz konusu Devletin onay veya katılım belgesinin veriliş tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 17

İşbu Protokol'e çekince konulamayacaktır.

Madde 18

- 1) Herhangi bir Taraf Devlet işbu Protokol'e değişiklik ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, değişiklik önerilerini bu Protokole taraf diğer Devletlere ileterek bu önerilerin incelenmesini ve oylanması amacıyla bir konferans düzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmelerini talep eder. Taraf Devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferansı uygun görmeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler himayesinde bir konferans toplayacaktır. Konferansa katılan ve oylamada hazır bulunan Taraf Devletlerin oy çokluğuyla kabul edilen herhangi bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun onayına sunulacaktır.
- 2) Değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve işbu Protokol'e Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.
- 3) Protokol'de yapılan değişiklikler yürür girdiğinde, onları kabul eden Taraf Devle bağlar, diğer Taraf Devletler işbu Protokol değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha iyi kabul ettikleri değişikliklerle bağlı kalmaya da ederler.

Madde 19

- 1) Herhangi bir Taraf Devlet Birleşmiş Milli Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bir bildiri işbu Protokol'den her zaman çekilebilir. Çekil bildirimin Genel Sekreter tarafından alınması altı ay sonra yürürlüğe girecektir.
- 2) Çekilme, yürürlüğe girmesinden önce madde çerçevesinde yapılmış başvurulara vı madde uyarınca başlatılmış herhangi araştırmaya işbu Protokolün hükümler uygulanmasının devamına hanel getirmeyecektir.

Madde 20

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aşağıdaki hususlarda tüm devletleri bilgilendirecektir.

- a. Protokol uyarınca gerçekleştirilen imzalar, onaylar ve katılmalar,
- b. İşbu Protokol'ün ve 18. madde uyarınca yapılan herhangi bir değişikliğin yürürlüğe girme tarihi,
- c. 19. madde uyarınca yapılan herhangi bir çekilme işlemi,

Madde 21

- 1) İşbu Protokol'ün eşit derece geçerli olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.
- 2) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokol'ün onaylı örneklerini Sözleşme'nin 25. maddesinde bahsedilen tüm Devletlere iletecektir.

**CEDAW/C/GC/33 KADINLARA KARŞI
HER TÖRLÖ AYRIMCILIĞIN
KALDIRILMASI KOMİTESİ KADINLARIN
ADALETE ERİŞİMLERİNE İLİŞKİN
33 SAYILI GENEL TAVSİYE**

CEDAW/C/GC/33 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi Kadınların Adalete Erişimlerine İlişkin 33 sayılı Genel Tavsiye*

I. Giriş ve Kapsam

1. Kadınlar için adalete erişim hakkı, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi altında korunan tüm hakların hayata geçirilmesi bakımından hayati önem taşımaktadır. Kadınların adalete erişimleri, hukukun üstünlüğünün ve iyi yönetişimin, yargı sisteminin bağımsızlığı, tarafsızlığı bütünlüğü ve güvenilirliğinin, cezasız kalmaya ve yolsuzluğa karşı ortaya konulan mücadelenin, yargı sistemine ve diğer yasa uygulama mekanizmalarına kadınların eşit katılımının temel bir elementidir. Adalete erişim, adalet sistemlerinin sorgulanabilirliği, mevcudiyeti, erişilebilirliği, kalitesi ve güvenilirliğini ve mağdurlar için kanun yollarını içinde barındırır. İşbu genel tavsiye kararının amacına ulaşabilmesi için “kadınlara” yönelik yapılan tüm referansların aynı zamanda kadınların yanı sıra kız çocuklarını da içerdiğinin anlaşılması gerekmektedir.
2. Mevcut tavsiye kararında Komite taraf Devletlerin kadınların adalete erişimlerini sağlamaya ilişkin yükümlülüklerini irdeler. Bu yükümlülükler, kadınların birey ve hak sahipleri olarak güçlendirilmesi amacıyla her türlü ayrımcılığa karşı korunmalarını içerir. Adalete etkili erişimin sağlanması, hukukun özgürleştirici ve dönüştürücü potansiyelinin en iyi şekilde kullanılmasını sağlar.

Uygulamada Komite, eşitlik temelinde kadınların adalete erişim haklarını ifa etmelerini engelleyen bir takım engel ve kısıtlamaların mevcut bulunduğunu gözlemlemiştir. Bu engeller arasında adalete erişimin tüm boyutlarına ilişkin taraf Devletlerce sunulacak etkili adli korumanın yetersizliği yer almaktadır.
3. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, ayrımcılık içeren kanunlar, birbiriyle kesişen veya birleşen ayrımcılıklar, prosedüre ve kanıta dayalı

^(*) T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan resmi çeviridir.

gereksinim ve uygulamalar ve adli mekanizmaların sistematik olarak fiziksel, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak kadınların erişimine açık olmalarının sağlanmasındaki yetersizlikler gibi bir takım faktörler nedeniyle bu engeller, ayrımcılık ve eşitsizlik yapısal bağlamında meydana gelmektedir.

4. Mevcut genel tavsiye kararının kapsamı, uzmanlaşmış ve yarı-yargısal mekanizmalar da dahil kadınlar için her düzeyde adalet sistemine yönelik prosedürler ve adalet kalitesini de içerir. Yarı-yargısal mekanizmalar yasal etkileri bulunan ve yasal hak, görev ve imtiyazları etkileyebilecek adli sistem tarafından yürütülen eylemlere benzeyen kamu idari kuruluş ve organlarının tüm eylemlerini içerir.
5. Adalete erişim hakkı ayrıca çoklu adalet sistemlerine erişimi de içerir. “Çoklu adalet sistemi” kavramı bir taraftan, bir taraf Devlet bünyesinde yer alan kanunların, yönetmeliklerin, usullerin ve kararların bir arada varoluşu anlamına gelirken diğer taraftan ise dini, geleneksel, yerel hukuk ve toplum hukuku ve uygulamalarının bir arada varoluşu anlamına gelir. Sonuç olarak, ister resmi ister gayri resmi, ister Devlet ister Devlet dışı veya her ikisini bünyesinde barındırsın çoklu adalet sistemi, kadınların adalete erişimlerine ilişkin haklarını kullanmaya çalışırken karşılaşılabileceği çoklu hukuk kaynaklarını içerir. Mevcut tavsiye kararında geleneksel adalet sistemleri olarak adlandırılacak olan dini, geleneksel, yerel hukuk ve toplum hukuku sistemleri Devlet tarafından resmi olarak tanınabilir, Devletin rızasıyla veya hiçbir açık statü olmaksızın çalışabilir veya Devletin düzenleyici çerçevesi dışında faaliyetini sürdürebilir.
6. Uluslararası ve bölgesel insan hakları anlaşmaları ve bildireleri, birçok ulusal Anayasa kanun önünde cinsiyet ve/veya toplumsal cinsiyet ilişkin güvenceler ve kanun kapsamında herkesin eşit şekilde korunma imtiyazından faydalanmasını sağlamaya yönelik yükümlülükler içerir¹. Sözleşmenin 15. maddesi kadın ve erkeklerin kanun önünde

¹Bkz. Örneğin; Uluslararası İnsan Hakları Bildirisi’nin 7. ve 8. maddeleri, Sivil ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 2 ve 14. maddeleri, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 2 (2) ve 3. maddeleri. Bölgesel düzeyde ise; İnsan Hakları ve Temel Hakların Korunması Sözleşmesi (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi), Amerika İnsan Hakları Sözleşmesi ve Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı’nın hepsi ilgili hükümler içermektedir.

eşit olduklarını ve eşit korunma haklarından faydalanmaları gerektiğini belirtir. Madde 2, kadınların her tür ayrımcılık eylemlerine karşı etkili bir biçimde korunmasını sağlamak amacıyla devletlerin yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kurumlarının da kurulması yoluyla yaşamın tüm alanlarında kadın ve erkeklerin gerçek anlamda eşit olmalarını sağlamaya yönelik her türlü uygun tedbiri almakla yükümlü olduğunu belirtir.

7. Cinsiyetleri veya toplumsal cinsiyetleri temelinde kadınlara ayrımcılık yöneltebilmektedir. Toplumsal cinsiyet kadınlar ve erkekler için sosyal olarak oluşturulmuş kimlikler, özellikler ve roller; adalet sistemi ve adalet sisteminin içerisinde yer alan kurumlar arasında sürekli yeniden üretilen biyolojik farklılıklara ilişkin toplum tarafından yüklenmiş kültürel anlamlara atıfta bulunmaktadır. Sözleşmenin 5 (a) maddesi gereğince taraf Devletlerin, kadınları haklarını kullanmaktan ve bu hakları talep etmekten alıkoyan ve onların etkili çözümlere ulaşmalarını engelleyen toplumsal cinsiyet kalıp yargıları da dahil olmak üzere altta yatan sosyal ve kültürel engelleri açığa çıkarma ve bu engelleri ortadan kaldırmaya ilişkin yükümlülükleri bulunmaktadır.
8. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, damgalama, zararlı uygulamalar ve ataerkil kültürel normlar ve özellikle kadınları etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kadınların erkeklerle eşit bir biçimde adalete erişme ulaşma becerileri üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Ek olarak, kadına yönelik ayrımcılık bazı kadınları farklı derecelerde veya erkeklerle ve diğer kadınlara kıyasla daha farklı biçimlerde etkileyen birbiriyle kesişen faktörlerle birleşmektedir. Kesişen veya diğer türleriyle birleşen ayrımcılık nedenleri arasında etnik köken, yerel statü veya azınlık statüsü, renk, sosyo-ekonomik statü ve/veya sınıf, dil, din veya inanç, siyasi görüş, uyruk menşei, medeni durum ve/veya annelik statüsü, yaş, kentsel/kırsal yerleşim, sağlık statüsü, engellilik durumu, mülkiyet durumu, lezbiyen, biseksüel, trans birey ve erdişi olma durumu gibi birtakım faktörler yer almaktadır. Bu kesişen faktörler bu gruplar arasında yer alan kadınlar için adalete erişimi daha da zor hale getirmektedir.²

² Bkz. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 2. maddesi kapsamında taraf Devletlerin Temel Yükümlülüklerine İlişkin 28 Sayılı Genel Tavsiyenin 18. Paragrafı.

9. Kadınların adalete erişimlerini zorlaştıran diğer faktörler arasında okuma yazma bilmeme, kadın ticareti, silahlı çatışma, sığınma arama, yerinden edilme, devletsizlik, göç, kadın aile reisliği, dulluk, HIV/AIDS hastalıkları, özgürlüğünden alıkonma, fuhşun cezalandırılması, coğrafi uzaklık ve hakları için mücadele gösteren kadınların etiketlenmesi gibi faktörler yer almaktadır. Kadın hakları savunucularının ve örgütlerinin çalışmalarından ötürü hedef haline getirildiğinin altı çizilmeli ve onların adalete erişim hakları korunmalıdır.
10. Komite, belli kadın gruplarına yönelik olarak davanın çözümü ulaştırılmaması gibi, adalete erişime ilişkin kesişen ayrımcılık türlerinin birçok negatif örneği bulunduğunu belgelemiştir. Bu gruplarda yer alan kadınlar aşağılanmaktan, damgalanmaktan, tutuklanmaktan, sınır dışı edilmekten, işkence görmekten ve hatta kanun uygulayıcılar tarafından başka tür şiddetlere maruz bırakılmaktan korktukları için yetkililere haklarının ihlal edildiğine dair çoğunlukla bir bildirimde bulunmamaktadırlar. Komite, bu tür gruplara ait kadınlar tarafından şikâyetler yöneltildiğinde bile, yetkililerin çoğunlukla suçu soruşturma, kovuşturma ve failleri cezalandırma ve/veya çözüm yolları üretme hususunda yeterli özeni göstermediklerinin altını çizmiştir³.
11. Sözleşmenin 2 (c), 3, 5 (a) ve 15. maddelerine ek olarak, taraf Devletlerin tüm kadınların eğitime erişimlerini, haklarına ve mevcut çözüm yollarına, bu çözümlere nasıl erişebileceklerine ilişkin bilgiye sahip olmalarını ve bunun yanı sıra toplumsal cinsiyete duyarlı ihtilaf çözüm sistemlerine, etkili ve yerinde kanuni çözüm yollarına eşit erişimlerini sağlamaya yönelik anlaşmaya-dayalı yükümlülükleri bulunmaktadır⁴.
12. Kadınların adalete erişimlerinin sağlanmasında kadınlar tarafından karşılaşılan zorlukların üstesinden gelebilmek amacıyla atılması gereken adımlara ilişkin Komitenin görüş ve önerileri taraf Devletlerin

³Bkz. Örneğin; Bahamalar (CEDAW/C/BHS/CO/1-5, para. 25 (d)), Kosta Rika (CEDAW/C/CRI/CO/5-6, para. 40-41), Fiji (CEDAW/C/FJI/CO/4, para. 24-25), Kırgızistan (A/54/38/Rev. bölüm 1, para. 127-128), Kore Cumhuriyeti (CEDAW/C/KOR/CO/6, para. 19-20, ve CEDAW/C/KOR/CO/7, para. 23 (d)) ve Uganda (CEDAW/C/UGA/CO/7, para. 43-44) ile ilgili sonuç gözlemleri.

⁴Bkz. Özellikle 19, 21, 23, 24, 26, 27, 29 ve 30 sayılı genel tavsiye kararları.

raporlarına ilişkin değerlendirme deneyimleri, bireysel tebliğlere ilişkin gerçekleştirdiği analizleri, Sözleşmenin İhtiyari Protokolü altında gerçekleştirdiği araştırmalar tarafından bilgilendirilmektedir. Ayrıca, diğer Birleşmiş Milletler insan hakları mekanizmaları, ulusal insan hakları kurumları, toplum tabanlı kadın derneklerini de içeren sivil toplum kuruluşları ve akademik araştırmacılar tarafından adalete erişime ilişkin gerçekleştirilen çalışmalara da atıfta bulunmaktadır.

II. Kadınların adalete erişimine ilişkin genel konular ve tavsiyeler

A. Adalet sisteminin sorgulanabilirliği, mevcudiyeti, erişilebilirliği, kalitesi, çözüm yolları sunması ve hesap verilebilirliği

13. Komite, mahkemelerin ve yarı-yargısal organların belli başlı kentlerde tekelleşmesi, kırsal alanlarda ve uzak mesafelerdeki bölgelerde mevcut bulunmaması, bu mahkemelere erişmek üzere gereken zaman ve para, prosedüre ilişkin işlemlerin karmaşıklığı, engelli kadınlar için fiziksel engellerin bulunması, hukuki yardımlar da dâhil kaliteli ve toplumsal cinsiyet alanında yetkin hukuki tavsiyelere erişimin yetersiz olması ve adalet sisteminin yeterli kaliteye (eğitim yetersizliği nedeniyle toplumsal cinsiyete duyarlı olmayan kararlar/yargılar, gecikmeli ve çok uzun süren dava süreçleri, yolsuzluk) sahip olmaması gibi birtakım aksaklıkların bulunduğunu gözlemlemiştir.

14. Adalet sisteminin sorgulanabilirliği, mevcudiyeti, erişilebilirliği, kalitesi, mağdurlar için çözüm yolları sunması ve hesap verilebilirliğini içeren altı birbiriyle ilişkili ve gerekli bileşen adalete erişimin sağlanması için gereklidir. Yasal, sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik koşulları yaygınlaştırmaya yönelik farklılıklar bu özelliklerin her bir taraf Devlette farklı özelliklerin uygulanmasını gerektirirken, yaklaşıma ilişkin temel elementler evrensel olarak geçerli olmakla beraber, derhal uygulanmayı gerektirir. Dolayısıyla;

(a) Sorgulanabilirlik, kadınların adalet sistemine kesintisiz bir biçimde erişebilmelerini, yasal yetkileri olarak Sözleşmeden doğan haklarını talep edebilme yetisi ve gücüne sahip olabilmelerini gerektirir;

- (b) Mevcudiyet, mahkemeler ve diğer yarı yargısal organların taraf Devlet genelinde gerek kentsel, gerek kırsal, gerekse ücra bölgelerde kurulmalarının yanı sıra bu kurumların devamlılığının sağlanması ve finanse edilmelerini gerektirir;
- (c) Erişilebilirlik, gerek resmi ve gerekse yarı-yargısal adli sistemler dâhil tüm yargı sistemlerinin güvenli, düşük maliyetli, kadınlara fiziksel olarak erişilebilir olmasını; ayrımcılığın kesişen ve birleşen türleriyle yüz yüze gelen kadınlar da dâhil olmak üzere tüm kadınların ihtiyaçlarına uygun ve bu ihtiyaçlara uyarlanabilir olmasını gerektirir;
- (d) Adalet sistemlerinin kaliteli olması, sistemin tüm bileşenlerinin uluslararası yeterlilik, etkinlik, bağımsızlık ve tarafsızlık standartlarına uygun olmalarını⁵ ve uygulamaya konulan ve tüm kadınlar için sürdürülebilir toplumsal cinsiyete duyarlı ihtilaf çözümlerine yönlendiren güncel, yerinde ve etkili hukuki çözüm yolları sağlamalarını gerektirir. Adalet sistemlerinin kaliteli olması, aynı zamanda, adalet sisteminin belli bir bağlam içerisinde kullanılmasını; dinamik, katılımcı, yenilikçi uygulanabilir tedbirlere açık ve toplumsal cinsiyete duyarlı olmasını ve kadınlar tarafından adalete yönelik artan talepleri de dikkate almasını gerektirir;
- (e) Mağdurlara çözüm yollarının sunulması, kadınların adalet sisteminden uygun koruma ve maruz bırakıldıkları her türlü zarar için anlamlı tazminatlar alabilmelerini gerektirir. (Bkz. Sözleşmenin 2. maddesi)
- (f) Adalet sistemlerinin hesap verilebilirliği, sorgulanabilirlik, mevcudiyet, erişilebilirlik, kalite ve çözüm yolları sağlama ilkelerine uygun olarak işlemesini temin etmek üzere sistemin işleyişinin izlenmesi yoluyla sağlanabilir. Adalet sistemlerinin hesap verilebilirliği, adalet sistemi profesyonellerinin eylemlerinin ve yasaları çiğnedikleri davalardaki yasal sorumluluklarının izlenmesi anlamına da gelir.

⁵ Bkz. Genel Kurulun 40/32 sayılı kararında kabul edilen Yargı Bağımsızlığına ilişkin Temel İlkeler.

15. Sorgulanabilirlik ilkesine ilişkin olarak Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Adalet sisteminin toplumsal cinsiyete duyarlılığını arttırarak, hakların ve bağlantılı yasal korumaların tanınmasının ve yasa içerisine dâhil edilmesinin sağlanması;
- (b) Kadınların adalet sistemlerine kesintisiz olarak erişimlerinin sağlanması ve “yasal” ve “fili” eşitliğe ulaşmalarını sağlamak üzere kadınların güçlendirilmesi;
- (c) Adalet sistemi içerisinde yer alan profesyonellerin davaları toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımla ele almalarının sağlanması;
- (d) Yargı erkinin bağımsızlığının, tarafsızlığının, bütünlüğünün ve güvenilirliğinin sağlanması; cezasız kalma ile mücadele edilmesi;
- (e) Kadınların adalete erişimlerine ilişkin ayrımcılığın ortadan kaldırılmasının önemli bir elementi olarak adalet sistemlerindeki yolsuzluğun ele alınması;
- (f) Kadınların, profesyonel olarak ve adalet hizmetlerinin sunucuları olarak yargının ve yarı-yargısal sistemlerin tüm organlarına ve tüm düzeylerine katılmaları önünde yer alan engellerle yüzleşilmesi ve bu engellerin ortadan kaldırılması. Kadınların yargı sisteminde, diğer kanun uygulama mekanizmalarında ve diğer profesyonel kapasitelerde idareci, hâkim, savcı, resmi savunma memuru, avukat, yönetici, arabulucu, kanun uygulayıcı, adli ve cezai yetkili ve uzman uygulayıcılar olarak temsil edilmelerinin sağlanması için özel önlemleri de içeren birtakım önlemler yoluyla gerekli adımların atılması;
- (g) Kadınları davalarında adil bir adli muamele şansından mahrum bırakan güç ilişkilerinin bulunduğu tüm alanlarda taraflar arasındaki eşitliği sağlamak üzere kanıt yükümlülüğü uygulamasına ilişkin düzenlemelerin gözden geçirilmesi;

- (h) Kadınların adalete erişimlerini desteklemek, kadın haklarına ilişkin hukuk davalarında görev almalarını sağlamak üzere sivil toplum örgütlerini ve birimlerini teşvik etmek amacıyla sürdürülebilir mekanizmaların geliştirilmesini sağlamak için sivil toplum ve toplum tabanlı örgütlerle işbirliğinin gerçekleştirilmesi;
- (i) Kadın hakları savunucularının adalete erişimlerinin sağlanması ve taciz, tehdit, misilleme ve şiddete karşı koruma almalarının sağlanması;

16. Adalet sistemlerinin mevcudiyeti ilkesine ilişkin olarak Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Ücra bölgeler, kırsal ve izole bölgeler de dâhil olmak üzere taraf Devletin tüm sınırları içerisinde ayrımcılığa maruz kalmaksızın kadınların adalete erişim haklarını güvence altına alan mahkemeler, divanlar ve ek birimlerin kurulması, devamlılıklarının sağlanması ve geliştirilmesinin sağlanması. Özellikle bu alanlarda yaşayan kadınlar için mobil mahkemelerin kurulmasının değerlendirilmeye alınması ve uygulanabilir olduğu durumlarda bilgi teknolojilerinin yaratıcı olarak kullanımının sağlanması;
- (b) Kadına yönelik şiddet vakalarında mali yardım, kriz merkezleri, sığınma evleri, acil yardım hatları, tıbbi hizmetler, psikolojik hizmetler ve danışmanlık hizmetlerine erişimin sağlanması;
- (c) Adalet sisteminin doğru şekilde işlemlerini sağlamak ve adalet sistemi profesyonelleri tarafından yapılacak her tür ayrımcılığı ele almak üzere bağımsız denetmenlerden oluşan bir gözetim mekanizmasının kurulması;

17. Adalet sistemlerinin erişilebilirliği ilkesine ilişkin olarak Komite taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Hukuki yardım sunulması ve belge ve evrak işlemlerinin yanı sıra mahkeme giderleri için talep edilen ücretlerin düşük gelirli kadınlar için azaltılması ve yoksul kadınlardan alınmaması

yoluyla adalete erişim önündeki ekonomik engellerin ortadan kaldırılması;

- (b) İhtiyaç duyulan durumlarda bağımsız ve profesyonel sözlü ve yazılı çeviri hizmetlerinin sağlanması yoluyla dilsel engellerin ortadan kaldırılması; yargısal ve yarı-yargısal süreçleri tam olarak anlayabilmeleri için okuma yazma bilmeyen kadınlar için bireyselleştirilmiş yardımların sağlanması;
- (c) Hedeflenmiş sosyal destek çalışmalarının geliştirilmesi; farklı formatlarda ve toplum dillerinde belli birimler veya kadın masaları yoluyla adalet mekanizmaları, prosedürler ve çözüm yollarına ilişkin mevcut olan bilginin yaygınlaştırılması. Bu ve benzer çalışmalar ve bilgilendirmeler nüfusta yer alan tüm etnik gruplar ve azınlık grupları için uygun olmalı ve özellikle kadın kuruluşları ve ilgili diğer kuruluşların yanı sıra bu gruplarda yer alan kadınlar ile işbirliği içerisinde tasarlanmalıdır;
- (d) Kadınların her düzeyde adalet sistemlerine erişimlerinin geliştirilmesini sağlamak üzere internet ve diğer bilgi ve iletişim teknolojilerine (ICTs) erişimin sağlanması. Duruşmaların düzenlenmesini kolaylaştırmak adına video konferans gibi uygulamaları da içine alan internet altyapısının geliştirilmesi ve paydaşlar arasında veri ve bilgilerin paylaşılması, toplanması ve desteklenmesinin değerlendirilmesi;
- (e) Yargısal ve yarı-yargısal kurumlar ve diğer hizmetlerin fiziksel çevresinin ve konumunun iyi, güvenli ve tüm kadınlar için erişilebilir olmasının sağlanması. Adalet kurumlarının bileşenleri olarak toplumsal cinsiyet birimlerinin oluşturulmasının değerlendirilmeye alınması. Yeterli imkânlara sahip olmayan kadınlar için yargı kurumları ve yarı-yargısal kurumların ulaşım maliyetlerinin karşılanması konusu ile ayrıca ilgilenilmelidir;
- (f) Kadınların adalete erişim sağlamak için ortaya koymak zorunda kaldığı çabaları azaltmak amacıyla bir dizi yasal ve sosyal hizmetleri de içine alan “ilk adım merkezleri” gibi

adalet erişim merkezlerinin oluşturulması. Bu merkezler yasal danışmanlık ve arđım sağlayabilir, yasal işlemleri başlatabilir, kadına yönelik şiddet, aile problemleri, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam, mülkiyet ve göç gibi bir dizi alana ilişkin kadınlara yönelik destek hizmetlerini koordine edebilir. Bu merkezler yoksul kadınlar, kırsal bölgelerde ve uzak mesafelerde yaşayan kadınlar da dâhil tüm kadınlar için erişilebilir olmalıdır.

(g) Engelli kadınların adalet sistemlerine erişimleri konusu ayrıca ele alınmalıdır.

18. Adalet sistemlerinin kalitesi ilkesine ilişkin olarak Komite taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Adalet sistemlerinin kaliteli olmalarının ve uluslararası yeterlilik, etkinlik, bağımsızlık, tarafsızlık standartlarına ve hukuk ilmine uygun olmalarının sağlanması;
- (b) Kadınların adalete erişimlerini ölçebilecek göstergelerin geliştirilmesi⁶;
- (c) İhtiyaç halinde daha geniş kapsamlı kurumsal reformlara yatırım yapılması da dâhil yenilikçi ve dönüştürücü adalet yaklaşım ve çerçevelerinin sağlanması;
- (d) Uygulamaya konulacak ve kadınlar için sürdürülebilir toplumsal cinsiyete duyarlı ihtilaf çözümüne yönlendirecek güncel gelişmelere uygun, yerinde ve etkili çözüm yollarının sağlanması;
- (e) Kanıta dayalı hükümlerin, soruşturmaların, yasal ve yarı-yargısal prosedürlerin tarafsızlığını sağlamak ve bu yargıların toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve önyargılardan etkilenmesini engellemek üzere mekanizmaların uygulanmaya konulması;
- (f) Kadınların mahremiyetlerinin, güvenliğinin ve diğer insan

⁶ Bkz 8-10 Ekim 2007 BM Kadına Yönelik Şiddeti Ölçme Verileri ve 21 Mayıs 2013 tarihinde kabul edilen Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Amerika Ülkeleri Sözleşmesinin Uygulanmasına yönelik İlerleme Göstergeleri "Belem do Para Convention".

haklarının korunmasının gerektiği durumlarda yasal işlemler tamamen veya kısmen özel olarak gerçekleştirilebilir, uzaktan veya iletişim araçları yoluyla yalnızca ilgili tarafların içeriğe erişebileceği şekilde esasına ve adil süreçlere uygun olarak ifade alınabilir. Adli sürecin tüm aşamaları boyunca mağdurların takma ad kullanmalarına veya kimliklerini korumak adına diğer tedbirleri almalarına izin verilir. taraf Devletler, kadınların ve kız çocuklarının onuru, duygusal durumu ve güvenliğine zarar vereceği durumlarda mağdurun mahrumiyetini ve imajını korumak adına resminin çekilmesi ve yayınlanmasının yasaklanması yoluyla bir takım önlemlerin alınması ihtimalini güvence altına almalıdır.

- (g) Kadın şikâyet başvurusunda bulunanların, sanıkların ve mahkûmların yasal işlemlerden önce, yasal işlemler süresince ve sonrasında tehdit, istismar ve diğer zararlardan korunmasını ve koruyucu önlemlerin etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak için gerekli olan bütçenin, kaynağın, rehberliğin, izleme ve yasal çerçevenin sağlanması⁷.

19. Çözüm yollarının sağlanması ilkesine ilişkin olarak Komite taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Kadınlara yönelik ayrımcılık için uygun ve yerinde çözüm yollarının üretilmesi ve uygulamaya konulması, kadınların mevcut olan adli ve adli olmayan çözüm yollarına erişime sahip olmalarının sağlanması;
- (b) Çözüm yollarının yeterli, etkili, acilen uygulanabilir, bütüncül ve uğranan zararın ciddiyetiyle orantılı olmasının sağlanması. Çözüm yolları; uygun şekilde zararı karşılama (hakların yeniden geri verilmesi), tazminat (ister para, ister mal veya hizmet şeklinde olsun), rehabilitasyon (tıbbi ve psikolojik

⁷Mağdurların ve ailelerinin aşağılanmaya, intikama, ikinci kez mağdur edilmelerine karşı korunmasına ilişkin uluslararası rehberlik ve iyi uygulamalar takip edilmelidir. Bkz. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi.

bakım ve diğer sosyal hizmetler)⁸ unsurlarını kapsamalıdır. Sivil zararlar ve cezai yaptırımlara yönelik olarak sunulan çözüm yolları birbirini dışlamamalıdır.

- (c) Tüm sivil, cezai, idari ve diğer işlemlere yönelik zarara uygun tazminatı belirlemek amacıyla zararların değerlendirilmesi sürecinde, kadınların karşılığı ödenmeyen ev içi sorumlulukları ve bakım sorumluluklarının dikkate alınması;
- (d) Kadınların insan haklarının ihlal edilmesinde sorumluluğu bulunan kişiler veya birimlerin zararı karşılayamaması veya karşılamaya isteksiz olması durumunda kadınların zararlarının etkili tazminini sağlamak amacıyla kadınlara özgü fonların oluşturulması;
- (e) Çatışmada veya çatışma sonrasında cinsel şiddet vakalarında kurumsal reform için gerekli görevlendirmeler yapılmalı, ayrımcılık içeren mevzuatlar uygulamadan kaldırılarak yerine uluslararası standartlarla uyumlu yeterli yaptırıma sahip mevzuatlar uygulamaya konmalıdır; çatışmadan önce de mevcut olan ayrımcılıkların üstesinden gelmek amacıyla kadın kuruluşları ve sivil toplumun yakın katılımlarıyla tazmin önlemlerinin belirlenmesi.⁹
- (f) İnsan hakları ihlallerinin çatışma süresince veya çatışma sonrası süreçlerde meydana geldiği bağlamlarda özür, toplumsal anma; doğruluk, adalet ve uzlaştırma komisyonları tarafından verilen tekrarlanmama güvencelerinin faillerin soruşturulması ve kovuşturulması için başlatılacak adli süreçlerin yerini almasının engellenmesinin sağlanması; kadınlara yönelik cinsel şiddet gibi toplumsal cinsiyete dayalı insan hakkı ihlallerine yönelik

⁸ Bkz. Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin 2. maddesinden doğan, taraf Devletlerin Temel Yükümlülüklerine ilişkin 32 Sayılı Genel Tavsiyenin 32. Paragrafı, “Bu çözümler; maddi tazminat, zararın giderilmesi, rehabilitasyon ve hakların teslimi gibi farklı türlerde zarar tazminini; kamusal özür, kamusal anma ve tekrarlanmama güvencesi verilmesi gibi tatmin tedbirleri; ilgili kanun ve uygulamaların değiştirilmesi, kadın insan hakkı ihlallerinden sorumlu faillerin adalete teslimini kapsamalıdır.”

⁹ Bkz. Kadınların ve Kız Çocuklarının Hukuki Başvuru ve Tazminat Haklarına İlişkin Nairobi Bildirisi (2007).

sunulacak afların reddedilmesi, bu insan hakkı ihlallerinin kovuşturulmasına yönelik iskati zamanaşımının reddedilmesi (Bkz. 30 Sayılı Tavsiye Kararı)

- (g) Kadınlar tarafından maruz kalınan farklı ihlal türlerine cevap verebilecek etkili ve yerinde hukuki çözüm yollarının yanı sıra zararı karşılamaya yeterli koşulların sunulması; 30 Sayılı Genel Tavsiye Kararında da belirtildiği üzere tüm zarar tazmin programlarına kadın katılımının sağlanması.¹⁰

20. Adalet sisteminin hesap verilebilirliği ilkesine ilişkin olarak Komite taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Adalet sistemlerinin sorgulanabilirlik, mevcudiyet, erişilebilirlik, kalite ve çözüm yolları sağlama ilkelerine uygun olarak işlemesini temin etmek üzere kadınların adalete erişimlerinin gözlemlenmesi ve izlenmesi için etkili ve bağımsız mekanizmalar geliştirilmesi. Bu tavsiye; yargısal, yarı-yargısal ve idari birimlerin, kadın haklarını etkileyen kararları da dikkate alarak özerklik, etkililik ve saydamlık yönünden periyodik olarak incelenmesini de kapsar;
- (b) Yargı mensuplarının tespit edilen ayrımcı uygulama ve hareketlerinin disiplin önlemleri ve diğer önlemlerle etkili bir şekilde cezalandırılmasının sağlanması;
- (c) Adalet sisteminin işleyişine destek veren, toplum, refah ve sağlık çalışanları ile teknik uzmanlar dahil olmak üzere tüm personelin şikâyet, başvuru ve önerilerini almak üzere özel bir birim oluşturulması;
- (d) Veriler kapsamında aşağıdakilere yer verilmeli; fakat kapsam bununla kısıtlı tutulmamalıdır:
- (1) Yargısal ve yarı-yargısal kurumların sayısı ve coğrafi dağılımı;
- (2) Her kademedeki kanun uygulama birimleri ile yargısal ve yarı-yargısal kurumların sayısı;

¹⁰ Ayrıca bkz. A/HRC/14/22.

- (3) Adli yardım hizmeti sunan avukatlar da dâhil olmak üzere kadın ve erkek avukat sayısı ve coğrafi dağılımı;
- (4) Yargısal, yarı-yargısal ve idari kurumlara intikal eden dava ve dilekçelerin içeriği ve sayısı; bu veriler başvuranın cinsiyetine göre ayrıştırılmış olmalıdır;
- (5) Resmi ve gayri resmi adalet sistemlerinde görülen davaların içeriği ve sayısı; bu veriler başvuru sahiplerinin cinsiyetine göre ayrıştırılmış olmalıdır;
- (6) Hukuki yardım ve kamu avukatlarının istendiği, kabul edildiği ve fiilen sağlandığı davaların içeriği ve sayısı; bu veriler başvuru sahiplerinin cinsiyetine göre ayrıştırılmış olmalıdır;
- (7) Yargılama işlemlerinin süresi ve sonuçları; bu veriler başvuru sahiplerinin cinsiyetine göre ayrıştırılmış olmalıdır.
- (e) Kadınların adalete tam erişimlerini destekleyici veya engelleyici uygulama, işlem ve içtihatlarla dikkat çekmek üzere sivil toplum örgütleri ve tüm adalet sistemleri içinde yer alan akademik kurumlarla işbirliği içinde nitel araştırmalar ve eleştirel toplumsal cinsiyet analizlerinin gerçekleştirilmesi ve bu çalışmaların yapılmasına imkân tanınması;
- (f) Adalet sisteminin bütün unsurlarının toplumsal cinsiyete duyarlı, kullanıcı dostu ve hesap verebilir hale getirilmesi için öncelik, politika, mevzuat ve usuller geliştirmek üzere analiz bulgularının sistematik olarak uygulanmasının sağlanması.

B. Ayrımcı kanun, usul ve uygulamalar

21. Sıklıkla, taraf Devletlerin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve normlarının şekillendirdiği ve bu nedenle ayrımcı ve kadınların Sözleşmeye dayanan haklarından tam olarak faydalanmalarını engelleyici anayasal hükümleri, kanunları, yönetmelikleri, usulleri, örfi hukuk sistemleri ve uygulamaları bulunmaktadır. Bu nedenle Komite sonuç gözlemlerinde, taraf Devletleri ısrarla, mevzuat çerçevelerini

gözden geçirmeye ve kadına karşı ayrımcılık içeren hükümleri değiştirmeye ve/ veya yürürlükten kaldırmaya davet etmektedir. Bu tutum, taraf Devletlerin kamu yetkilileri ve yanı sıra bireysel, kuruluş ve işletme niteliğindeki devlet dışı aktörleri ile kadına karşı her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere uygun yasal ve diğer tedbirleri almaları yönünde yükümlülüklerinin saklı olduğu Sözleşme'nin 2. maddesi hükümleriyle de tutarlıdır.

22. Sözleşme'nin 2. maddesi hükümlerince; taraf Devletlerin temel sorumluluklarına ilişkin 28 Sayılı Genel Tavsiyenin 16. Paragrafında tanımlandığı üzere, kadınlar doğrudan veya dolaylı yollardan karşı karşıya kaldıkları ayrımcılık nedeniyle adalete erişmekte, yine de birçok güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu tür eşitsizlikler, yalnızca kanun, yönetmelik, usul, örfi hukuk ve uygulamaların ayrımcı içeriğinde ve/ veya etkilerinde ortaya çıkmakla kalmayıp; kadının insan hakkı ihlallerinin gereğince çözümlenmesinde yargısal ve yarı-yargısal kurumların kapasite ve bilinç eksikliğiyle de kendini göstermektedir. Komite, bu nedenle, 28 sayılı Genel Tavsiyesinde, yargı kurumlarının maddi ve fiili eşitlik ilkesini Sözleşmede öngörüldüğü şekilde uygulaması ve ulusal, şerri ve örfi kanunlar dâhil olmak üzere kanun yorumlamasını bu yükümlülük doğrultusunda yapmaları gerektiğini belirtmektedir. Sözleşmenin 15. maddesinde, taraf Devletlerin kadınların hukukun bütün alanlarında erkeklerle gerçek anlamda eşitliğini sağlamaları yönünde yükümlülükler yer almaktadır.
23. Ne var ki; Komitenin, İhtiyari Protokol kapsamında yayınladığı çok sayıda sonuç gözlemi ve görüşünde; ayrımcı usul ve kanıt hükümleri ve kadın hakkı ihlallerinin önlenmesi, soruşturulması, kovuşturulması, cezalandırılması ve tazmin edilmesi hususlarında özen sorumluluğu eksikliğinin, kadınların adalete eşit erişimini sağlama yükümlüğüne uygun davranılmadığı ortaya konulmaktadır.
24. Adalete erişimde birtakım özel engellerle karşılaşan kızlara (kız çocukları ve ergen kızlar, gerektiğinde) özel önem gösterilmelidir. Kız çocukları; eğitim, sağlık, cinsel sağlık ve üreme sağlığı gibi alanlarda hayatlarıyla ilgili önemli kararlar alacak sosyal veya hukuki ehliyetten sıklıkla yoksun konumdadırlar.

Zorla evlendirilebilmekte; ya da diğer zararlı uygulamalara ve çeşitli şiddet türlerine maruz bırakılabilmektedirler.

25. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Kadınların özellikle adalete erişimde doğrudan veya dolaylı yollardan ayrımcılığa uğramasına neden olan mevcut bütün kanun, usul, yönetmelik, içtihat, örfi hukuk kuralları ve uygulamaları ve adalete erişimin önündeki ayrımcı engelleri kaldırmak üzere aşağıda sıralananlar dâhil adımlar atarak, kanun önünde eşitlik ilkesinin hayata geçirmeleri:
 - i. Kadınların yasal işlem başlatmadan önce aile veya topluluk üyelerinden izin alma yükümlülüğü ve/ya gereği,
 - ii. Hak mücadelesi veren kadınların adalet sisteminin aktif katılımcılarınca damgalanması,
 - iii. Bir iddia ortaya koymak veya tazminat talep etmek isteyen kadının erkeklere kıyasla daha fazla kanıt sunmasını isteyerek; şahitlik eden, şikâyetle bulunan ve kendini savunan kadınların ayrımcılığa uğramasına neden olan teyit kuralları,
 - iv. Kadının şahitliğini kabul etmeyen veya daha aşağı bir statüde konumlandıran usuller,
 - v. Davanın hazırlanması, görülmesi ve sonrasında kadın ve erkeğe eşit şartlar sağlayacak tedbirlerin eksikliği,
 - vi. Kadınların açtığı davalarda, soruşturmalarda sistematik hatalara neden olan, dava yönetimi ve kanıt toplama süreçlerindeki eksiklikler ve
 - vii. Çevrimiçi veya bilişim ve iletişim teknolojileri ve yeni sosyal medyanın kullanımıyla ortaya çıkan kadın hakkı ihlallerine ilişkin veri toplamada karşılaşılan güçlükler
- (b) Kız çocuklarının bağımsız, güvenli, etkili, erişilebilir, çocuğa duyarlı şikâyet ve raporlama mekanizmalarına erişiminin sağlanması. Bu amaçla tesis edilen mekanizmalar, uluslararası

normlarla ve bilhassa Çocuk Hakları Sözleşmesi ile uyumlu olmalı ve Çocuk Hakları Komitesi'nin 14 Sayılı Genel Yorumuna uygun olarak öncelikle kız çocuklarının çıkarlarının en iyi şekilde korunmasını sağlayacak şekilde uygun eğitim almış personel görevlendirilmeli ve etkili bir şekilde ve toplumsal cinsiyet duyarlılığıyla çalışmalarını yürütmelidir.

- (c) Kız çocuklarının aile içerisinde yaşanan çekişmeler ve güçsüzleştirme nedeniyle toplumun dışına itilmesini ve bu nedenle haklarının desteklenmemesini önleyici tedbirler alınması; eğitim, cinsel sağlık ve üreme sağlığı da dâhil olmak üzere sağlık hizmetleri gibi hizmetlerden faydalanmak için ve hukuki hizmetlere ve adalet sistemlerine erişimde ebeveyn ve eş izni gerektiren kural ve uygulamaların yürürlükten kaldırılması ve
- (d) Dini metinlerin ve geleneksel normların kadınların ve kız çocuklarının adalete erişimini engelleyecek şekilde yorumlanmasına ve bundan kaynaklanacak ayrımcılığa karşı kadınların ve kız çocuklarının korunması.

C. Adalet sisteminde kalıp yargılar ve cinsiyet yanlılığı ve kapasite geliştirmenin önemi

26. Adalet sisteminde kalıp yargılar ve cinsiyet yanlılığı, kadınların insan haklarından tam olarak faydalanmasını geniş ölçüde etkileyen sonuçlar doğurmuştur. Hukukun bütün alanlarında kadınların adalete erişimlerini engellemekte ve özellikle kadın şiddet mağdur ve kurbanlarını etkileyebilmektedir. Kalıp yargılar, algıları çarpıtarak gerçekler yerine peşin hükümlü inanç ve söylencelere dayalı kararlar alınmasına neden olmaktadır. Hâkimler sıklıkla, kadınlar için hangi davranışın uygun olacağı hakkında katı standartlar benimsemekte ve bu kalıp yargılara uygun davranmayan kadınları cezalandırmaktadır. Bu kalıp yargılar, kadınların taraf veya tanık olarak sözlerinin, iddialarının ve şahitliklerinin güvenilirliğini de etkilemektedir. Kalıp yargılar, hâkimlerin kanunları yanlış yorumlamasına ve yanlış uygulamasına neden olabilmektedir. Bu ise, geniş ölçekli etkiler doğurmaktadır;

sözgelimi ceza hukukunda faillerin kadın hakkı ihlalinin yasal olarak sorumlu tutulmayarak bir dokunulmazlık kültürünün desteklenmesi gibi. Hukukun bütün alanlarında kalıp yargılar, tarafsızlıktan ve adalet sisteminin dürüstlüğünden ödünler verdimekte; dönüşümlü olarak da, şikâyetle bulunanın tekrar mağdur edilmesi dâhil olmak üzere, adli hatalara yol açabilmektedir.

27. Adalet sisteminde kalıp yargıları uygulayan, pekiştiren ve sürekli kılan yalnızca hâkimler, sulh yargıçları ve yargıçlar değildir. Savcılar, kolluk yetkilileri ve diğer aktörler de kalıp yargılarının, bilhassa toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vakalarında olmak üzere soruşturma ve yargılama süreçlerini etkilemesine, mağdur ve kurbanın iddialarını zayıflatmasına ve aynı anda şüphelilerin ileri sürdüğü savunmayı güçlendirmesine sıklıkla izin vermektedirler. Dolayısıyla kalıp yargılar, hem soruşturma hem de yargılama süreçlerine nüfuz ederek nihayetinde mahkeme kararını şekillendirmektedir.
28. Kadınlar, söylence ve kalıp yargılardan bağımsız olarak adalet sistemine ve yargının bu yanlış yargılarla tarafsızlığının zedelenmediğine güvenebilmelidir. Adalet sisteminde yargı düzeyinde toplumsal kalıp yargıların ortadan kaldırılması, mağdur ve kurbanlar için eşitliğin ve adaletin sağlanmasında hayati bir adımdır.

29. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) **Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ortadan kaldırmak ve toplumsal cinsiyet bakış açısını adalet sisteminin bütün alanlarına yerleştirmek üzere, adalet sisteminin bütün aktörleri ve hukuk öğrencileri için farkındalık ve kapasite artırıcı tedbirler dâhil olmak üzere tedbir alınması**
- (b) **Kadına yönelik şiddet vakalarında ve ailevi meselelerin çözümünde önemli rol oynayan sağlık çalışanları ve sosyal çalışmacılar başta olmak üzere diğer meslek elemanlarının da bu farkındalık ve kapasite geliştirme programlarına dâhil edilmesi**
- (c) **Kapasite geliştirme programlarında özellikle şu hususların ele alınmasının sağlanması:**

- i. Kadınların taraf veya şahit olarak sözlerine, iddialarına ve tanıklıklarına güven duyulması ve önem verilmesi
- ii. Kadınlar için hangi davranışların uygun düşeceği hususunda sıklıkla hâkim ve savcılarca geliştirilen katı standartlar
- (d) Adalet sisteminde kalıp yargıların ve cinsiyet yanlılığının olumsuz etkisi ve kadın şiddet mağdurları ve kurbanları için adaletin geliştirilmesi ihtiyacı üzerine diyalog geliştirilmesinin düşünülmesi
- (e) Kalıp yargıların ve cinsiyet yanlılığının olumsuz etkisiyle ilgili farkındalık oluşturulması ve özellikle toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vakaları olmak üzere, adalet sisteminde kalıp yargılar ve cinsiyet yanlılığına karşı savunuculuk faaliyetlerinin desteklenmesi
- (f) CEDAW Sözleşmesi ve CEDAW Komitesi içtihadı dâhil olmak üzere insan hakları ile ilgili uluslararası yasa belgelerinin uygulanması ve kadına karşı ayrımcılığı yasaklayan mevzuatın uygulanmasına yönelik olarak hâkim, savcı, avukat ve kolluk yetkililerinin kapasitelerinin geliştirilmesi

D. Kalıp yargıların etkilerine ilişkin eğitimler ve farkındalık oluşturulması

- 30. Adalet erişimde çeşitli ayrımcılık türlerinin ve kalıp yargıların ortadan kaldırılması ve bütün kadınlar için adaletin etkili ve verimli bir şekilde tesis edilmesi için toplumsal cinsiyet bakış açısıyla eğitimler verilmesi ve sivil toplum, medya ve bilişim ve iletişim teknolojileri aracılığıyla kamuda farkındalık yaratılması gereklidir.
- 31. Sözleşmenin 5. maddesinin (a) bendinde öngörüldüğü üzere; taraf Devletler önyargıların ve herhangi bir cinsiyetin üstün veya aşağı olduğu düşüncesine dayanan gelenekler ve tüm diğer uygulamaların kökünü kazımak için sosyal ve kültürel davranış modellerini değiştirmek için uygun bütün tedbirleri almalıdır. Komite, 28 Sayılı Genel Tavsiye Kararında, cinsiyet temelli her türlü ayrımcılığın kınanması ve sona

erdilmesi için Sözleşmenin bütün hükümlerinin birlikte okunması gerektiğini vurgulamıştır.¹¹

D.1. Toplumsal cinsiyet bakış açısıyla eğitim

32. İnsan haklarının farkında olmayan kadınlar, bu hakların gerçekleştirilmesini de talep edememektedir. Komite, özellikle taraf Devletlerin dönem raporlarını incelediğinde, taraf Devletlerin sıklıkla, kadınların eğitim, bilişim ve yasal okuryazarlık programlarına eşit erişimini güvence altına alamadıklarını gözlemlemiştir. Ayrıca, kadınların insan hakları konusunda erkeklerin farkındalığının artırılması da, ayrımcılık yapmama ve eşitlik güvencesi ve bilhassa, kadınların adalete erişiminin güvence altına alınması için kaçınılmaz bir koşuldur.

33. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Toplumsal cinsiyet danışmanlarının sayısını artırmak gibi yollarla ve sivil toplum örgütleri, akademi ve medyanın katılımıyla toplumsal cinsiyet uzmanlık bilgisi geliştirilmesi;
- (b) İnsan hakları ve adalete erişim mekanizmalarıyla ilgili olarak kadınları bilgilendirmek üzere çok formatlı materyalin yaygınlaştırılması. taraf Devletler, kadınları alabilecekleri yardımlar, hukuki yardım ve adalet sisteminin ara yüzü olan sosyal hizmetler konusunda bilgilendirmelidir.
- (c) Eğitimin bütün kademelerinde okul müfredatlarına, kadının adalete erişimdeki rolünün ve erkekler ile erkek çocuklarının savunucu ve paydaş olarak rollerinin hayati önemini vurgulayan, yasal okuryazarlık programları dâhil kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konulu eğitim programlarının eklenmesi.

D.2. Sivil toplum, medya ve bilişim ve iletişim teknolojileri yoluyla farkındalık oluşturulması

34. Sivil toplum, medya ve bilişim ve iletişim teknolojileri hem toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının teyit edilmesinde ve yeniden üretilmesinde hem de ortadan kaldırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

¹¹ Komite, 7. paragrafta, Sözleşmenin 2. maddesinin 3,4,5 ve 24. maddelerle birlikte ve 1. paragraftaki ayrımcılık tanımı ışığında okunması gerektiğini belirtmektedir.

35. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Kadınların adalete erişimleriyle bağlantılı kültürel kalıp yargıların yıkılmasında medya ve bilişim ve iletişim teknolojilerinin oynayabileceği rolün vurgulanması. Aile içi şiddet, tecavüz ve diğer cinsel şiddet türleri dâhil olmak üzere toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ve şiddete ilişkin kültürel kalıp yargılardan kaynaklı sıkıntının giderilmesine özellikle dikkat edilmelidir.
- (b) Kadınların adalete erişim hakkıyla ilgili olarak toplumların ve sivil toplum örgütlerinin yakın işbirliğiyle medyanın ve nüfusun farkındalığının artırılması için tedbirlerin geliştirilmesi ve uygulanması. Bu tedbirler çok taraflı olmalı ve kadınları ve kız çocuklarını hedef almalıdır; erkekler ve erkek çocukları ise, bilişim ve iletişim teknolojilerinin kültürel ve sosyal kalıp yargıların dönüştürülmesindeki önemini ve potansiyel gücünü dikkate almalıdırlar.
- (c) Genel anlamda kadının insan haklarıyla ilgili kamu diyalogunun sürdürülmesinde ve özellikle adalete erişim bağlamında, medya kuruluşlarının ve bilişim ve iletişim teknolojileriyle çalışan insanların desteklenmesi ve yapılacak çalışmalara katılımlarının sağlanması.
- (d) Kadınların adalet arayışlarının ekstra ayrımcılık ve/veya damgalanma nedeni sayılmak yerine, hem yasal anlamda haklı hem de kabul edilebilir görüldüğü bir kültür ve toplum çevresi yaratmak üzere adım atılması.

E. Hukuki yardım ve kamu savunması

36. Kadınların adalete sistemlerine ekonomik erişiminin güvence altına alınmasında hayati önem taşıyan unsurlardan bir tanesi, hukukun bütün alanlarında yargısal ve yarı yargısal süreçlerde ücretsiz veya düşük maliyetle hukuki yardım, danışmanlık ve temsil imkânının sağlanmasıdır.

37. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Erişilebilir, sürdürülebilir ve kadınların ihtiyaçlarına duyarlı hukuki yardım ve kamu savunma sistemlerinin kurumsallaştırılması ve bu hizmetlerin, alternatif uyuşmazlık çözümü ve onarıcı adalet süreçleri dâhil olmak üzere yargısal ve yarı yargısal işlemlerin

bütün aşamalarında zamanlı, sürekli ve etkili bir şekilde temininin sağlanması. Hukuki yardım ve kamu savunma hizmeti sağlayıcılarının, tanık ifadeleri dâhil olmak üzere ilgili tüm belge ve bilgilere engelsiz erişimlerinin sağlanması;

- (b) Hukuki yardım ve kamu savunma hizmeti sağlayıcılarının ehil, toplumsal cinsiyete duyarlı kişiler olmasının ve bu kişilere müvekkillerinin savunmasını hazırlamak için yeterli zaman tanınması;

- (c) Hukuki yardım ve kamu savunma olanakları ile bu olanaklardan faydalanma koşullarıyla ilgili olarak kadınlar için bilgilendirme ve farkındalık programlarının uygulanması. Bu programlara imkân tanımak üzere bilişim ve iletişim teknolojilerinden etkin olarak faydalanılmalıdır;

- (d) Yetkili hükümet dışı hukuki yardım sağlayıcıları ile ortaklık ilişkileri kurulması ve/veya yargısal e yarı yargısal süreçleri ve geleneksel adalet sistemlerinde kadınlara yol göstermek üzere bilgi ve yardım sağlamak üzere hukuk destek elemanlarının eğitilmesi;

- (e) Aile içi çatışma hallerinde veya kadınların aile gelirinden eşit pay alamadığı durumlarda hukuki yardım ve kamu avukatı temini için uygunluk değerlendirmesinde kadınların gerçek gelir veya kullanılabilir varlıkları temel alınmalıdır.¹²

¹² Ceza Hukuku Sistemlerinde Hukuki Yardıma Erişime İlişkin BM İlke ve Kılavuz İlkeleri, madde 1, para. (f): “Hukuki yardım başvurusunda bulunanın mali durumu, ailenin hane halkı geliri temelinde hesaplanıyorsa, aile üyelerinin aralarında anlaşmazlıkların bulunduğu veya aile gelirinden eşit pay alımının söz konusu olmadığı durumlarda; yalnızca hukuki yardıma başvuran kişinin geliri bu durum tespitine esas alınır”.

F. Kaynaklar

38. Adalet sistemlerinin mahkeme edilebilir, kullanılabilir, kaliteli ve hesap verilebilir olmasının ve mağdurların uğradığı zararların tazminini sağlamak için yüksek nitelikli insan kaynağının yeterli teknik ve finansal kaynaklarla birlikte temini elzemdir.

39. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Yargısal, yarı yargısal ve idari uzmanlık birimleri, alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmaları, ulusal insan hakları kuruluşları ve kamu denetim daireleri dâhil olmak üzere adalet sisteminin bütün kısımlarına yeterli bütçe ayrılması, teknik yardım sunulması ve yüksek nitelikli insan kaynağı tahsis etmeleri ve
- (b) Sürdürülebilirliği sağlamak üzere adalet sistemlerine orta veya uzun vadede yeterli devlet kaynağı tahsisi sağlamaları ve ulusal kaynakların kısıtlı kaldığı durumlarda BM uzmanlık kuruluşları, uluslararası toplum ve sivil toplum gibi harici dış kaynaklardan destek istemeleri.

III. Hukukun özel alanlarıyla ilgili tavsiyeler

40. Kurumlar ve yargı düzenlemeleri tüm dünyada farklılık göstermektedir; dolayısıyla bir ülkede hukukun belirli bir alanında yer verilen bazı unsurlar, bir başka ülkede farklı bir hukuk kolunda değerlendirilebilmektedir. Örneğin; ayrımcılığın tanımı anayasada yer alabilir veya almayabilir; koruma kararları aile hukuku ve/veya ceza hukuku kapsamında değerlendirilebilir; sığınma ve mülteci konularına idare mahkemeleri ve/veya yarı yargısal kurumlar bakabilir. taraf Devletlerin aşağıdaki kısımları bu doğrultuda değerlendirmesi rica olunur.

A. Anayasa Hukuku

41. Komite, uygulamada kadın erkek eşitliğinin hayata geçirilmesine ilişkin anayasal güvenceler benimseyen ve Sözleşme de dâhil olmak üzere uluslararası insan hakları hukukunu ulusal hukuk düzenlerine derç etmiş olan

taraf Devletlerin, adalete erişimde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama hususunda daha donanımlı olduklarını gözlemlemiştir. Sözleşme'nin 2. maddesinin (a) bendinde ve 15. maddesinde, taraf Devletlerin kadın erkek eşitliği ilkesine yetkili ulusal mahkemeler ve sair kamu kurumları tesis etmek dâhil yollarla, ulusal anayasalarında veya mevzuatlarının uygun kısımlarında yer vermeleri ve bu ilkenin kamu yaşamı ve özel hayatın bütün alanlarında ve ayrıca bütün hukuk dallarında gerçekleştirilmesi için tedbir almaları öngörülmektedir.

42. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) **Kamusal ve özel alanlarda maddi ve şekli eşitliğin ve ayrımcılık yapmama ilkesinin; bütün kişisel statü, aile, evlilik ve miras hukuku konularına da içerecek şekilde ve hukukun bütün alanlarında açıkça anayasal güvence altına almaları;**
- (b) **Uluslararası hukuk kurallarının doğrudan uygulanmadığı hallerde kadınların adalete erişimlerini etkili bir şekilde güvence altına almak üzere, uluslararası insan hakları hukukunu anayasalarına ve iç mevzuat çerçevelerine derç etmeleri ve**
- (c) **Maddi cinsiyet eşitliğinin sağlanması ilkesi dâhil olmak üzere tüm temel hakların uygulamasını denetleyecek yargısal inceleme ve izleme mekanizmalarının kullanılabilir ve erişilebilir olmasını sağlamak üzere gerekli yapıları tesis etmeleri.**

B. Medeni Hukuk

43. Bazı toplumlarda kadınlar, akrabalarından bir erkeğin yardımı olmadan adalete erişememekte ve sosyal normlar hane dışında özerk hareket etmelerini engellemektedir. Sözleşmenin 15. maddesinde, kadın ve erkeğin kanun önünde eşit olduğu ve taraf Devletlerin medeni konularda, kadına erkeklerle aynı kanuni yetkileri ve yetki kullanımında aynı imkânları tanınması öngörülmektedir. Kadınların medeni hukuk işlemlerine ve kanallarına erişimi;

sözleşme, özel istihdam, kişi yaralanmaları, tüketici koruma, miras ve mülkiyet haklarını içerir.

44. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Kadınların yasal işlem başlatmak veya kimlik veya mülkiyet hakkı ile ilgili belge almak için yargı kurumlarından veya idari yetkililerden veyahut da aile üyelerinden izin alma koşulu gibi kadınların medeni hukuktan yararlanmalarını engelleyen toplumsal cinsiyete dayalı bütün engelleri kaldırmaları;
- (b) Sözleşme'nin, kadınların hukuki ehliyetini kısıtlamaya yönelik hukuki etkiler doğuran bütün sözleşme ve tüm diğer özel belgelerin geçersiz ve hükümsüz sayılmasına ilişkin 15. maddesinin 3. Bendinde yer alan hükümleri uygulamaları ve
- (c) Kadınların sözleşme ve diğer özel hukuk anlaşmaları akdetme özgürlüğünü uygulanabilir kılmak üzere pozitif tedbir almaları.

C. Aile Hukuku

45. Aile içi eşitsizlik, kadına karşı ayrımcılığın tüm boyutlarının altında yatar ve sıklıkla ideolojik, kültürel ve geleneksel nedenlere sığınarak haklı çıkarılmaya çalışılır. Komite, Sözleşme'nin 2, 15 ve 16. maddelerinde öngörülen eşitlik ilkesi hükümlerine uyum için, aile hukuku kanunlarına ve bunları uygulayacak mekanizmalara ihtiyaç olduğunu tekrar tekrar vurgulamıştır.¹³

46. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Sözleşmeye ve Komite genel tavsiyelerine uygun olarak, eşlerin veya partnerlerin dini veya etnik kimliklerine veya mensubu oldukları topluluğa bakılmaksızın adalete eşit erişimlerini sağlayacak yazılı aile kanunları veya kişisel statü kanunlarını kabul etmeleri;¹⁴
- (b) Mal taksimi, arazi hakları, miras, boşanma ve çocukların velayeti gibi konuların aynı çerçevede ele alındığı, toplumsal cinsiyete duyarlı yargısal ve yarı yargısal aileyle ilgili mekanizmalar oluşturmayı düşünmeleri ve

¹³ Bkz. Özellikle, evlilik akdi, aile ilişkileri ve evlilik akdinin bozulmasının sonuçlarına ilişkin 29 sayılı Genel Tavsiye.

¹⁴ Daha önce açıklanmıştır.

- (c) **Bütüncül bir aile kanununun bulunmadığı veya medeni hukuk, yerel hukuk, dini hukuk ve örfi hukuk sistemleri gibi birden çok aile hukuku sisteminin var olduğu durumlarda kişisel statü kanunlarının aile ilişkilerinin herhangi bir aşamasında geçerli aile hukukuyla ilgili bireysel seçim imkânı tanınmasını sağlamaları.**

D. Ceza hukuku

47. Kadınların adalete erişim hakkı dâhil insan haklarından eşitlik temelinde faydalanmalarının sağlanmasında ceza kanunları özel önem taşır. Sözleşme'nin 2. ve 15. maddeleri uyarınca taraf Devletler, kadınların ceza hukuku kapsamında koruma ve tazminat imkânlarına erişimlerini ve kadınların mağdur ya da fail olarak bu mekanizmalara erişimde ayrımcılığa uğramamalarını sağlamakta yükümlüdür. Bazı ceza kanun ve yasalarında veya usul kanunlarında şu yollarla kadınlara karşı ayrımcılık yapılmaktadır: a) failin erkek olması halinde sert bir şekilde cezalandırmaya tabi tutulmayan davranışların kadın failer için suç muamelesi görmesi, b) yalnızca kadınlara özgü olan, kürtaj gibi bazı davranışların suç olarak değerlendirilmesi, c) kadınları orantısız olarak etkileyen veya sadece kadınları etkileyen suçların cezalandırılmaması ve zararların tazmin edilmemesi; ya da bu hususta özen sorumluluğuna uygun davranılmaması ve d) kadınların küçük suçlar nedeniyle veya bunların kefaletini ödeyememeleri nedeniyle hapse atılması.

48. Komite, kadınların ceza davalarında şu nedenlerden dolayı ayrımcılığına uğradığına dikkat çekmektedir: a) tutuklamaya alternatif toplumsal cinsiyete duyarlı, hapis cezası içermeyen çözümlerin bulunmaması, b) tutuklu kadınların özel ihtiyaçlarının karşılanmaması ve c) toplumsal cinsiyete duyarlı izleme ve bağımsız inceleme mekanizmalarının bulunmaması.¹⁵ Kadınların ceza hukuku sisteminde ikincil mağduriyeti; tutuklama, sorgu ve hapis süreçlerinde ruhsal ve fiziksel istismar ve tacizlere karşı savunmasızlıklarının artması nedeniyle adalete erişimlerini olumsuz etkilemektedir.

¹⁵ Bkz. 23/2009 sayılı Abramova vs. Belarus bildirisi, 25 Temmuz 2011'de kabul edilen görüşler ve Genel Asamble'nin 65/229 sayılı kararıyla kabul ettiği Bangkok Kuralları.

49. Kadınlar, durumları veya statüleri nedeniyle de eşitsiz olarak suçlu muamelesi görmektedir. Örneğin; fuhuş sektöründeki kadınlar, göçmen kadınlar, zinayla suçlanan kadınlar, lezbiyenler, biseksüeller, trans kadınlar ve erdişi bireyler, kürtaj yaptıran kadınlar veya ayrımcılığa uğrayan diğer kesimlere mensup kadınlar gibi.

50. Komite, birçok ülkenin ceza soruşturmasının gereklerini yerine getirecek, eğitimli emniyet, hukuk ve adli tıp personeline ciddi eksikliklerin söz konusu olduğunu belirtir.

51. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Kadınlara karşı işlenen tüm suçların devletin aktörleri veya devlet dışı aktörlerce işlenmiş olmasına bakılmaksızın önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması ve tazmini için gereken özeni göstermeleri;
- (b) Yasal sınırlamaların mağdurların çıkarlarına uygun olmasını sağlamaları;
- (c) Kadınların kolluk ve yargı makamlarıyla etkileşimlerinde ikinci kez mağdur olmaktan korunması için etkili önlemler almaları. Kolluk, ceza ve kovuşturma sistemleri içerisinde özel toplumsal cinsiyet birimlerinin tesisi hususunda değerlendirmede bulunmaları;
- (d) Kadınları hak aramaya, kendilerine karşı işlenen suçları yetkili makamlara bildirmeye ve ceza hukuku süreçlerine aktif katılımlarını teşvik edecek destekleyici ortamlar oluşturmak üzere gerekli tedbirleri almaları ve adalete başvuran kadınlara misillemede bulunulmasını önlemek üzere tedbir almaları. Bu alanda mevzuat, politika ve program geliştirirken kadın grupları ve sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini almaları;
- (e) Kadınları siber suç ve kabahatlere karşı korumak üzere mevzuat çalışması yapmak dâhil yollarla tedbir almaları;
- (f) İnsan ticareti ve organize suçlar hususunda yargı makamları ile işbirliği içinde hareket ederek, kadınlara sunulan ikamet izni

verilmesi dâhil destek ve yardımları koşullara bağlamaktan kaçınmaları¹⁶;

- (g) Sorgulama, delil toplama ve soruşturmayla ilgili diğer süreçler dâhil olmak üzere tüm yasal işlemlerde şiddet vakalarında kadının ikincil mağduriyeti dahil olmak üzere damgalamaya maruz kalmasını önleyecek gizliliğin gözetildiği ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımla hareket etmeleri;
- (h) Özellikle kadına yönelik şiddet vakalarında kanıtlama kuralları ve bunların uygulamasını gözden geçirmeleri. Mağdurların ve sanıkların ceza takibatında eşit yargılanma hakkını göz önünde tutarak, kanıt sunma gereklerinin aşırı kısıtlayıcı, esnemez veya toplumsal cinsiyet kalıp yargıları etkisinde şekillenmiş olmamasını sağlamak üzere tedbirler alınmalıdır;
- (i) Acil çağrılarının kaydedilmesiyle yapılabilecekler, şiddet işarete eden şeylerin yanı sıra mala zarar verildiğini kanıtlayan fotoğrafların çekilmesi hususlarında aile içi şiddete ceza hukuku müdahalesini; şahitlerin bulunmadığı durumlarda dahi şiddetin mağdurların beden, ruh ve sosyal sağlığını nasıl etkilediğini gösteren doktor ve sosyal çalışmacı raporlarını geliştirmeleri;
- (j) Kadınların koruma kararı başvurularında istenmeyen gecikmelerle karşılaşmamalarını ve şiddet dâhil olmak üzere ceza hukuku kapsamındaki bütün toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık vakalarının gecikmeden ve tarafsız bir şekilde mahkemelerde görülmesini güvence altına almak üzere adımlar atmaları;
- (k) Kadına yönelik şiddet vakalarında adli tıp delillerinin toplanması ve muhafaza edilmesine yönelik olarak emniyet ve sağlık hizmet sağlayıcıları için protokoller geliştirilmesi ve ceza soruşturmalarını ehil bir şekilde yürütecek, yeterli sayıda emniyet, hukuk ve adli tıp personelinin yetiştirilmesi;

¹⁶ Bkz. İnsan Hakları ve İnsan Ticaretine ilişkin olarak Tavsiye Edilen İlkeler ve Kılavuz İlkeler.

- (l) Kadınlara karşı doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılığa yol açmamasını sağlamak üzere ayrımcılık içeren cezalandırmalarını sona erdirmeleri ve tüm ceza işlemlerini gözden geçirmeleri ve takip etmeleri; erkeklerce işlendiğinde aynı sertlikte cezalandırılmayan veya ağır suç teşkil etmeyen davranışların suç kapsamından çıkarmaları; kürtaj gibi sadece kadınlara özgü davranışları suç olarak değerlendirmemeleri ve/veya kadınları orantısız olarak etkileyen veya yalnızca kadınları etkileyen suçların, devlet aktörleri veya devlet dışı aktörlerce işlenmesine bakılmaksızın önlenmesi veya tazmini için gerekli önemi göstermeleri;
- (m) Cezaların hükme bağlanması süreçlerini yakından izlemeleri ve belirli suç ve kabahatler için hükmedilen cezalarda ve tutukluluk halinde şartlı tahliye veya erken tahliye olabilme şartlarında kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmaları;
- (n) Tutukluların bulunduğu yerleri izleyecek mekanizmalar tesis etmeleri, kadın mahkûmların durumuna özel önem göstermeleri ve tutuklu kadınlara muameleye ilişkin uluslararası kılavuz ilkeleri ve standartları uygulamaları¹⁷;
- (o) Tutukluların tutulduğu her yerde kadın sayısı, tutukluluk halinin gerekçeleri, ne süreyle buralarda kaldıkları, hamile olup olmadıkları veya yanlarında bebeklerinin ve çocuklarının bulunup bulunmadığı, hukuki, sıhhi ve sosyal hizmetlere erişimleri, davalarının yeniden görülmesi imkânının olup olmadığı veya bu imkân tanınmışsa faydalanma durumları, hapis dışı alternatifler ve eğitim olanaklarına ilişkin doğru veri ve istatistikler tutmaları ve
- (p) Önleme amaçlı tutuklamaya son çare olarak başvurmaları ve tutukluluk süresini mümkün olduğunca kısa tutmaları; hafif suçlarda ve bu suçların kefaletinin ödenememesi halinde önleyici veya duruşma sonrası tutuklamadan kaçınmaları.

¹⁷ Bkz. Bangkok Kuralları ve ayrıca Ekonomik ve Sosyal Konseyin 2005/20 sayılı kararıyla kabul ettiği Suçun Mağduru ve Tanığı Olarak Çocukların Dâhil Olduğu Konularda Adaletle İlişkin Kılavuz İlkeler.

E. İdare hukuku, sosyal hukuk ve çalışma hukuku

52. Sözleşme'nin 2. ve 15. maddeleri uyarınca, idari, sosyal ve çalışma kanunları kapsamında yargısal ve yarı yargısal mekanizmaların ve hukuk yollarının hazır bulunması ve erişilebilirliği, eşitlik temelinde kadınlar için güvence altına alınmalıdır. İdare hukuku, sosyal hukuk ve çalışma hukuku sınırları içerisinde yer alan ve kadınlar için bilhassa önem taşıyan bu konu alanları arasında şunlar yer alır: (a) sağlık hizmetleri, (b) sosyal güvenlik hakları, (c) eşit ücretin de dâhil olduğu çalışma ilişkileri, (d) işe alımlarda ve terfilerde eşit fırsatlar sağlanması, memurlara eşit ücret, (f) konut ve imar, (g) hibeler, ödenekler ve burslar, (h) tazminat fonları, (i) internet kaynakları ve politika yönetimi ve (j) göç ve iltica.¹⁸

53. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) İdare makamlarının alacağı bütün kararlar için uluslararası standartlara uygun bir bağımsız inceleme mekanizması tesis etmeleri;
- (b) Bir başvuruya ilgili verilen ret kararının gerekçelendirilmesini sağlamaları ve başvuru sahibinin yetkili bir kurum nezdinde temyiz yoluna gidebilmesini sağlamaları ve bir yargı mahkemesinin incelemesinin beklendiği esnada, önceden verilmiş idari kararların yürürlüğünün askıya alınmasını sağlamaları. Bu husus, temyiz talebinde bulunan kişilerin davalarının görülmesi şansını yakalayamadan sınır dışı edilebildiği göç ve iltica hukuku alanında bilhassa önemlidir ve
- (c) İdari tutuklamaya, dava özelinde gerekli ve makul durumlarda kısıtlı bir süreyle ve başka çıkar yolun olmadığı hallerde istisnai olarak, yasal amacıyla orantılı olarak ve ulusal ve uluslararası hukuk standartlarını gözeterek başvurmaları. Kadınların tutukluluk halinin yasallığına itirazını mümkün kılacak etkili hukuki yardım ve usullerle ilgili olanlar dâhil olmak üzere gerekli tüm tedbirlerin alınmış olmasını sağlamaları.

¹⁸ Bkz. Kadınların mültecilik, iltica, uyruklu ve uyruksuzluk durumlarının toplumsal cinsiyet boyutlarıyla ilgili 32 Sayılı CEDAW Genel Tavsiyesi.

Bu tutuklamaların, tutuklular huzurunda düzenli olarak incelenmesini sağlamaları. İdari tutuklama koşullarının, özgürlüğünden mahrum bırakılan kadınların haklarının korunmasına ilişkin uluslararası standartlara uygun olmasının sağlanması.

IV. Özel mekanizmalarla ilgili tavsiyeler

A. Yargısal ve yarı-yargısal ihtisas sistemleri ve uluslararası ve bölgesel adalet sistemleri

54. Çalışma^{19, 20}, arazi hakları, seçim mahkemeleri ve askeri mahkemeler, müfettişlikler ve idari kurumlarla²¹ ilgili olanlar dâhil diğer yargısal ve yarı- yargısal ihtisas mekanizmaları da uluslararası bağımsızlık, tarafsızlık ve etkinlik standartları ile ve Sözleşme'nin 2, 5(a) ve 15. maddeleri dâhil olmak üzere uluslararası insan hakları kanun hükümlerine uymakla yükümlüdür.

55. Geçiş dönemi ve çatışma sonrası dönem koşulları, adalete erişim haklarını savunan kadınların karşılaştıkları güçlüklerin artmasına neden olabilmektedir. Komite, 30 sayılı genel tavsiyesinde taraf Devletlerin bu tür durumlarda kadınların adalete erişimlerini sağlamakla bağlantılı özel yükümlülüklerine dikkat çekmektedir.

56. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

(a) **Yargısal ve yarı-yargısal ihtisas mekanizmalarının tesisi ve kadınların bunlara erişimlerini ve bu mekanizmaların asıl mahkemelerle aynı gerekli tabi olarak görev yapmalarını sağlamak üzere gerekli tedbirleri almaları;**

(b) **Yargısal ve yarı-yargısal ihtisas mekanizmalarının bağımsız olarak izlenmesini ve incelemesini sağlamaları;**

¹⁹ Ülkeye bağlı olarak, bu alanlar genel veya özel adalet sistemleri kapsamındadır.

²⁰ İş Denetimi Sözleşmesi, 1947 (No. 81), İstihdam için Göç Sözleşmesi (Revize), 1949 (No. 97), İş Denetimi (Tarım) Sözleşmesi, 1969 (No. 129), Yerel Topluluklar ve Kabilelerle ilgili Sözleşme, 1989 (No. 169), ve Ev İşçileri Sözleşmesi, 2011 (No. 189) gibi ILO Sözleşmeleri kadınların adalete erişimleriyle ilgilidir.

²¹ Bkz. Askeri mahkemeler tarafından adaletin yürütülmesini düzenleyen taslak ilkeler (E/CN.4/2006/58).

- (c) Kadınların sözü edilen yargısal ve yarı-yargısal ihtisas mekanizmalarına eşit katılımlarını sağlayacak ve güvence altına alacak program, politika ve stratejiler uygulamaları;
- (d) Geçiş dönemlerinde ve çatışma sonrası süreçlerde kadınların adalete erişimlerine ilişkin olarak 30 sayılı genel tavsiyenin 81. paragrafında belirtilen tavsiyeleri, geçiş dönemi adalet mekanizmalarına kapsamlı, kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşımla uygulamaları ve
- (e) Kadın haklarıyla ilgili uluslararası ve bölgesel adalet sistemlerinin ürettiği uluslararası karar ve belgelerin uygulanmasını sağlamaları ve uluslararası hukukun uygulamasını izleyecek mekanizmalar oluşturmaları.

B. Alternatif uyumsuzluk çözüm süreçleri

57. Birçok yargı mercii uyumsuzluklarda arabuluculuk, sulh, hakemlik ve ortak çözüm; çözüm hızlandırma ve çıkarlar temelinde çözümün görüşülmesi için zorunlu veya ihtiyari sistemler benimsemişlerdir. Bu tutum, bilhassa aile hukuku, aile içi şiddet, çocuk adalet sistemi ve çalışma hukukunda geçerlidir. Alternatif uyumsuzluk çözüm süreçleri zaman zaman, formel mahkeme süreçleriyle bağlantılı olmasına karşın bunlar dışında işleyen informal adalet olarak anılırlar. Informel alternatif uyumsuzluk çözüm süreçleri ayrıca, resmi olmayan yerel mahkemeleri ve yanı sıra kabile reislerinin ve diğer toplum önderlerinin boşanma, çocukların velayeti ve arazi anlaşmazlıkları gibi kişiler arası uyumsuzlukların çözümünde rol oynadığı şeflik bazlı alternatif uyumsuzluk çözüm modellerini de kapsamaktadır. Bu süreçler, adalet arayan kadınlar için esnekliği artırıp, maliyetleri azaltır ve gecikmeleri azaltırken; söz konusu süreçlerin sıklıkla ataerkil değer yargıları temelinde işlemesi dolayısıyla kadınların yargısal inceleme ve çözüm kanallarına erişimleri üzerinde olumsuz etkilere yol açmaları nedeniyle kadınların daha fazla hak ihlaliyle karşı karşıya kalmalarına ve faillerin cezasız kalmasına da yol açabilmektedir.

58. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) Kadınları arabuluculuk, sulh, hakemlik ve ortak çözüm süreçlerine başvurma haklarıyla ilgili bilgilendirmeleri;
- (b) Alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerinin hukukun tüm alanlarında yargısal ve diğer çözümlere erişimde kadınları kısıtlamamasını ve daha fazla hak ihlaline uğramalarını yol açmamasını temin etmeleri ve
- (c) Aile içi şiddet dâhil olmak üzere kadına yönelik şiddet vakalarının kati suretle alternatif uyuşmazlık çözüm prosedürlerine sevk edilmemesini sağlamaları.

C. Ulusal insan hakları kurumları ve kamu denetim birimleri

59. Ulusal insan hakları kurumları ve kamu denetim birimlerinin geliştirilmesi, kadınlara adalete erişimde yeni olanaklar tanıyabilecektir.

60. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) (i) insan haklarının korunması ve ilerletilmesine ilişkin ulusal kurumların statülerine ilişkin ilkelere (Paris İlkeleri) uygun olarak bağımsız ulusal insan hakları kurumlarının tesisi ve çalışmalarının sürdürülebilirliği için yeterli kaynak sağlanması ve (ii) bu kurumların yapı ve faaliyetleri itibarıyla toplumsal cinsiyete duyarlılığının sağlanması yönünde adımlar atmaları;
- (b) Kadınların insan haklarıyla ilgili şikâyetlerini inceleyecek ulusal insan hakları kurumları için geniş bir görev ve yetki tanımı yapmaları;
- (c) Kadınların denetim ve ulusal insan hakları kurumlarına bireysel başvuru haklarını eşitlik temelinde kullanmalarını kolaylaştırmaları ve kadınların birden çok ve kesişen ayrımcılık türleriyle ilgili olarak hak arayabilmelerine imkân tanımaları ve
- (d) Ulusal denetim ve insan hakları kurumlarının araştırma yürütebilmesi için yeterli kaynağa ve desteğe erişimlerini sağlamaları.

D. Çoklu adalet sistemleri

61. Komite, Devlet kanun, yönetmelik, usul kanunu ve karar belgelerinin bazı durumlarda, bir taraf Devletin dini, örfi, yerel ve topluluk kanun ve uygulamaları ile aynı anda varlık gösterebildiğine dikkat çekmektedir. Bu durum çoklu adalet sistemlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, ulusal hukuk düzeninde resmen tanınabilen veya açık bir yasal dayanağı olmaksızın işler durumda olan birden çok hukuk kaynağı bulunabilmektedir. Sözleşmenin 2,5 (a) ve 15. maddeleri ve diğer uluslararası insan hakları belgeleri kapsamında taraf Devletler, çoklu adalet sistemlerinin bütün unsurlarında kadın haklarına eşit ölçüde saygı gösterilmesi ve kadınların insan hakları ihlallerine karşı korunmasını sağlama yükümlülüğü altındadırlar.²²
62. Çoklu adalet sistemlerinin varlığı başlı başına, ayrımcı toplum normlarını süreğen hale getirerek ve pekiştirerek kadınların adalete erişimlerini kısıtlamaya yetebilmektedir. Birçok bağlamda, çoklu adalet sistemlerinde adalete birden çok erişim yolu sunulmasına karşın, kadınlar hangi yoldan adalete erişecekleri seçimini verimli bir şekilde yapamamaktadır. Komite, medeni hukuk sistemlerin yanında örf, din veya toplum kurallarına dayalı aile ve/veya şahıs kanun sistemlerinin de uygulandığı bazı ülkelerde, kadın bireylerin her iki sistemi de eşit ölçüde tanımadığını ve/veya kendilerine uygun rejime karar verme ayrıcalığına sahip olmadıklarını gözlemlemiştir.
63. Hukuki uyumsuzlukları asgari düzeye indirmek için çoklu adalet sistemlerinde yerleşik uygulamaların Sözleşme ile uyumlaştırılabileceği ve kadınların adalete erişimlerinin güvence altına alınabileceği bir dizi model bulunduğunu gözlemlemiştir. Bunlar arasında; mevcut çoklu adalet sistemleri, devletin inceleme mekanizmalarının tesisi ve dini, örfi, yerel, sistemler, topluluk sistemleri ve diğer sistemlerin resmen tanınması ve kanunlaştırılması arasındaki ilişkiyi açıkça tanımlayan bir mevzuatın kabulünü de yer almaktadır. Çoklu adalet sistemlerinin kadın haklarının korunmasını güçlendirecek şekilde bir arada çalışmasının yollarının incelenmesinde taraf Devletlerin ve devlet dışı aktörlerin ortak çalışmasına ihtiyaç duyulacaktır.

²² Bkz. Özellikle, evlilik akdi, aile ilişkileri ve evlilik akdinin bozulmasının sonuçlarına ilişkin 29 sayılı Genel Tavsiye.

64. Komite, taraf Devletlerin devlet dışı aktörler işbirliğinde:

- (a) Dini, örfi, yerel ve topluluk kanun ve uygulamalarının ilke, usul ve uygulamalarının sözleşmede ve diğer uluslararası insan hakları belgelerinde güvence altına alınan insan hakları standartlarına uyumunu sağlamak üzere adalet sağlayıcılara yönelik olarak Sözleşme ve insan haklarıyla ilgili kapasite geliştirme ve eğitim programları geliştirilmesi dâhil adımlar atmalarını;
- (b) Olası çatışmaları azaltmak üzere, çoklu adalet sistemlerinin farklı mekanizmaları arasındaki ilişkileri düzenlemek üzere mevzuat çalışması yapmalarını;
- (c) Köy mahkemeleri ve gelenek esasına göre işleyen mahkemelere özel önem göstermek üzere, çoklu adalet sistemlerinin tüm unsurlarının çalışmalarını devlet mahkemelerinin veya idari mahkemelerin incelemesine açarak kadınların insan hakkı ihlallerine karşı koruma sağlamaları;
- (d) Kadınların uygulamada olan hukuk kuralları ve iddialarının dinlenmesini istedikleri yargı alanına ilişkin olarak gerçekçi ve bilgiye dayalı seçimler yapmalarını sağlamaları;
- (e) Kadınların çeşitli çoklu hukuk sistemlerinde hak arayabilmelerini sağlamak üzere hukuki yardım hizmetlerinin hazır bulunmasını sağlamaları ve bu desteği sağlamak üzere nitelikli yerel destek personeli temin etmeleri;
- (f) Kadınların çoklu adalet sistemlerinin bütün basamaklarının yürüttüğü işlemlerin izlenmesi, değerlendirilmesi ve rapor edilmesi için tesis edilmiş kurumlara eşit katılımını sağlamaları ve
- (g) Bilgi paylaşımına ilişkin usul kurallarının benimsenmesi dâhil yollarla çoklu adalet sistemleri arasında yapıcı diyalog tesis etmeleri ve aralarındaki bağlantıları resmi temele oturtmalarını tavsiye eder.

V. Sözleşmeye ilişkin çekincelerin kaldırılması

65. Çok sayıda ülke Sözleşmenin belirli maddelerine çekince koymuştur: (a) taraf Devletlerin kadın haklarına erkeklerle eşit ölçüde yasal koruma sağlamayı ve yetkili ulusal mahkemeler ve sair kamu kurumları aracılığıyla kadınların her türlü ayrımcılıktan etkili bir şekilde korunmasını sağlamayı taahhüt ettiklerinin belirtildiği 2. maddenin c. bendi; (b) taraf Devletlerin bir cinsiyetin aşağı veya üstün olduğu görüşü veya kadınlara ve erkeklere biçilen toplumsal cinsiyete dayalı kalıp rollere dayanan önyargıların ve gelenekçi ve tüm diğer uygulamaların oradan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış biçimlerini değiştirmek üzere gerekli tüm önlemleri almasını öngören 5. madde (a. bendi); (c) taraf Devletlerin medeni hukukun alanına giren konularda kadınlara erkeklerle aynı yasal yetkileri ve bu yetkileri kullanma hususunda eşit fırsatlar sağlamasını öngören 15. madde. taraf Devletlerin özellikle, sözleşme akdedilmesi ve malların yönetiminde kadınlara eşit haklar tanımaları ve mahkeme işlemlerinin bütün aşamalarında kadınların eşit muamele görmesini sağlamaları öngörülmüştür.

66. Komite, kadınların adalete erişiminin sağlanmasının hayati önemini dikkate alarak, Sözleşmeye koydukları çekinceleri, özellikle de 2, 15 ve 16. maddelerle ilgili olan çekincelerini kaldırmaları yönünde taraf Devletlere tavsiyede bulunur.

VI. Sözleşmenin İhtiyari Protokolünün Onaylanması

67. Sözleşmenin İhtiyari Protokolü, kadınların Sözleşmede güvence altına alınan haklarının ihlali iddialarına ilişkin olarak şikâyetle bulunabilmesini ve Komitenin Sözleşmede saklı hakların ağır ve sistematik ihlali iddialarıyla ilgili olarak incelemelerde bulunabilmesini ve böylelikle kadınların adalete erişim hakkını sağlamlaştırmasını sağlayacak ek bir uluslararası yasa mekanizması oluşturmaktadır. Komite, İhtiyari Protokol kapsamında bireysel başvurular üzerine

yayınladığı kararlar ile kadına yönelik şiddet²³, tutuklu kadınlar²⁴, sağlık²⁵ ve istihdam²⁶ dâhil konularda kadınların adalete erişimleri ile ilgili kayda değer içtihat oluşturmuştur.

68. Komite, taraf Devletlere şu tavsiyelerde bulunur:

- (a) **İhtiyari Protokolü onaylamaları ve**
- (b) **İhtiyari Protokolün kadınların adalete erişimlerini geliştirmek hususunda sağladığı usullerle ilgili olarak kadınları, sivil toplum örgütlerini ve kurum ve kuruluşları bilgilendirmek üzere çeşitli dil ve formatlarda sosyal yardım ve eğitim programları, kaynak ve etkinliklerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamaları ve teşvik etmeleri.**

²³ (Cecilia Kell vs. Kanada, Sayı:19/2008, Tarih: 27 Nisan 2012; V.K. vs. Bulgaristan, Sayı:20/2008, Tarih: 25 Temmuz 2011; Karen Vertido vs. Filipinler, Sayı:18/2008 Tarih: 16 Temmuz 2010.; Fatma Yildirim vs. Avusturya, Sayı:6/2005, Tarih: 6 Ağustos 2007; Sahide Goeke vs. Avusturya, Sayı:5/2005, Tarih: 6 Ağustos 2007; ve A.T. vs. Macaristan, Sayı:2/2003, Tarih: 26 Ocak 2005).

²⁴ (Inga Abramova vs. Belarus Sayı:23/2009, Tarih: 25 Temmuz 2011).

²⁵ (Alyne da Silva Pimentel, Sayı: 17/2008, Tarih: 25 Temmuz 2011).

²⁶ (R.K.B. vs. Türkiye, Sayı: 28 /2010, Tarih: 24 Şubat 2012).

**CEDAW/C/GC/35 KADINLARA
KARŞI HER TÖRLÖ AYRIMCILIĞIN
KALDIRILMASI KOMİTESİ KADINLARA
YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYETE
DAYALI ŞİDDETE İLİŞKİN 35 SAYILI
GENEL TAVSİYE (19 SAYILI GENEL
TAVSİYE GÜNCELLENDİ)**

CEDAW/C/GC/35 Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddete İlişkin 35 sayılı Genel Tavsiye (19 sayılı Genel Tavsiye Güncellendi)*

Komite, bu Genel Tavsiyenin oluşturulmasında, yüzden fazla sivil toplum örgütü ve kadın kuruluşu, taraf Devletler, akademisyenler, BM makamları ve diğer ilgili makamların görüşleri ve yorumları ile sağladıkları bu değerli katkıları takdir eder.

Komite, aynı zamanda, Kadınlara Yönelik Şiddet Özel Raportörü'nün bu çalışmaya ve belgeye sunduğu katkılardan ötürü şükranlarını sunar.¹

I. Giriş

1. Komite tarafından 1992 yılında² gerçekleştirilen 11. Oturumunda kabul edilen 19 sayılı Genel Tavsiyede , Sözleşme'nin 1. maddesi'nde tanımlandığı üzere kadınlara yönelik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı bir şiddeti de içermektedir. Şöyle ki, “kadına, kadın olduğu için yöneltilen veyahut orantısız bir biçimde kadınları etkileyen şiddet, kadınların insan haklarının ihlalidir”.
2. 25 yılı aşkın süredir, taraf Devletlerin uygulamaları, Komite'nin yorumunu teyit eder niteliktedir. Uygulamanın teamül hukukuna uygun olması gerekliliği (opinio juris) ve devletlerin uygulamaları, toplumsal cinsiyete dayalı kadınlara yönelik şiddetin yasaklanmasının uluslararası teamül hukuku ilkesine evrildiğini ortaya koymaktadır. 19 sayılı Genel Tavsiye, bu süreçte ana katalizatör niteliğindedir.³

^(*) *Av. Nazan Moroğlu tarafından çevrilen ve Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği tarafından Ağustos 2018 tarihinde yayımlanan gayriresmi çeviridir.*

¹ Komite'nin 65/IV ve 66/IX sayılı kararlarında mutabık kaldığı üzere.

² Komite, her ne kadar, şiddeti ilk olarak 1989 tarihli 12 sayılı Genel Tavsiyede ele aldıysa da, 19 sayılı Genel Tavsiye, kadınlara yönelik şiddetle ilgili ayrıntılı ve kapsamlı bir değerlendirme yapmış ve Komite'nin konu ile ilgili mevcut çalışmaları için bir temel oluşturmuştur.

³ 19 sayılı Genel Tavsiye'nin kabul edildiği tarihten bu yana, pek çok taraf Devlet kadınlara yönelik toplum-

3. Bu gelişmeler ile Kadınlara Yönelik Şiddet BM Özel Raportörü'nün çalışmaları, bu çalışmaların neden ve sonuçları, insan hakları örgütlerinin çalışmaları⁴ ve özel prosedürleri⁵ göz önünde bulundurarak, Komite, 19 sayılı Genel Tavsiyenin kabul edilışinin 25. Kuruluş yıldönümünde, taraf Devletlere, toplumsal cinsiyete dayalı kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasını hızlandırmayı amaçlayan ek bir rehber oluşturma kararı almıştır.
4. Komite, sivil toplumun, özellikle de kadın konusunda çalışan sivil toplum örgütlerinin, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı

sal cinsiyete dayalı şiddetin farklı türlerini irdelemek için kendi hukuki tedbirlerini ve politikalarını geliştirmişlerdir. Bkz: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformunun Gözden Geçirilmiş Hali ve Genel Kurulun 23. Özel Oturumu'nun sonucu, Genel Sekreter Raporu, E/CN.6/2015/3, 120-139. Taraf olmayan devletlerdeki (İran, Palau Somali, Sudan, Tonga ve ABD), kadınlara yönelik aile içi şiddete ilişkin iç mevzuatın kabulü (ör: ABD, 1994-Somali, 2012) uygulamalar, Kadınlara Yönelik Şiddet Özel Raportörüne gönderilen ve raportör tarafından kabul edilen davetler (ör: 1998 ve 2011 yıllarında ABD ziyareti, 2011 yılında Somali ziyareti, 2015 yılında Sudan ziyareti), BM İnsan Hakları Konseyi Evrensel Periyodik Gözden Geçirme süreci ile kadınların şiddetten korunmasını güçlendirmeye ilişkin çeşitli Genel Tavsiyenin kabulü, ve BM İnsan Hakları Konseyi tarafından kabul edilmiş kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasına ilişkin anahtar nitelikli kararların onaylanması (ör: Karar no. A/HRC/RES/32/19 (2016)). Devletlerin uygulamaları aynı zamanda önemli siyasi belgelerde, 1993 Viyana Deklarasyonu ve Eylem Programı, 1993 BM Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Bildiri'de olduğu gibi çok taraflı forumlarda, Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu (1995) ve 5 yıllık gözden geçirmeleri ile bölgesel konvansiyonlar ve eylem planlarında (1994 Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Inter-Amerikan Konvansiyonu- Belem do Para Konvansiyonu), 2003 Afrika'da Kadın Haklarına İlişkin İnsan ve Hakların Hakları Afrika Şartına Ek Protokol (Maputo Protokolü) ve 2011 Kadınlara Yönelik Şiddet ile Mücadele İçin Arap Stratejisi (2011-2030) ve Kadınların Statüsü Komisyonu'nun 57. Oturumu'nda kadınlara ve kızlara yönelik her türlü şiddetin ortadan kaldırılması ve önlenmesine ilişkin alınan kararlar (2013). Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü ve 1325 sayılı Güvenlik Konseyi kararı (2000) ve bunu takiben kadınlar, barış ve güvenlik konularında alınan kararlar ile İnsan Hakları Konseyi tarafından alınan pek çok karar (ör: Karar no. A/HRC/32/L.28/Rev.1 (2016), kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile ilgili özel hükümler içermektedirler. Uluslararası teamül hukukunun (ILC Draft Conclusions 13 [14] oluşmasında tamamlayıcı rol oynayan uluslararası mahkemelerin kararları da böyle bir gelişim seyretmektedir. Opuz v. Türkiye (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Uygulama No 33401/02, 9 Haziran 2009 tarihli karar) ve Gonzalez v. Mexico (Inter-Amerikan İnsan Hakları Mahkemesi, 16 Kasım 2009 tarihli karar) buna örnek teşkil eder. Opuz v. Türkiye davasında, AİHM, kadınlara yönelik şiddete ilişkin çok çeşitli uluslararası ve karşılaştırmalı materyaller yolu ile "uluslararası hukukta normların ve ilkelerin evrilmesi" (para.164) olarak adlandırılan durumdan etkilenmiştir.

⁴Bkz. İnsan Hakları Komitesi'nin, kadın ve erkeklerin hak eşitliğine ilişkin 28 sayılı (2000) genel görüşü, Şiddet Karşı Komite'nin 2 sayılı (2008) genel görüşü, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin 22 sayılı (2016) genel görüş ve Engelli Hakları Komitesi'nin engelli kadın ve kızlara ilişkin 3 sayılı (2016) genel görüşü.

⁵Özellikle, mevzuatta ve uygulamada kadınlara yönelik ayrımcılık çalışma grubu ve İşkence Özel Raportörü.

şiddetin ortadan kaldırılmasını öncelik verdiklerinin ve bu örgütlerin faaliyetlerinin, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir insan hakları ihlali olarak kabul edilmesine ve bu sorunu çözmek için kanunların ve politikaların kabul edilmesine katkıda bulunmak suretiyle, önemli bir sosyal ve siyasi etkiye sahip olduğunu kabul eder.

5. Komite'nin sonuç tespitleri⁶ ve takip eden prosedürler, genel tavsiyeler, açıklamalar, görüşler ve Sözleşme'ye ek ihtiyari protokolde yer alan bilgiler⁷ ve araştırmalar⁸, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin her türünü, her nerede meydana gelirse gelsin kınamaktadır. Bunlar, aynı zamanda, bu tür şiddetin ortadan kaldırılması ve bu bağlamda taraf Devletlerin yükümlülükleri hususlarındaki standartlara açıklık getirmektedir.
6. Bu gelişmelere rağmen, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, ister devletler, hükümetlerarası örgütler, ister özel şahıslar ve silahlı gruplar⁹ da dahil devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilsin, tüm dünya ülkelerinde yaygınlığını sürdürmekte ve büyük ölçüde cezasız kalmaktadır. Bu şiddet türü, çeşitli, birbiriyle bağlantılı ve tekrar eden şekillerde, özel alandan kamusal alana teknoloji aracılığı yerler¹⁰ da dahil olmak üzere pek çok farklı yerde kendini göstermekte ve modern küresel dünyada ulusal sınırları aşmaktadır.

⁶ 19 sayılı Genel Tavsiyenin kabulünden bu yana, Komite tarafından, yaklaşık 600 değerlendirme raporu kabul edilmiştir. Bu değerlendirmelerden çoğu, açık bir biçimde kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten söz etmektedir.

⁷ Özellikle, A. T. v. Macaristan (Dava No. 2/2003), Fatma Yıldırım v. Avusturya (Dava No. 6/2005), Sahide Gökçe v. Avusturya (Dava No. 5/2005), Karen Vertido v. Filipinler (Dava No. 18/2008), V.K. v. Bulgaristan (Dava No. 20/2008), Inga Abramova v. Belarus (Dava No. 23/2009), S. V. P. v. Bulgaristan (Dava No. 31/2011), Isatou Jallow v. Bulgaristan (Dava No. 32/2011), R. P. B. v. Filipinler (Dava No. 34/2011), Angela González Carreno v. İspanya (Dava No. 47/2012), X. ve Y. v. Gürcistan (Dava No. 29/2009), Belousova v. Kazakistan (Dava No. 45/2012), A. S. v. Macaristan (No. 4/2004), Kell v. Kanada (No. 19/2008), M. W. v. Danimarka (No. 46/2012) ve L. R. v. Moldova Cumhuriyeti (com. No. 58/2013).

⁸ Meksika (CEDAW/C/2005/OP/8/MEXICO, 2005), Kanada (CEDAW/C/OP/8/CAN/1, 2015) ve Filipinler (CEDAW/C/OP/8/PHL/1, 2015).

⁹ Bu, her türlü silahlı grupları, isyancı güçleri, çeteleri, paramilitar grupları, vb. kapsar.

¹⁰ Bkz. Evrensel olarak tanınmış insan haklarını ve temel hürriyetleri teşvik etmek ve korumak için toplumdaki bireylerin, grupların ve organların hak ve sorumlulukları bildirgesinin teşvik edilmesine ilişkin BM Genel Kurul Kararı: kadının insan hakları savunucularını korumak, 30 Ocak 2014, A/RES/68/181; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), BM Kadın, Genişbant Komisyonu: Kadınlara ve Kızlara Yönelik Siber Şiddet: Dünya çapında bir uyanış çağrısı, Ekim 2015; Kadının Statüsü Komisyonu'nun 57. Oturumunda kabul ettiği kararlar(E/2013/27).

7. Bir çok devlette, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti düzenleyen mevzuat ya yoktur, ya yetersizdir ve/veya uygulamada yetersizlikler mevcuttur. Çoğunlukla gelenek, kültür, din veya köktenci ideolojiler adına meşru kılınan ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığı veya şiddeti ortadan kaldıracak hukuki ve politik çerçevelerin erozyonu, ekonomik ve finansal krizlerin ardından kamu harcamalarında genellikle “tasarruf tedbirlerinin” parçası olarak gidilen kesintiler, devletin tepkilerini daha da zayıflatmaktadır. Demokratik alanların daralması ve neticesinde hukukun üstünlüğünün kötüye gitmesi bağlamında, tüm bu faktörler kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yaygınlaşmasına imkan tanımakta ve şiddetin cezasız kaldığı bir kültürün oluşmasına yol açmaktadır.

II. Kapsam

8. Bu belge, 19 sayılı Genel Tavsiyede yer alan rehber bilgileri tamamlar ve günceller nitelikte olup bu tavsiyeye ek olarak okunmalıdır.
9. 19 sayılı Genel Tavsiyede ve diğer uluslararası belgelerde geçen “kadınlara yönelik şiddet” kavramı, bu şiddetin toplumsal cinsiyet kaynaklı olduğunu vurgulamaktadır. Buna göre, bu belge, “kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet” ifadesini, bu tür şiddetin toplumsal cinsiyet temelli neden ve etkilerini açık bir biçimde ortaya koyan daha kesin bir terim olarak kullanmaktadır. Söz konusu ifade, bu şiddet türünün bireysel bir sorun olmaktan ziyade bilimsel olayların ötesinde kapsamlı tepkiler gerektiren, bireysel uygulayıcıları ve mağdurları olan sosyal bir sorun olduğu anlayışını daha da güçlendirmektedir.
10. Komite, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, kadınların erkeklere kıyasla ikincil konumlarını ve basmakalıp rollerini kalıcı hale getiren temel sosyal, siyasi ve ekonomik araçlardan biri olarak görmektedir. Komite, bu çalışma boyunca, bu şiddet türünün gerçek kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların Sözleşme ile güvence altına alınan insan haklarından ve temel özgürlüklerden faydalanmaları önünde önemli bir engel olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

11. Taraf devletlerin en temel yükümlülüklerine ilişkin 28 sayılı (2010) Genel Tavsiye, Sözleşmenin 2. maddesi uyarınca taraf Devletlerin yükümlülükleri, kadınlara karşı ayrımcılık yapılmaksızın, kadın haklarını gözetmek ve korumak ve kadınların hem fiilen hem kanunen eşitlikten yararlanmalarını sağlamaktır.¹¹ Belli bağlamlarda görülen kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin yükümlülüklerin kapsamı, 28 sayılı Genel Tavsiyede, kadın göçmen işçilerle ilgili 26 sayılı (2008) Genel Tavsiyede, yaşlı kadınlara ilişkin 27 sayılı (2010) Genel Tavsiyede, çatışmanın önlenmesi, çatışma ve çatışma sonrası durumlarda kadına ilişkin 30 sayılı (2013) Genel Tavsiyede, zararlı uygulamalara ilişkin 31 sayılı (2014) Genel Tavsiye, kadınların göçmenlik, sığınmacılık, uyrukluluk, uyruksuzluk durumlarının toplumsal cinsiyet yönlerine ilişkin 32 sayılı (2014) Genel Tavsiye, kadınların adalete erişimine ilişkin 33 sayılı (2015) sayılı Genel Tavsiye ve kırsal bölgelerdeki kadınların haklarına ilişkin 34 sayılı (2016) Genel Tavsiye ele alınmıştır. Bu belge, yukarıda değinilen Genel Tavsiyelerin ilgili referansların tekrarı olmayıp, bu referanslara gönderme yapar.
12. Taraf devletlerin, Sözleşmenin 2. maddesinde ve kadının adalete erişimine ilişkin 33 sayılı Genel Tavsiyede belirtilen en temel yükümlülüklerine ilişkin 28 sayılı Genel Tavsiye, kadına karşı ayrımcılığın kadınların hayatlarını etkileyen diğer faktörler ile ayrılmaz bir biçimde bağlantılı olduğunu teyit eder. Komite, bu faktörlerin, etnisite/ırk, yerli veya azınlık olma durumu, renk, sosyoekonomik durum ve/veya kast, dil, din veya inanç, siyasi düşünce, tabiyet, medeni durum ve/veya anne olup olmama, yaş, şehirde/kırsalda yerleşim, sağlık durumu, özürlülük, mülk sahibi olma, lezbiyen, biseksüel, transeksüel veya interseksüel olma, okuma yazma bilmeme, kadın kaçakçılığı, silahlı çatışma, sığınma hakkı talep etme, göçmen olma, kendi ülkesinde yerinde edilme, vatansızlık, göç, evin reisi olma, dul olma, HIV/AIDS taşıma, özgürlüğünden mahrum olma, hayat kadını olma, coğrafi uzaklık ve hakları için

¹¹ Genel Tavsiye No.28., par.9. Diğer BM İnsan Hakları Sözleşme Organları da bu tipolojiyi kullanmaktadır. Ör: CESCR, Genel Görüş No:12 (1999).

mücadele eden kadınların damgalanmasını kapsayabileceğinin altına çizer.¹² Buna göre, kadınlar ayrımcılığın çeşitli ve birbiri ile kesişen ve durumu ağırlaştırıcı bir olumsuz etkiye sahip türleri ile karşı karşıya kaldıkları için, Komite toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, bazı kadınları farklı bir derecede veya farklı şekillerde etkileyebileceğini, bu nedenle de uygun yasal düzenlemelerin ve politikaların gerekli olduğunu kabul eder.¹³

13. Komite, Sözleşme'nin 23. maddesi'nin, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin dışında, kadın erkek eşitliğinin gerçekleşmesinde daha etkin olan taraf Devletin yasasındaki veya o devlet için yürürlükte olan herhangi bir uluslararası sözleşme, antlaşma veya antlaşmadaki hükümlerin Sözleşme'de yer alan yükümlülükleri ve buna bağlı olarak bu belgede yer alan Genel Tavsiyenin üstünde olduğunu hatırlatır. Komite aynı zamanda, taraf Devletlerin, Sözleşme'ye koydukları çekincelerin, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti ele alış biçimlerini etkilediğine işaret eder. Bir insan hakları Sözleşme organı olan Komite, taraf Devletlerin koydukları çekincelerin kabul edilebilirliğini değerlendirebildiğine dikkati çeker¹⁴ ve özellikle kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin ortadan kaldırılması çabalarında kilit role sahip Madde 2 ve Madde 16'ya¹⁵ uymak konusunda konulacak olan çekincelerin, sözleşmenin amacı ve hedefi ile örtüşmediğini,

¹² 33 sayılı Genel Tavsiye (8. ve 9. fıkralar). Kesşimsel ayrımcılık ile ilgili diğer Genel Tavsiyeler, kadınlar ve AIDS'e ilişkin 15 sayılı Genel Tavsiye, engelli kadınlara ilişkin 18 sayılı Genel Tavsiye , evlilikte ve ailevi ilişkilerde eşitliğe ilişkin 21 sayılı Genel Tavsiye, kadın ve sağlığa ilişkin 24 sayılı Genel Tavsiye; göçmen kadın işçilere ilişkin 26 sayılı Genel Tavsiye, yaşlı kadınlar ve bu kadınların insan haklarının korunmasına ilişkin 27 sayılı Genel Tavsiye, çatışmaların önlenmesi, çatışma ve çatışma sonrası durumlarda kadınlara ilişkin 30 sayılı Genel Tavsiye, zararlı uygulamalara ilişkin 31 sayılı Genel Tavsiye, kadınların göçmen statüsü, iltica, uyrak ve vatansızlığına ilişkin 32 sayılı Genel Tavsiye ile kırsal kesimdeki kadınların haklarına ilişkin 34 sayılı Genel Tavsiye karardır. Komite, aynı zamanda görüşlerinde kesşimsel ayrımcılığa da yer vermiştir (Jallow v. Bulgaristan, 2012; S.V.P. v. Bulgaristan, 2012; Kell v. Kanada, 2012; A.S. v. Macaristan, 2006; R. P. B. v. Filipinler, 2014; M.W. v. Danimarka, 2016, ve diğerleri) ve araştırmalar (özellikle Meksika (2005) ve Kanada'ya (2015) ilişkin olanlar).

¹³ Genel Tavsiye No. 28, par. 18, Inquiry Canada par. 197.

¹⁴ Bkz. Uluslararası Hukuk Komisyonu tarafından kabul edilen, Antlaşmalara Çekince Konulabilmesi İçin Uygulama Rehberi, 2011, A/65/10, para.3.1.10.

¹⁵ CEDAW'ın çekincelere dair görüşü, '19. Oturum Raporu, (1998) BM Belge A/53/38/Rev.1, par. 12; bkz. Genel tavsiye kararı no. 29, par. 54-55. Taraf devletlerin inceleme raporlarında da 2,7,9 ve 16. maddelere konulan çekinceler ile genel çekincelerin, Sözleşme'nin amaçları ve hedefi ile bağdaşmadığı belirtilmiştir.

dolayısıyla 28. madde'nin 2. fıkrası uyarınca bu noktada çekince yasağı bulunduğunu vurgular.¹⁶

14. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kadınları tüm yaşam döngüleri boyunca etkilemektedir¹⁷ ve buna bağlı olarak bu belgede bahsi geçen kadınlar kızları da kapsamaktadır. Bu şiddet türü, muhtemelen kadınların ölümüne¹⁸ neden olan veyahut ölümle sonuçlanan eylemler veya ihmaller, ya da kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak zarar veren ya da acı çekmelerine neden olan eylemler, bu tür eylemler ile tehdit ve taciz etme, baskı kurma veyahut özgürlükten mahrum bırakma gibi pek çok farklı şekilde kendini gösterir.¹⁹ Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kültürel, ekonomik, ideolojik, teknolojik, dini, sosyal ve çevresel faktörlerden etkilenir ve genellikle de kötüye gider. Bu durum kendini, yerinden edilme, göç, küresel tedarik zincirleri, madencilik ve kıyılar ötesi endüstri de dahil ekonomik faaliyetlerin artarak küreselleşmesi, askerileşme, yabancı istilası, silahlı çatışma, şiddet içeren aşırılık ve terörizm bağlamlarında görülmektedir. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, aynı zamanda, siyasi, ekonomik ve sosyal krizlerden, sivil kargaşadan, insani acil durumlardan, doğal afetlerden, yıkımlardan veya doğal kaynakların azalmasından etkilenebilir. Kadınların insan hakları savunucularına, politikacılara²⁰, aktivistlere veya gazetecilere yönelik zararlı uygulamalar²¹ ve işlenen suçlar da bu tür kültürel, ideolojik ve siyasi faktörlerden etkilenen kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin türleridir.

¹⁶ Genel tavsiye kararı No. 28, par. 41 ve 42.

¹⁷ Yaşlı kadınlar ve bu kadınların insan haklarının korunmasına ilişkin 27 sayılı Genel Tavsiye ile zararlı uygulamalara ilişkin 31 sayılı genel tavsiye kararı.

¹⁸ Bu ölümler, diğerlerine ek olarak, cinayetleri, sözde namus adına işlenen cinayetleri ve zorla intiharı kapsar. Bkz. Meksika (2005) ve Kanada (2015) araştırmaları ile Guatemala, 2009; Güney Afrika, 2011; Meksika, 2012; Şili, 2012; Pakistan, 2013; Irak, 2014; Finlandiya, 2014; Namibya, 2015; Türkiye, 2016, Honduras, 2016; Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, 2016 ve diğerlerine ilişkin değerlendirmeler.

¹⁹ Genel Tavsiye No. 19, par. 6 ve genel tavsiye kararı No. 28, par. 19.

²⁰ Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi'nin 31 sayılı Ortak Genel Tavsiye Kararı ile Çocukun Haklarına İlişkin Komite'nin zararlı uygulamalara ilişkin 18 sayılı genel görüşü.

²¹ Bkz: Parlamentolararası Birlik Raporu (IPU), Kadın milletvekillerine yönelik cinsiyetçilik, taciz ve şiddet (Ekim 2016).

15. Kadının, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten bağımsız olarak yaşam hakkı, yaşam, sağlık, özgürlük, kişi güvenliği hakları ile eşitlik, aile içinde eşit bir biçimde korunma, işkenceden, zalim, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleden bağımsız olma, ifade, hareket, katılım, toplantı ve örgütlenme özgürlükleri de dahil diğer insan haklarından ayrılmaz ve tüm bu haklar birbirlerine bağlıdır.
16. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet dayalı şiddet, tecavüz, aile içi şiddet veya zararlı uygulamalar da²² dahil belli durumlarda işkence, zalim, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele ile eşdeğerdir. Bazı durumlarda, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, uluslararası suçları da içerebilir.²³
17. Komite, diğer insan hakları örgütlerinin ve özel prosedürler konusunda yetki sahibi olanların, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eylemlerinin ne zaman işkence, zalim, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele olarak kabul edileceğini²⁴, kadınların maruz kaldığı acı ve sıkıntıların derecesini anlamının toplumsal cinsiyet hassasiyetli bir yaklaşımı gerektirdiğini²⁵ ve bir eylemin işkence olarak kabul edilmesi için gereken amaç ve niyet unsurlarının bu tür eylemler bir cinsiyete yönelik gerçekleştirildiğinde veya kişinin cinsiyetine

²² İşkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ve küçük düşürücü muameleler özel raporları, A/HRC/31/57 (2016); Özel Raporların İşkence Raporu, 15 Ocak 2008, A/HRC/7/3, para 36; İşkenceye Karşı Komite'nin Meksika gözlem raporu CAT/C/MEX/CO/4; Guyana gözlem raporu, CAT/C/GUY/CO/1; Togo gözlem raporu, CAT/C/TGO/CO/1; Burundi gözlem raporu, CAT/C/BDI/CO/1; Peru gözlem raporu, CAT/C/PER/CO/5-6; Tacikistan gözlem raporu, CAT/C/TJKCO/2; Senegal gözlem raporu, CAT/C/SEN/CO/3; İnsan Hakları Komitesi'nin 28 sayılı (2000) genel görüşünün 3. maddesi (Kadın ve erkeklerin hak eşitliği); İnsan Hakları Komitesi'nin Slovakya gözlem raporu (CCPR/CO/78/SVK); Japonya gözlem raporu, CCPR/CO/79/Add. 102; Peru gözlem raporu, CCPR/CO/70/PER, ve diğerleri.

²³ Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü 7(1)(g), 8(2)(b)(xxii) ve 8(2)(e)(vi) Maddeleri uyarınca tecavüz, seks köleliği, fuhuşa zorlama, zorla gebe bırakma veya diğer ağır cinsel şiddet türleri gibi insanlığa karşı işlenen suçlar ile savaş suçları da dahil.

²⁴ İşkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ve küçük düşürücü muameleler özel raporları, A/HRC/31/57 (2016), para. 11.

²⁵ Örneğin, "Herhangi bir fiziksel yaralanma veya hastalık ile sonuçlanmadığında dahi tecavüz eyleminin kendisinin yarattığı ağır travmayı" anlamak için. (...). Kadın tecavüz mağdurları, aynı zamanda [tecavüzün] psikolojik ve sosyal temelli sonuçlarını da yüz yüze geliyorlar". Amerikalılar arası İnsan Hakları Mahkemesi (IACtHR), Fernandez Ortega et al. v Meksika (2010) Preliminary Objections, Merits, Reparations and Costs, 30 Ağustos 2010, Series "C No. 215 para. 124. Bkz: Özel raporların şiddet raporu, 5 Ocak 2016, A/HRC/31/57, para. 8.; Özel raporların şiddet raporu, 15 Ocak 2008, A/HRC/7/3, para 36.

dayalı olarak o kişiye yöneltildiğinde tamamlandığını içeren görüşünü desteklemektedir.²⁶

18. Kürtaja zorlama, zorla gebe bırakma, kürtajın yasaklanması, güvenli kürtajın yapılmaması veya geciktirilmesi, kürtaj sonrası bakım, gebeliğin zorla devam ettirilmesi, cinsel sağlığa ve üreme sağlığına ilişkin bilgiye, mal ve hizmetlere erişmek isteyen kadınların ve kızların taciz edilmeleri ve kötü muameleye maruz kalmaları da, duruma bağlı olarak, işkence, zalim, insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye eşdeğer olabilecek şekilde kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin türleridir.²⁷
19. Komite, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, erkeklerin kadınlar üzerinde hak sahibi olması veya kadınlara göre daha ayrıcalıklı olması ideolojisinden, erkeklik ile ilgili sosyal normlar, erkek kontrolü ve gücünü uygulama, toplumsal cinsiyet rollerine bürünme veya kadınlar için kabul edilemez olarak görülen davranışları engelleme, bu davranışlardan vazgeçirme veya bunları cezalandırma ihtiyacından doğduğunu kabul eder. Bu faktörler, aynı zamanda, çoğunlukla özel bir mesele sayılan kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin açık ya da kapalı olarak sosyal kabulüne ve bu şiddet türünün yaygın bir biçimde cezasız kalmasına katkı sağlamaktadır.
20. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, özel ya da kamusal alanda insan etkileşiminin olduğu tüm yer ve mecralarda görülmektedir. Bunlar, aile, toplum, kamusal alan, işyeri, boş vakitler, siyaset, spor, sağlık hizmetleri, eğitim ortamlarını ve şiddetin internet ve dijital ortamlarda ortaya çıkan modern türleri gibi teknoloji aracılıklı ortamlarda²⁸ yeniden tanımlanmış şekillerini kapsar. Tüm bu ortamlarda, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, devletlerin bölge dışı askeri hareketleri da dahil olmak üzere bölgesel veya bölge

²⁶ CAT Komitesi, V.L. v. İsviçre CAT/C/37/D/262/2005 (2007); İşkence özel raportörü raporu, 5 Ocak 2016, A/HRC/31/57, para. 8 ve 15 Ocak 2008 A/HRC/7/3.

²⁷ Özel raportörün şiddet raporu, 5 Ocak 2016, A/HRC/31/57; CEDAW Komitesi, L.C. v. Peru, CEDAW/C/50/D/22/2009, para 8.18; İnsan Hakları Komitesi, Whelan v. İrlanda, CCPR/C/119/D/2425/2014 (2017); Mellet v. İrlanda, CCPR/C/116/D/2324/2013 (2016), para. 7.4.

²⁸ Bkz. Kadınlara yönelik şiddetin türlerine ilişkin detaylı çalışma. Genel Sekreterin Raporu (2006) A/61/122/Add.1.

dışı, bireysel veya uluslararası ya da hükümetler arası kuruluşların ya da birliklerin²⁹ üyeleri olarak devlet aktörlerinin veya devlet dışı aktörlerin eylemleri ya da ihmalleri sonucu ortaya çıkabilir.³⁰

III. Sözleşmeye taraf Devletlerin kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle ilgili olarak genel yükümlülükleri

21. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, Sözleşmenin 1. maddesi kapsamında kadınlara karşı ayrımcılık teşkil etmektedir ve bu nedenle Sözleşmedeki tüm yükümlülüklerle ilgilidir. Madde 2’de, taraf Devletlerin kapsayıcı yükümlülüğünün uygun tüm yolları kullanarak ve en kısa zamanda kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet de dahil olmak üzere kadınlara karşı ayrımcılığı ortadan kaldırma politikası oluşturmak olduğu belirtilmektedir. Bu acil nitelikli bir yükümlülüktür; gecikmeler ekonomik, kültürel veya dini nedenler de dahil olmak üzere herhangi bir şekilde gerekçelendirilemez. 19 sayılı Genel Tavsiyede, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet açısından bu yükümlülüğün devlet sorumluluğunun iki yönünü kapsadığı belirtilmektedir: bu tür şiddetin (a) bir taraf Devletin veya aktörlerinin ve (b) devlet dışı aktörlerin eylemleri veya ihmallerinden kaynaklanması.

Devlet aktörlerinin eylemleri veya ihmalleri konusunda sorumluluk

22. Taraf Devletler, Sözleşme ve genel uluslararası hukuk doğrultusunda, kendi örgüt ve temsilcilerinin kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet teşkil eden eylemlerinden ve ihmallerinden sorumludur.³¹ Bunlara yürütme, yasama ve yargı birimlerindeki görevlilerin eylemleri ve ihmalleri de dahildir. Sözleşmenin 2 (d) Maddesi taraf Devletlerin ve onların örgüt ve temsilcilerinin kadınlara karşı doğrudan veya dolaylı ayrımcılık yapan olan her türlü eylemden veya uygulamadan

²⁹ Örneğin, uluslararası barış güçlerinin bir parçası olarak. Bkz. Genel Tavsiye 1 No. 30 çatışmanın önlenmesi, çatışma ve çatışma sonrası hallerde kadına dair 30 sayılı genel tavsiye kararı, para. 9.

³⁰ CEDAW, İsviçre Gözlem Raporu, 2016 (CEDAW/C/CHE/CO/4-5); Germany Gözlem Raporu, 2017 (CEDAW/C/DEU/CO/7-8).

³¹ Bkz. Uluslararası Hukuk Komisyonu’nun Uluslararası Yanlış Davranışlarda Devletlerin Yükümlülüğü Kanun Taslağı, 4. madde (Devlet Organlarının Eylemleri) Bkz. Cenevre Konvansiyonu Ek Protokolü (Protokol I) 91. madde.

kaçınmasını ve kamu makam ve kurumlarının da bu yükümlülüğe uygun hareket etmelerini sağlamasını gerektirmektedir. Yasaların, politikaların, programların ve prosedürlerin kadınlara karşı ayrımcılık yapmamasını sağlamanın yanı sıra, madde 2 (c) ve (g)'ye göre taraf Devletler kendi bölgelerinde veya bölgeleri dışında devlet temsilcileri tarafından gerçekleştirilen kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddet formunu belirtmek adına etkili ve erişilebilir bir yasal ve hizmet çerçevesi temin etmelidir.

23. Taraf Devletler kendi teşkilatları veya temsilcileri tarafından bu eylemlerin veya ihmallerin gerçekleştirilmesini önlemekten – eğitim aracılığıyla, ve yasal hükümlerin, idari yönetmeliklerin ve davranış kurallarının benimsenmesi, uygulanması ve denetlenmesi de dahil olmak üzere – ve uluslararası suç teşkil edenlerin yanı sıra kamu makamları tarafından hata, ihlal veya ihmal teşkil eden durumlar da dahil olmak üzere kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet vakalarında uygun yasal veya cezai yaptırımları araştırmak, mahkemeye vermek ve uygulamaktan ve bunun yanı sıra düzeltilmesini sağlamaktan sorumludur.³² Bunu yaparken, kadınların farklılığı ve bundan doğan çoklu/kesişimsel ayrımcılık riskleri de göz önünde tutulmalıdır.

Devlet dışı aktörlerin eylemleri veya ihmalleri konusunda sorumluluk

24. Genel uluslararası yasaların yanı sıra uluslararası paktlar kapsamında, özel bir aktörün eylemleri veya ihmalleri bazı durumlarda devletin uluslararası sorumluluğuyla da ilgili olabilir. Bunlara aşağıdakiler dahildir:

a) *Devlet dışı aktörlerin devlete atfedilebilecek eylemleri ve ihmalleri.* Sağlık hizmetleri veya eğitim veya gözaltı merkezlerinin işletimi gibi kamu hizmetleri sunan özel kurumlar da dahil olmak üzere devlet makamının unsurlarının uygulama konusunda o devletin yasaları ile yetki sahibi verilmiş olan özel aktörlerin eylemleri veya ihmallerinin³³ yanı sıra yurtdışında işleyiş sağlamak da dahil olmak üzere o devletin talimatları,

³² Bkz. yukarıdaki 6. dipnot ve 33 sayılı Genel Tavsiye.

³³ Uluslararası Hukuk Komisyonu (29. dipnotta bahsi geçen), Madde 5 (Hükümet yetkisi unsurlarına haiz gerçek kişi ve tüzel kişilerin eylemleri).

yönlendirmesi veya kontrolü altında hareket eden özel temsilcilerin eylemleri veya ihmalleri³⁴, devletin kendisine atfedilebilecek eylemler olarak değerlendirilecektir.

b) Devlet dışı aktörlerin eylemleri ve ihmalleri için gerekli özen (due diligence) yükümlülükleri.

Sözleşmenin 2 (e) maddesi taraf Devletlerin herhangi bir kişi, kuruluş veya işletme tarafından kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önlemek için tüm uygun önlemleri almaları gerektiğini açıkça belirtmektedir.³⁵ Sıklıkla gerekli özel yükümlülüğü olarak anılan bu yükümlülük, Sözleşmeyi bir bütün olarak desteklemektedir³⁶ ve bu doğrultuda taraf Devletler, Devlet dışı aktörlerin kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle sonuçlanan eylemleri veya ihmalleri için uygun önlemleri alamaz ve bunun yanı sıra araştıramaz, mahkemeye veremez, cezalandıramaz ve düzeltilmesini sağlayamaz ise bundan sorumlu olacaktır.³⁷ Buna bölge dışında çalışan şirketlerin eylemleri de dahildir. Bilhassa, taraf Devletler etkileyebilecekleri şirketlerin yurtdışındaki insan hakkı ihlallerini önlemek adına yönetmeliklerle veya ekonomik teşvikler de³⁸ dahil olmak üzere teşvik kullanımıyla gereken adımları atmakla yükümlüdür.³⁹ Gerekli özeni gösterme yükümlülüğü bünyesinde, taraf Devletler, devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önlemek için farklı önlemler benimsemek ve uygulamakla yükümlüdür. Söz konusu şiddeti tespit etmek için yasalara, kurumlara ve bir sisteme sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca taraf Devletler bu işlevin etkili şekilde uygulanmasını ve tüm devlet teşkilatları ve kurumları tarafından desteklenip usulünce yerine getirilmesini

³⁴ Ibid. Madde 8 (bir devlet tarafından yürütülen veya yönetilen eylemler).

³⁵ Genel Tavsiye No. 28 para. 36.

³⁶ Genel Tavsiye No. 28 para. 13.

³⁷ Genel Tavsiye No. 19 par. 9.

³⁸ Bkz. CRC/C/GC/16 (İş sektörünün çocuk haklarına etkisine dair devletlerin yükümlülüklerine ilişkin Genel Görüş No. 16 (2013), para. 43-44, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Alanında Devletlerin Sınırötesi Yükümlülüklerine Dair Maastricht İlkeleri.

³⁹ Bkz. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Genel Görüş No. 14 (2000), Erişilebilecek en üst düzeyde sağlık hakkı (Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, 12. madde), E/C.12/2000/4 (2000), para. 39.

sağlamakla yükümlüdür.⁴⁰ Teşkilatları şiddet tehlikesini bildiğinde veya bilmesi gerektiğinde taraf Devlet kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eylemlerini önlemek için uygun önlemleri alamazsa, veya bu eylemlerin muhataplarının mağduriyetlerini tazmin etmek için bu eylemleri araştıramaz, mahkemeye veremez, cezalandıramaz ve düzeltilmesini sağlayamazsa, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eylemlerine örtülü izin vermiş veya teşvik etmiş olacaktır.⁴¹ Bu ihmaller veya ihlaller insan hakları ihlalleridir.

25. Ayrıca, hem uluslararası insani hukuk hem de insan hakları yasaları, belirli durumlarda silahlı çatışma tarafları da dahil olmak üzere devlet dışı aktörlerin doğrudan yükümlülüklerini tanımıştır. Buna, geleneksel uluslararası hukukun bir parçası olan ve mutlak bir norm (*juscogens*) olmuş olan işkencenin önlenmesi de dahildir.⁴²
26. Yukarıdaki maddelerde açıklanan genel yükümlülükler, federal, ulusal, alt ulusal, yerel ve merkezsiz hale getirilmiş seviyelerin yanı sıra özelleştirilmiş hizmetler de dahil olmak üzere tüm seviyelerdeki yasama, yürütme ve yargı alanları da dahil olmak üzere devlet eyleminin tüm alanlarını kapsamaktadır. Devlet veya devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet biçimlerini ortadan kaldırmaya yönelik olarak anayasal düzey de dahil olmak üzere yasal normların formüle edilmesini, genel politikaların, programların, kurumsal çerçevelerin ve gözetim mekanizmalarının geliştirilmesini gerektirmektedir. Ayrıca Sözleşmenin 2 (f) ve 5 (a) maddeleri doğrultusunda, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin temel nedeni olan önyargıları, kalıp yargıları ve uygulamaları ortadan kaldırmak için önlemlerin benimsenip uygulanmasını da gerektirmektedir. Genel olarak ve aşağıdaki bölümde sunulan belirli Genel Tavsiyelere ek olarak, bu yükümlülükler aşağıdakileri de kapsamaktadır:

⁴⁰ Gökçe v. Avusturya, 2007 par. 12.1.2; V. K. v. Bulgaristan, 2011, par. 9.4.

⁴¹ Genel Tavsiye Kararı No. 19, par. 9.

⁴² Genel Tavsiye Kararı No. 30.

- a) **Yasama düzeyinde**, madde 2 (b), (c), (e), (f) ve (g) ve madde 5 (a)'ya göre devletlerin kadınlara ve kızlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet biçimlerini yaskılayan yasalar oluşturarak ulusal yasaları Sözleşme ile uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Bu yasalar kadın mağdurları/şiddete maruz kalanları hak sahipleri olarak değerlendirmeli ve söz konusu şiddet durumunda yaptırımlar ve iyileştirmeler de dahil olmak üzere yaşa ve toplumsal cinsiyete duyarlı hükümler ve etkili yasal koruma da sağlamalıdır. Sözleşme ayrıca mevcut dini, geleneksel, yerli ve toplumsal adalet sistemi normlarının da standartlarıyla uyumlu hale getirilmesini ve bunun yanı sıra kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddete neden olan, teşvik eden veya meşrulaştıran veya bu eylemler için ceza verilmemesine neden olan tüm yasaların yürürlükten kaldırılmasını gerektirmektedir. Bu normlar, kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddete neden olan veya bu bağlamdaki cezaları azaltan ayrımcılığa veya kalıp yargılara veya uygulamalara dayanan hükümler gibi kanuni, geleneksel, dini, yerli veya örf hukuku, anayasal, medeni, ailevi, cezai veya idari hukuk, delile veya usule dayalı hukukun bir parçası olabilir.
- b) **Yürütme düzeyinde**, madde 2 (c), (d) ve (f) ve madde 5 (a)'ya göre, devletler ilgili kamu kurumlarıyla işbirliği içinde farklı kurumsal önlemler benimsemek ve bunlara yeterli bütçe sağlamakla yükümlüdür. Buna odaklanmış genel politikaların tasarlanması, gözetim mekanizmalarının geliştirilmesi ve uygulanması, ve yetkin ulusal kurulların oluşturulması ve/veya bunlara bütçe sağlanması da dahildir.⁴³ Taraf devletler, kadınları toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten korumak, tekrarını önlemek ve tüm mağdurlarının /şiddete maruz kalanların iyileştirilmesi için bütçe sağlamak için erişilebilir, uygun maliyetli ve yeterli hizmetler sunmalıdır. Taraf devletler ayrıca kamu görevlilerinin kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet oluşturan veya bu şiddete tolerans gösteren ve karşılık verilmemesine veya yetersiz karşılık verilmesine temel teşkil eden bağımsız uygulama ve davranışlarını ve kurumsal uygulamaları da ortadan kaldırmalıdır. Bunlara bu şiddetin kaydı, önlenmesi veya araştırılmasından veya mağdurlara/maruz kalanlara hizmet sağlamaktan sorumlu kamu görevlilerinin yetersizliği,

⁴³ Bkz. Dipnot 6 ve 33 sayılı Genel Tavsiye.

suç ortaklığı ve ihmaline yönelik yeterli araştırma ve yaptırımlar da dahildir. Bu seviyede kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti meşrulaştıran veya teşvik eden uygulamalar da dahil olmak üzere kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden davranış ve uygulamaları değiştirmek veya ortadan kaldırmak için uygun önlemler alınmalıdır.⁴⁴

- c) **Yargı düzeyinde**, madde 2 (d), (f) ve 5 (a)'ya göre, tüm yargı kurumlarının kadınlara karşı ayrımcılıktan veya kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eylemleri veya uygulamalarından kaçınması ve bu şiddeti cezalandıran tüm ceza hukuku hükümlerini tam anlamıyla uygulayarak kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet iddialarını kapsayan olaylarda tüm yasal prosedürlerin tarafsız ve adil olmasını, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından veya uluslararası hukuk da dahil olmak üzere yasal hükümlerin ayrımcılığa yol açan şekilde yorumlanmasından etkilenmemesini sağlaması gerekmektedir.⁴⁵ Neyin kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti oluşturduğu, kadınların bu şiddete tepkilerinin ne olması gerektiği peşin hükümlü ve kalıp yargılı yaklaşımlarla uygulandığında, kadınların kanun önünde eşitlik, adil yargılanma ve bu Sözleşme'nin 2. ve 15. maddelerinde düzenlenen etkili çözümlerden yararlanma hakkını etkileyebilir.⁴⁶

IV. Tavsiyeler

27. Komite'nin 19 sayılı Genel Tavsiyeyi kabulünden itibaren çalışması doğrultusunda, Komite taraf Devletlerin, kendi bölgelerinde veya bölgesi dışında kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle bağlantılı yükümlülüklerini uygulamalarını güçlendirmelerini teşvik etmektedir. Komite, taraf Devletlerin Sözleşmenin İhtiyari Protokolünü imzalaması ve Sözleşme'ye ilişkin varsa tüm çekinceleri kaldırmak üzere gözden geçirmesi konusunda taraf Devletlere çağrı yapmaktadır.

⁴⁴ Bkz. Genel Tavsiye No. 31.

⁴⁵ Karen Tayag Vertido v. Filipinler, 2010, par. 8.9 (b); R. P. B. v. Filipinler (Dava No. 34/2011), par. 8.3; genel tavsiye kararları No. 33, par. 18 (e), 26 ve 29.

⁴⁶ Bkz. Genel Tavsiye Kararı No. 33.

28. Komite, ayrıca taraf Devletlerin önleme, koruma, kovuşturma, cezalandırma ve tazminat alanlarında aşağıdaki önlemleri almasını; kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin ortadan kaldırılmasını hızlandırmak için veri toplama ve gözetim ve uluslararası işbirliği tavsiye etmektedir. Tüm bu önlemler mağdur/şiddete maruz kalan odaklı bir yaklaşım ile uygulanmalı, kadınlar hak sahibi olarak kabul edilmeli ve kızların çocukluktan gençliğe evrilme kapasiteleri de dahil olmak üzere etkinlikleri ve özerklikleri teşvik edilmelidir. Ayrıca, bu önlemler kadınların katılımıyla tasarlanıp uygulanmalı, çoklu/kesişimsel ayrımcılık biçimlerinden etkilenen kadınların özel durumları göz önünde bulundurulmalıdır.

Genel yasal önlemler

29. Fiziksel, cinsel veya psikolojik bütünlüklerini ihlal eden tüm alanlarda kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet biçimlerinin suç olarak kabul edilmesinin ve gecikme olmaksızın suçun önemine oranlı yasal yaptırımların yanı sıra yasal çözümlerin kabulünün veya güçlendirilmesinin sağlanması.⁴⁷
30. Çoğul yasal sistemler de dahil olmak üzere tüm yasal sistemlerin, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarının/şiddete maruz kalanların korumasının ve onların Komitenin 33 sayılı Genel Tavsiyede (2015) sağlanan yönlendirici ilkeler doğrultusunda etkili yargı ve çözüme erişimi olmasının sağlanması.
31. Geleneksel, dini ve yerel yasalar da dahil olmak üzere kadınlara karşı ayrımcılık yaparak onlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti tetikleyen, neden olan, meşru kılan veya tolere eden tüm yasal hükümlerin yürürlükten kaldırılması.⁴⁸

Özellikle aşağıdakiler yürürlükten kaldırılmalıdır:

- a) Çocuk yaşta veya zorla evlilik ve diğer zararlı uygulamalar da dahil olmak üzere, çocuk da dahil⁴⁹, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete

⁴⁷ Bkz. dipnot 6.

⁴⁸ 33 sayılı Genel Tavsiyede belirtilen rehber ilkeler.

⁴⁹ CEDAW Madde 16/ 2 ve Genel Tavsiye No. 31, par. 42. Bkz. İstisnai durumlarda 18 yaşın altındakilerin evliliğine izin verilmesi için gereken koşullara ilişkin Genel Tavsiye No. 31, par. 55 f.

dayalı şiddete izin veren, tolere eden veya bunları görmezden gelen hükümler, kürtaşı⁵⁰, lezbiyen, biseksüel veya transseksüel olmayı, seks işçiliği veya fahişeliği suçlu olarak kabul eden yasaların yanı sıra engelli kadınları bilgilendirip rızalarını almadan tıbbi prosedürler gerçekleştiren hükümler veya kadınlara ölüm cezası verilmesi yönündeki ayrımcı uygulamayla sonuçlananlar da dahil olmak üzere kadınları orantısız olarak etkileyen diğer ceza hükümleri.⁵¹

- b) Kadınların şiddetten korunması için özgürlüklerini kısıtlayan prosedürler, 'bekaret' odaklı uygulamalar ve sözde 'namusun korunması', geleneksel özürler, mağdurların ailesinin özür dilemesi veya cinsel saldırıdan sonra mağdurun faille evlendirilmesi gibi kültür, din veya eril ayrıcalığa dayalı yasal savunma veya indirgeyici faktörler, kadın sanıkların aleyhine toplumsal cinsiyete dayalı şiddet tarihini yok sayan adli uygulamaların yanı sıra genellikle kadınlara yönelik olan taşlama, kırbaçlama ve ölüm gibi en ağır cezalarla sonuçlanan uygulamalar.⁵²
- c) Kadınları yasal haklarından alıkoyan veya engelli kadınların mahkemede şahitlik yapma hakkını kısıtlayan vesayet yasaları gibi kadınların toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti rapor etmesini engelleyen veya kısıtlayan yasalar; sözde 'koruyucu vesayet' uygulaması; göçmen işçiler de dahil olmak üzere kadınların bu şiddeti rapor etme konusunda gözünü korkutan kısıtlayıcı göç yasaları ve bunun yanı sıra aile içi şiddet durumunda ikili tutuklamaya veya diğerleriyle birlikte fail suçsuz bulunduğu kadınlara kovuşturmayla tabi olmasına neden olan yasalar.⁵³

⁵⁰ Bkz. CEDAW, Filipinler Araştırması (2015); T. P. F. v. Peru (com. 22/2009); Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Genel Görüş No. 22: Cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkı (Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 12. maddesi), BM Doc. E/C.12/GC/22, 4 Mart 2016.

⁵¹ Komite, idam cezasını uygulayan tüm devletlere, infazın ertelenmesi ve idam cezasının tamamen kaldırılması için çağrıda bulunan 62/149 sayılı Genel Kurul kararı ile 63/168 ; 65/206 ;67/176 ; 69/186 ; 71/187 sayılı kararları hatırlatır.

⁵² Bkz. Papua Yeni Ginea, 2010; Güney Afrika, 2011; Afganistan, 2013; Ürdün, 2017 Gözlem Raporları ve Özel Raporların hukuk dışı, keyfi veya yargısız infazlar raporu, A/HRC/35/23.

⁵³ Genel Tavsiye No. 28, par. 16.

32. Eşitsizlik oluşturmadıklarından veya mevcut eşitsizlikleri artırmadıklarından emin olmak adına toplumsal cinsiyet konusunda tarafsız (nötr) yasa ve politikaların incelenmesi ve bu durumda yürürlükten kaldırılmaları veya tadil edilmeleri.⁵⁴
33. Tecavüz de dahil olmak üzere cinsel saldırıların kadınların kişisel güvenlik haklarına ve fiziksel, cinsel veya psikolojik bütünlüklerine karşı bir suç olarak değerlendirilmesinin sağlanması.⁵⁵ Evlilik içinde veya birlikte olunan kişi tarafından gerçekleştirilen tecavüz de dahil olmak üzere cinsel suçlar tanımının özgür iradeyle rıza verilmemesine dayanmasının ve mecburi koşulları da göz önünde bulundurmasının sağlanması.⁵⁶ Varsa, her türlü zaman sınırı kurbanların/kurtulanların çıkarlarına öncelik tanınmalı ve yetkili hizmetlere/makamlara uğranan şiddeti rapor etme yetkinliklerini engelleyen koşullar da göz önünde bulundurulmalıdır.

Önleme

34. Erkek egemen zihniyet ve kalıp yargılar da dahil olmak üzere kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin altında yatan nedenlerin, aile içindeki eşitsizliğin, kadınların özel, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının ihmal veya gözardı edilmesini önlemek üzere etkin yasal önlemlerin ve diğer uygun önleyici önlemlerin alınması ve uygulanması ve kadınların güçlendirilmesini, etkinlik kazanmalarını ve seslerini duyurmalarını teşvik etmek.
35. Kadın örgütleri, marjinal kadın ve kız gruplarını temsil eden örgütler gibi tüm ilgili örgütlerin aktif katılımı ile, Sözleşme'nin 5. maddesi'nde belirtilen kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, görmezden gelen veya teşvik eden, kadınlar ile erkekler arasındaki yapısal eşitsizliği destekleyen kalıplaşmış zihniyeti, önyargıları, gelenek ve buna bağlı uygulamaları ortadan kaldırmak için etkin önlemler geliştirmek ve uygulamak.

⁵⁴ Karen Tayag Vertido v. Filipinler, 2010.

⁵⁵ Karen Tayag Vertido v. Filipinler, 2010; R. P. B. v. Filipinler (dava no. 34/2011).

⁵⁶ Bkz: L. R. v. Moldova Cumhuriyeti (com. No. 58/2013) CEDAW/C/66/D/58/2013 ve Genel Tavsiye No. 33, par. 51 (b). Özellikle, örneğin cinsel şiddet mağduru kızların durumunu göz önünde bulundurarak.

Bu önlemler aşağıdaki hususları içermelidir:

- a) Hem devlet okullarında hem de özel okullarda, erken çocukluk döneminden başlayarak, eğitimin her aşamasında ve tüm eğitim programlarında, insan hakları yaklaşımını benimseyerek toplumsal cinsiyet eşitliğine müfredatta yer vermek. Bu, kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini hedef almalı ve toplumsal cinsiyet ile şiddet içermeyen erkek egemen anlayış da dahil ayrımcılık yapmamayı teşvik etmeli, aynı zamanda kız ve erkek çocuklar için yaşa uygun, somut örneklerle dayanan ve bilimsel olarak doğrulanmış kapsamlı cinsellik eğitimi verilmesini sağlamak.
- b) (1) Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kabul edilemez ve zararlı olduğu anlayışını destekleyen ve şiddete karşı başvurulacak mevcut yasal yollar hakkında bilgilendiren şiddetin ihbar edilmesini ve şiddete tanık olanların müdahalesini teşvik eden (2) bu tür şiddetin mağdurlarının/ şiddette maruz kalanların yaşadıkları utanç/toplum tarafından damgalanmış olma sorunsalının üzerine giden (3) kadınların kendi güvenliklerinden ve maruz kaldıkları şiddetten kendilerinin sorumlu olduklarına ilişkin mağduru suçlayıcı yaygın inanışları ortadan kaldıran bilinçlendirme/farkındalık yaratma programları. Bu programların hedef kitleleri: (a) toplumun her kesimindeki kadın ve erkekleri (b) eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve emniyet personeli ile önleme ve koruma süreçlerinde rol oynayan, yerel düzeydekiler de dahil diğer meslek grupları ve aktörleri (c) kanaat önderleri ve dini liderleri ve (d) yeniden bu suçu işleme eğilimlerini engellemek amacıyla toplumsal cinsiyete dayalı şiddet failleri, olmalıdır.
36. Kamusal alanı güvenli hale getirmek için, kadın gruplarının da katılımıyla kabul edilen, destekleyici toplum temelli önlemleri teşvik etmek ve desteklemek de dahil, etkin tedbirler geliştirmek ve bunları uygulamak. Bu önlemler, kentsel ve kırsal alanlarda, özellikle okulların içinde ve çevrelerinde, ışıktandırma da dahil, yeterli fiziki altyapıyı oluşturmayı kapsamalıdır.
37. Reklam, bilişim ve iletişim teknolojileri de dahil tüm medya organlarını, faaliyetlerinde, kadınların ve kadınların insan haklarının savunucuları gibi özel kadın gruplarının zararlı ve kalıp yargılar biçiminde sergilenmesi de dahil olmak üzere kadına karşı ayrımcılığı ortadan

kaldırmak için etkin önlemler almaları ve bu önlemlerin uygulamaları yönünde teşvik etmek. Bu önlemler aşağıdakileri kapsamalıdır;

- a) Online veya sosyal medya da dahil medya kanalları yoluyla, kadınlara ve erkeklere veya spesifik kadın gruplarına atfedilmiş kalıp yargıları ortadan kaldırmayı amaçlayan kendi kendini düzenleyen mekanizmaların yaratılmasını veya güçlendirilmesini teşvik etmek, medya kanallarının hizmetleri ve platformları yoluyla kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sorunsalını ele almaları,
- b) Medyada kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı davalara yeterli süre yer vermek konusunda yönlendirici ilkeler ve
- c) Kadını nesneleştiren veya küçük düşüren ya da erkek şiddetini destekleyici nitelikte, cinsiyete dayalı ayrımcılık içeren görüntü ve içerikleri gösteren medya kanallarını denetlemek veya bunlara ilişkin şikayetleri değerlendirmek için ulusal insan hakları örgütleri kurmak veya var olanların kapasitesini arttırmak⁵⁷

38. Yargı mensuplarına, avukatlara, emniyet mensuplarına, adli tıp personeline, yasa koyuculara, cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanındakiler ile cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV önleme ve tedavi hizmetlerindeki de dahil olmak üzere sağlık hizmetleri personeline⁵⁸, bakım ve huzur evlerinde, sığınma merkezlerinde ve cezaevlerindeki⁵⁹ gibi kadınlar ile/kadın konusunda çalışan sosyal hizmetler personeline, bu kişilerin kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti etkin bir biçimde engellemeleri ve bununla baş etmeleri amacıyla gerekli donanımına sahip olmaları için, bu kişilere zorunlu, tekrarlayan ve etkin kapasite geliştirici eğitim vermek.

Bu eğitimler aşağıdakileri kapsamalıdır;

- a) Kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ve bu şiddete yetersiz

⁵⁷ Hırvatistan ile ilgili gözlem sonuçları, 2015.

⁵⁸ 58 Bkz. Yukarıdaki 6. dipnot ve Dünya Sağlık Örgütü, eş şiddeti ve kadına yönelik cinsel şiddete tepki vermek: Dünya Sağlık Örgütü Klinik ve Politikaya Dair Rehber İlkeler (2013).

⁵⁹ Bkz. Inga Abramova v. Belarus (Dava No. 23/2009), A. v. Danimarka (com. No. 53/2013) ve Kadın Mahkumlara Muamele ve Kadın Suçlular için Alınan Tutukluluk Dışı Önlemlere İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları ("Bangkok Kuralları") A/RES/65/229.

tepki verilmesine yol açan toplumsal cinsiyet ile ilgili kalıplaşmış düşünceler ve önyargılar⁶⁰

- b) Travma ve etkilerini anlamak, eş şiddetini tanımlayan/karakterize eden güç dinamikleri, toplumsal cinsiyetin farklı türlerine maruz kalmış kadınların farklı durumları; bu, spesifik kadın gruplarını etkileyen çoklu/kesişimsel ayrımcılığın yanı sıra kadınlara yeterince eğilmeyi ve devlet kuruluş ve kurumlarında kadınları ikinci defa mağdur hale getiren ve güvenlerini zayıflatan faktörleri ortadan kaldırmayı içerir;⁶¹ ve
- c) Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin ulusal mevzuatta mevcut yasal düzenlemeler ve kurumlar, mağdurların/şiddete maruz kalanların yasal hakları, uluslararası standartlar, birleşik mekanizmalar ve bu bağlamda sorumlulukları; bu, çeşitli organlar arasında gerekli koordinasyon ve yönlendirmeleri, bu şiddetin kadınların mahremiyetine ve gizliliğine saygı gösterilerek ve mağdurun/şiddete maruz kalanın özgür ve bilgilendirilmiş onayı ile yeterli bir biçimde belgelenmesini kapsar.

39. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddetin ortadan kaldırılması için teşviklerin ve kurumsal sorumluluk modellerinin kullanımı, şirketler ve sınır ötesi şirketler de dahil özel sektörün de sürece dahil olmasını ve faaliyetleri kapsamında bu tür şiddet ile ilgili sorumluluğunun arttırmasını teşvik etmek.⁶² Bu, işyerinde meydana gelen veya kadın işçileri etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin her türünü hedef alan, emniyet yetkilerine müracaat edilebileceğini de kapsayan etkin ve ulaşılabilir iç şikayet prosedürlerini içeren protokoller ve prosedürleri zorunlu kılmalıdır.

⁶⁰ Bkz. Belousova v. Kazakistan (com. No. 45/2012), R. P. B. v. Filipinler (com. No. 34/2011); Isatou Jallow v. Bulgaristan (com. No. 32/2011), L. R. v. Moldova Cumhuriyeti (com. No. 58/2013).

⁶¹ Bkz. M.W. v. Danimarka (com. No. 46/2012) 22 Şubat 2016 tarihinde kabul edilen görüşler; R. P. B. v. Filipinler (com. No. 34/2011); Isatou Jallow v. Bulgaristan (Dava No. 32/2011); Kell v. Kanada (com. No. 19/2008).

⁶² Genel Tavsiye No. 28, par. 28. Bkz. İnsan hakları, ulus ötesi şirketler ve diğer ticari girişimlerden sorumlu Genel Sekreter Özel Temsilcisi tarafından geliştirilmiş "İş Dünyası ve İnsan Haklarına Dair Rehber İlkeler: Birleşmiş Milletler'in 'Koruma, Saygı, Çözüm' Çerçevesi" (A/HRC/17/31).

Koruma

40. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin mağduru kadın başvuruçuları ve şiddete tanık olanları korumak ve bu kişilere destek sağlamak için yasal işlemler öncesinde, süresince ve sonrasında, şu yollarla etkin önlemler almak ve uygulamak;

- a) Mağdurun/şiddete maruz kalanın, tanıkların ve sanığın yasal hakları dikkate alınarak, 33 sayılı Genel Tavsiyeye uygun olarak, toplumsal cinsiyet konusunda duyarlı yargılama ve önlemler yoluyla mahremiyeti ve gizliliği korumak,
- b) Mağdurların/şiddete maruz kalanların yasal işlem başlatması için herhangi bir ön koşul olmaksızın, engelli mağdurlar için iletişim engellerini ortadan kaldırmak da dahil olmak üzere, şiddetin bir daha yaşanmasını veya potansiyel şiddeti engelleyecek uygun ve ulaşılabilir koruma mekanizmaları sağlamak.⁶³ Bu, gerektiğinde evden uzaklaştırma, koruma, şiddetin faili olduğu iddia edilen kişilere karşı sınırlayıcı veya olağanüstü yasaklayıcı kararlar alınması, bunların izlenmesi ve uyulmaması halinde yeterli yaptırımlar uygulanmasını ve geniş yelpazede etkin önlemleri içeren acil risk değerlendirmesi ve korumayı kapsar. Koruma tedbirleri, kadın mağdurlara/şiddete maruz kalanlara aşırı bir mali, bürokratik veya kişisel yük getirmesinden kaçınılmalıdır. Şiddetin failleri veya faili olduğu iddia edilenlerin yargılama sırasında ve sonrasındaki, mal, gizlilik, çocuğun velayeti, çocukla iletişim, ziyaret hakları ve talepleri, kadınların ve çocukların yaşam hakkı, fiziksel, cinsel ve psikolojik bütünlüğü ışığında karara bağlanır. Bunu yaparken, çocuğun üstün yararı ilkesi gözetilir.⁶⁴
- c) Kadın mağdurlar/şiddete maruz kalanlar ve aile fertleri için, maddi yardıma erişim ile ücretsiz veya düşük bir ücret ödeyerek yüksek kaliteli

⁶³ Bazı ülkelerden kadınların zorla sünnetine ilişkin, zorla sünnet edilme riski olan kişilere seyahat engeli sağlayan koruma kararları.

⁶⁴ Fatma Yıldırım v. Avusturya, No. 6/2005, Sahide Gökçe v. Avusturya, No. 5/2005; Angela González Carreno v. İspanya, No. 47/2012; M.W. v. Danimarka No. 46/2012; Isatou Jallow v. Bulgaristan (Dava No. 32/2011).

adli yardıma⁶⁵, tıbbi, psikososyal hizmetler ile danışma hizmetlerine⁶⁶, eğitime, uygun fiyatlı barınmaya, çocuk bakımına, eğitime, istihdam olanaklarına erişimi sağlamak. Sağlık hizmetleri travmaya cevap verir nitelikte olmalı ve acil kontrasepsiyon ile HIV PEP (HIV Bulaşma Sonrası Koruma) de dahil zamanında ve kapsamlı ruhsal, cinsel ve üreme sağlığına ilişkin hizmetleri⁶⁷ kapsamalıdır. Devletler, 24 saat hizmet veren yardım hatları , yeterli bir biçimde donatılmış güvenli kriz, destek ve başvuru merkezlerinin numaraları ile kadınlar, çocukları ve gerektiğinde diğer aile üyeleri için sığınma evleri gibi uzmanlaşmış kadın destek hizmetlerini sağlamalıdır;⁶⁸

- d) Bakım ve sığınma evleri ile kişinin özgürlüğünden kısıtlandığı yerler de dahil tüm kurumlarda, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile ilgili koruyucu ve destekleyici önlemlerin sağlanması;⁶⁹
- e) Şiddet mağduru kadınların kapsamlı hizmetlere etkin bir biçimde erişimini sağlamak için, kadın sivil toplum örgütleri ile tam bir katılım ve işbirliğini oluşturmak, uygun çok sektörlü başvuru mekanizmaları kurmak ve uygulamak.

41. Tüm yasal işlemler, koruma ve destek önlemleri ve hizmetleri sağlanırken toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kadın mağdurlarına saygı gösterilmeli ve özerklikleri sağlanmalıdır. Bu önlem ve hizmetler, özellikle çoklu/kesişimsel ayrımcılıktan etkilenenler olmak üzere tüm kadınlar için erişilebilir olmalı ve bu kadınların çocukları ve bakmakla yükümlü oldukları diğer kişilerin özel gereksinimleri de dikkate alınmalıdır.⁷⁰ Bunlar, taraf Devlet içindeki her yerde erişilebilir olmalı ve kadınların oturdukları yerden, şiddetin faili olduğu iddia edilen kişiye karşı başlatılacak yasal işlemlerde mağdur kadınların işbirliği

⁶⁵ Genel Tavsiye No. 33, par. 37 ve No. 28, par. 34; Kell v. Kanada, 2012; Karen Tayag Vertido v. Filipinler, 2010, S. V. P. v. Bulgaristan (No. 31/2001), L. R. v. Moldova Cumhuriyeti (com. No. 58/2013), ve diğerleri.

⁶⁶ Genel Tavsiye No. 33, par. 16.

⁶⁷ Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, Genel Görüş No. 22 (2016).

⁶⁸ Bkz. Kadına Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi'nin 31 sayılı Genel Tavsiye ile Zararlı Uygulamalarda Çocuk Haklarını Koruma Komitesi'nin 18 sayılı genel görüşü.

⁶⁹ Bkz. yukarıdaki 55. dipnot.

⁷⁰ R. P. B. v. Filipinler (com. No. 34/2011); Isatou Jallow v. Bulgaristan (com. No. 32/2011); V. K. v. Bulgaristan (com. No. 20/2008).

içinde olsalar veya bu yönde istekleri olup olmamasından bağımsız olarak onlara sağlanmalıdır.⁷¹ Devletler aynı zamanda geri göndermeme ilkesine riayet etmelidirler.⁷²

42. Kadınların, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin çeşitli türlerine maruz kalma riskini arttıran silahların erişilebilirliği, mevcudiyeti ve hatta ihracatı⁷³, silahlı çatışma ya da artan güvensizlik ile de çoğalabilen yüksek suç oranları ve şiddetin cezasız bırakılması gibi faktörlere eğilmek.⁷⁴ Kadınlara saldırmak için kullanılan yakıcı (asit) ve diğer maddelere erişilebilirliği ve mevcudiyetini kontrol altına almak için çaba gösterilmelidir.
43. Özellikle çoklu/kesişimsel ayrımcılığa maruz kalmış, engelli, okur-yazar olmayan veya [bulunduğu ülkenin] resmi dillerini bilmeyen ya da sınırlı seviyede bilen kadınlar başta olmak üzere, kadınlar için, çeşitli ve erişilebilir medya kanalları yoluyla ve toplum içi diyalog ile kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurları/ bu şiddete maruz kalanlar için mevcut, tazminata ilişkin olanlar da dahil, yasal ve sosyal kaynaklara ilişkin erişilebilir bilgiler oluşturmak ve bu bilgileri yaymak.

Kovuşturma ve Ceza

44. Mağdurların mahkemelere etkili bir şekilde erişimini sağlamak; yetkililerin, ceza hukuku hükümlerini uygulayarak ve şiddetin faili olduğu iddia edilen kişilerin, adil, tarafsız, zamanında ve hızlı bir şekilde yargılanması ve uygun cezaların uygulanması da dahil olmak üzere kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin her

⁷¹ CEDAW, Genel Tavsiye No. 33, par. 10.

⁷² Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin 1951 tarihli Sözleşme ve İşkenceye Karşı 1984 tarihli Sözleşme. Aynı zamanda bkz. kadınların göçmen statüsü, iltica, uyruk ve vatansızlığına ilişkin 32 sayılı genel tavsiye kararı ve CEDAW, 53/2013, A. v. Danimarka (CEDAW/C/62/D/53/2013) görüşler.

⁷³ Bkz. Silah Ticaretine İlişkin Anlaşma Madde 7 (4). Bkz. CEDAW, Pakistan gözlem raporu, 2013 (CEDAW/C/PAK/CO/4); Demokratik Kongo Cumhuriyeti gözlem raporu, 2013 (CEDAW/C/COD/CO/6-7); Fransa gözlem raporu, 2016 (CEDAW/C/FRA/CO/7-8); İsviçre gözlem raporu, 2016 (CEDAW/C/CHE/CO/4-5); Almanya gözlem raporu, 2017 (CEDAW/C/DEU/CO/7-8); İnsan Hakları Komitesi, Genel Görüş No. 35 Madde 9 (Kişinin özgürlüğü ve güvenliği). Komitenin 112. Oturumda kabul edilmiştir (7-31 Ekim 2014). CCPR/C/GC/35 par. 9.

⁷⁴ Çatışmanın engellenmesi, çatışma ve çatışma sonrası durumlarda kadınlara ilişkin 30 sayılı Genel Tavsiye (2013).

türüne yeterince yanıt vermesini sağlamak.⁷⁵ Ücretler ya da mahkeme masrafları mağdurlara / şiddete maruz kalanlara yüklenmemelidir.⁷⁶

45. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet konusunda, arabuluculuk ve uzlaşma dahil olmak üzere, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına gitmenin zorunlu olmamasını temin etmek.⁷⁷ Bu yolların kullanımı, kesinlikle, yalnızca uzmanlaşmış bir ekibin öncesinde yaptığı bir değerlendirme ile şiddet mağdurlarının /şiddete maruz kalanların özgür ve bilgilendirilmiş onayı sağladığında ve mağdur veya aile bireyleri için herhangi bir risk göstergesi olmadığı zaman düzenlenmeli ve bu yola başvurulmasına izin verilmelidir. Alternatif çözüm yolları, kadın mağdurlara/şiddete maruz kalanlara güç sağlamalı ve özellikle kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olaylarını anlaması ve buna yeterince müdahale edebilmeleri için eğitilmiş uzmanlar tarafından; kadın ve çocuk haklarının yeterince korunması sağlanarak ve ayrıca kadınların herhangi bir önyargıyla yeniden mağdur edilmeleri önlenmelidir. Bu alternatif çözüm yolları, kadınların adalete, mahkemelere erişimine engel teşkil etmemelidir.

Tazminat

46. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağduru kadınlar için etkili tazminat sağlamak. Tazminat, maddi tazminat ve tam iyileşme için cinsel sağlık, üreme ve zihinsel sağlık dahil olmak üzere yasal, sosyal ve sağlık hizmetlerine erişimin sağlanması, 28, 30 ve 33 sayılı Genel Tavsiyeye uygun olarak zararın tazmini ve tekrarlanmamasının garantisi gibi farklı önlemleri içermelidir. Bu tür tazmin yolları, yeterli, hızla belirlenen, bütünsel ve çekilen zararın ağırlığına orantılı olmalıdır.⁷⁸
47. Taraf Devletler, özel tazminat fonları oluşturmalıdır ya da geçiş dönemi adalet mekanizmaları dahil mevcut fonlar içinde kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet için ödenekleri bünyesinde

⁷⁵ Bkz. Karen Tayag Vertido v. Filipinler, 2010; S. V. P. v. Bulgaristan (No. 31/2001); L. R. v. Moldova Cumhuriyeti (com. No. 58/2013).

⁷⁶ Genel Tavsiye No. 33, par. 17 (a).

⁷⁷ 33 sayılı Genel Tavsiyede (par. 58 (c)) belirtildiği üzere.

⁷⁸ Bkz. Yukarıdaki 6. Dipnot ve Genel Tavsiye No. 33, par. 19.

bulundurulmalıdır. Taraf Devletler mağdurların yargı yollarına başvurma haklarını ortadan kaldırmaksızın idari tazminat programlarını uygulamalıdır. Devletler, bireysel, kurumsal ve yapısal hususları göz önüne alarak ihlalde önemli derecede rol alan ya da neden olan temel ayrımcılık veya dezavantajlara değinmeye yardımcı olan dönüşümsel tazminat programları tasarlamalıdır. Mağdurun/şiddete maruz kalanın temsiline, onur ve bütünlüğüne, istek ve kararlarına, güvenliğine öncelik verilmelidir.

Koordinasyon, izleme ve veri toplama

48. Çok yönlü ayrımcılığa uğrayan kadınları temsil edenler de dahil olmak üzere sivil toplum örgütleriyle, özellikle kadın örgütleriyle danışarak, tüm mevzuat, politika ve programları geliştirme ve değerlendirme. Taraf devletler, adalet sisteminin tüm aşamasında toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağduru /şiddete maruz kalan kadınları korumak ve desteklemek için çalışan kuruluşlar arasında işbirliğini, onların da görüşlerini ve uzmanlıklarını dikkate alarak, teşvik etmelidir.⁷⁹ Taraf devletler insan hakları ve kadın sivil toplum örgütlerinin çalışmalarını desteklemelidir.⁸⁰
49. Teknolojiyi kullanarak, şiddetle ilgili başvurular, çıkarılan koruma kararlarının sayısı ve türü, işten çıkarılma ve şikayetlerin giderilmesi oranları, şikayetlerin reddedilme ve geri çekilme oranları, yasal süreç ve mahkumiyet oranları ve davaların sonuca bağlanması için harcanan zaman da dahil olmak üzere kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin her biçimiyle ilgili şikayetlerin sayısı hakkında istatistiksel verileri düzenli olarak toplamak, analiz etmek ve yayınlamak üzere bir sistem oluşturmak. Sistem şiddet faillerine verilen cezalar ve mağdurlar / şiddete maruz kalanlar için hükmedilen tazminat da dahil olmak üzere mağdurların uğradıkları zararın tazmini hakkında bilgiler içermelidir. Bütün veriler, şiddet türüne, mağdur/şiddete maruz kalan ile fail arasındaki ilişkiye ve ayrıca kadınlara karşı çoklu/kesişimsel ayrımcılığa

⁷⁹ Fatma Yıldırım v. Avusturya, No. 6/2005 ve Sahide Gökçe v. Avusturya, No. 5/2005. Her ikisi de 6 Ağustos 2007 tarihinde kabul edilmiştir.

⁸⁰ Genel Tavsiye No. 28 par. 36.

ve mağdurun yaşı da dahil olmak üzere diğer sosyo- demografik özelliklere göre ayrılmalıdır. Verilerin analizi, koruma hatalarının belirlenmesini sağlayacak ve önleyici tedbirlerin iyileştirilmesi ve daha fazla geliştirilmesini sağlayacaktır. Bu, gerekirse, 'femisit [kadın cinayetleri]' veya 'feminisit' olarak da adlandırılan kadın cinayetlerine teşebbüs ve toplumsal cinsiyet cinayetleriyle ilgili idari bilgi toplamak amacıyla toplumsal cinsiyete dayalı kadın cinayetleri gözlemleri kurmayı veya tasarlamayı içermelidir.

50. Kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yaygınlığını ve bu tür şiddeti artıran ve cinsiyet ilişkilerini şekillendiren sosyal ve kültürel inançları değerlendirmek için anketleri, araştırma programlarını ve kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet araştırmalarını üstlenme veya destekleme. Bu çalışmalar ve anketler, kendini kimliklendirme ilkesine dayanan çok yönlü ayrımcılığı göz önünde bulundurmalıdır.
51. Kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet üzerine veri toplanması ve korunması sürecinin, veri koruması ile ilgili mevzuat da dahil olmak üzere, belirlenmiş uluslararası standartlara⁸¹ ve güvencelere uygunluğunu sağlamak. İstatistiklerin toplanması ve kullanılması, insan haklarını, temel özgürlükleri ve etik ilkeleri korumak için uluslararası kabul görmüş normlara uygun olmalıdır.
52. Bu belgede, kadınlara yönelik toplumsal şiddetin her türünün önlenmesi ve ortadan kaldırılması için önerilenler ve diğer ilgili bölgesel ve uluslararası standartların ve yönlendirici ilkeler de dahil olmak üzere önlemlerin ulusal, bölgesel ve yerel uygulama ve etkinliğini düzenli olarak koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek için bir mekanizma ya da organ kurmak veya mevcut bir mekanizmanın veya organın yetkilendirilmesi.
53. Kadın örgütlerine destek olmak da dahil olmak üzere kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin her türünden mağdur olanlara/ şiddete maruz kalanlara; önleme, korunma, mağdur desteği, soruşturma, kovuşturma ve tazminatın karşılanması için kanun ve

⁸¹ Resmi İstatistiklerin Temel İlkeleri A/RES/68/261.

politikaları etkin bir şekilde uygulamak amacıyla ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde uygun insan kaynaklarını ve mali kaynakları tahsis etmek.

Uluslararası işbirliği

54. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti ortadan kaldırmak ve bunlara tepki göstermek için tüm uygun önlemleri tasarlayıp uygulayarak, gerektiğinde, BM uzman kuruluşları, uluslararası toplum ve sivil toplum gibi dış kaynaklardan insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmek için destek isteme.⁸² Bu, özellikle teknoloji aracılıklı ortamlarda ve yerel devlet dışı aktörlerin kendi sınırları dışındaki operasyonları da dahil olmak üzere, gelişmekte olan global bağlamları ve bu şiddetin gittikçe ulusötesi bir hal almasını göz önünde bulundurmalıdır.⁸³ Taraf devletler, yönetimini etkileyebildikleri iş dünyası aktörlerine, kadınların şiddetten uzak yaşama hakkını tam olarak gerçekleştirme çabalarında faaliyet gösterdikleri devletlere yardımcı olmaları konusunda ısrarcı olmalıdır.

55. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve tüm kadınların ve kızların güçlendirilmesi konusundaki hedeflerin (Hedef 5) ve sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları teşvik etmek, adalete erişim sağlamak ve her seviyede etkin, güvenilir ve kapsayıcı kurumlar inşa etmek için hedef 16'nın uygulanmasına öncelik vermek. BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni, sivil toplumun ve kadın örgütlerinin SKH [Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri] uygulamasına ve sonraki süreçlerine anlamlı katılımlarını sağlayarak Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun 60. oturumunun Sonuç Bildirgesi ile uyumlu tüm Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde uygulamak için ulusal planları desteklemek ve bilgi paylaşımı ile etkili ve hedeflenen kapasite artırma için uluslararası destek ve işbirliğini geliştirmek.⁸⁴

⁸² Genel Tavsiye No. 28 para. 29; Genel Tavsiye No. 33 para. 38, 39.

⁸³ Genel Tavsiye No. 34, para. 13.

⁸⁴ A/RES/70/1 - Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (Dünyamızı Dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma İçin 2030 Ajandası).

**6284 SAYILI
AİLENİN KORUNMASI VE
KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUN**

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN*

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Temel İlkeler ve Tanımlar

Amaç, kapsam ve temel ilkeler

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunda yer alan;

(*) 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Kanun (Kabul Tarihi: 8/3/2012). T. C. Resmi Gazete, 28239, 20 Mart 2013.

a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

b) Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

c) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

ç) Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı,

d) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

e) Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,

f) Şiddet önleme ve izleme merkezleri: Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esası ile yürüten merkezleri,

g) Şiddet uygulayan: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri,

h) Tedbir kararı: Bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 3 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 4 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) İşyerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 5 – (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve ilişkilendirme kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

(4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler

MADDE 6 – (1) Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilinin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,

b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine,

ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

İhbar

MADDE 7 – (1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlerle ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik

MADDE 8 – (1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülki amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır.

(6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

İtiraz

MADDE 9 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanması

MADDE 10 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere teffhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Kolluk görevleri

MADDE 11 – (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 12 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 13 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 14 – (1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Destek hizmetleri

MADDE 15 – (1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.

ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına,

yönelik faaliyetlerde bulunmak.

(4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

Kurumlararası koordinasyon ve eğitim

MADDE 16 – (1) Bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

(4) Bu Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

(5) Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan

hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(6) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mali Hükümler

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 17 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkra da belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(2) Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit hâlinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Nafaka

MADDE 18 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

Sağlık giderleri

MADDE 19 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma

MADDE 20 – (1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

(2) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kadrolar

MADDE 21 – (1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

Yönetmelik

MADDE 22 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar altı ay içinde, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hazırlanan yönetmeliklerle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler ve atıflar

MADDE 23 – (1) 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta 4320 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen kararların uygulanmasına devam olunur.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin faaliyete geçmesi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanunun 14 üncü maddesinde kurulması öngörülen şiddet önleme ve izleme merkezleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde Bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulur. Kuruluşları tamamlanıncaya kadar merkezlerin görevlerinin Bakanlığın hangi birimlerince yürütüleceği Bakanlık tarafından belirlenir.

Yürürlük

MADDE 24 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 25 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

63 SAYILI SUÇ MAĞDURLARININ
DESTEKLENMESİNE DAİR
CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

63 SAYILI SUÇ MAĞDURLARININ DESTEKLENMESİNE DAİR CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ*

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Temel İlkeler

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin amacı; suç mağdurlarına sağlanan hizmet ve yardımlara ilişkin esasları ve bu hizmetlerin yerine getirilmesine dair görev, yetki ve sorumlulukları düzenlemektir.

(2) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, soruşturması ve kovuşturması Türkiye’de yürütülen suçlar nedeniyle ortaya çıkan mağduriyetler hakkında uygulanır.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin uygulanmasında;

a) Adli destek görevlisi: Adalet Bakanlığı ve adliye bünyesinde psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışmacı kadrolarında çalışanları,

b) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

c) Başkanlık: Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığını,

ç) Kırılğan grup: Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereğince adli destek görevlileri tarafından yapılan bireysel değerlendirme sonucunda suçtan daha fazla etkilendiği ve korunması gerektiği tespit edilen mağdurlar ile adli sisteme dâhil olan çocukları,

d) Mağdur: Suç nedeniyle fiziksel, ruhsal veya ekonomik olarak doğrudan zarar gören gerçek kişiyi,

e) Müdürlük: Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle verilen görevleri yapmak üzere adliye bünyesinde kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerini,

ifade eder.

(*) 63 Sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. T. C. Resmi Gazete, 31151, 10 Haziran 2020.

Temel ilkeler

MADDE 3- (1) Mağdurlara yönelik yardım ve destek hizmetlerinde, eşitlik, insan onuruna saygı, dürüstlük ve mahremiyet ilkesi esastır.

(2) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamındaki hizmetler mağdurun kişiliğine saygı gösterilerek ve mağduriyetinin farkında olarak yerine getirilir.

(3) Mağdurun, adli sürece etkin katılım ve adalete erişim için mevzuatın öngördüğü şartlara uygun olarak kendisine vekil tayin edilmesi ve adli yardımda bulunulması isteği derhal karşılanır.

(4) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında yer alan hizmetler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından gecikmeksizin, koordineli ve etkin bir şekilde sunulur.

(5) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin uygulanmasında görev alanlar, mağdura ilişkin kişisel verilerin gizliliğini korumak zorundadır. Bu bilgiler, kanunlarda öngörülen haller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilmez.

(6) Mağdurların, bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesindeki hizmet ve yardımlardan faydalanabilmesi için kolluğa, Cumhuriyet başsavcılığına veya müdürlüğe başvurması gerekir.

(7) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında yer alan hizmetlerin sunumunda, başvuru şartı çocuklar için aranmaz ve çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilir.

(8) Mağdurlara sunulan yardım ve destek hizmetlerinde sivil toplum kuruluşları ile gönüllü gerçek ve tüzel kişilerden de yararlanılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Mağdurlara Yönelik Hizmetler

Bilgilendirme ve yönlendirme

MADDE 4- (1) Mağdurlar, talepleri halinde kendilerine sağlanan hak ve yardımlara ilişkin olarak kolluk birimleri veya müdürlükçe gecikmeksizin bilgilendirilir ve yönlendirilir.

(2) Mağdurla yapılan sözlü veya yazılı iletişimde, mağdurun anlama veya kendini ifade etme kabiliyetini etkileyen yaş, gelişim düzeyi, engellilik gibi durumları dikkate alınır ve anlaşılır bir dil kullanılır.

(3) Mağdura, kolluk veya Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ihbar veya şikayetine ilişkin yazılı bir belge verilir.

Korunma ve suçun tekrarının önlenmesi

MADDE 5- (1) Mağdura veya aile bireylerine yönelik bir saldırı ihtimalinin bulunması halinde, bu kişilerin başvurusu üzerine suçun tekrarının veya başkaca bir suçun işlenmesinin önlenmesi için kolluk birimlerince gerekli tedbirler alınır.

Bazı mağdurlara yönelik hizmetler

MADDE 6- (1) Kasten öldürme ve bu suça teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, çocuğun cinsel istismarı, nitelikli cinsel saldırı ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçlarından mağdur olanlara aşağıdaki hizmetler sunulur:

a) Ceza muhakemesinin zorunlu kıldığı durumlar hariç olmak üzere, soruşturma veya kovuşturma işlemlerinin yapıldığı yerlerde, şüpheli veya sanıkla mağdurun temasını önleyici tedbirler alınır.

b) Tutuklu veya hükümlülerin ceza infaz kurumlarından tahliyesine veya firarına ilişkin bilgiler ceza infaz kurumu müdürlüğünce mağdurun bulunduğu yer kolluk birimine bildirilir. Kolluk birimince yapılan değerlendirme sonucunda gerekli koruyucu ve önleyici tedbirler alınır, mağdur için tehlike oluşturabilecek hallerde mağdura bilgi verilir.

c) Mağdurların meslek edinmeleri amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı veya Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler veya sivil toplum kuruluşları tarafından kurslar düzenlenebilir ve mevcut kurslara katılmalarında mağdurlara öncelik tanınır.

ç) Mağdurlar, kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin ekonomik ve sosyal desteklerinden öncelikli olarak yararlandırılır.

d) Yaşadığı mağduriyet nedeniyle:

1) Yerleşim yerini değiştirmek zorunda kalan mağdurların talepleri halinde, kendilerinin ya da birlikte ikamet ettikleri aile bireylerinin çalıştıkları kamu kurum ve kuruluşlarının kadro, pozisyon ve teşkilat durumu gözönünde bulundurularak görev yerleri değiştirilir.

2) Yerleşim yerini değiştirmek zorunda kalan özel hukuk hükümlerine tabi çalışan mağdurların talepleri halinde, kendilerinin ya da birlikte ikamet ettikleri aile bireylerinin aynı işverene ait başka işyerlerinde çalışmaları sağlanabilir.

3) Yerleşim yerini veya okulunu değiştirmek zorunda kalan mağdurların talepleri halinde, kendilerinin ya da bakmakla yükümlü oldukları kişilerin veya birlikte ikamet eden altsoyunun eğitim gördüğü kurumların aynı türde eğitim veren okullarına devam etmeleri, ilgisine göre Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu veya yükseköğretim kurumlarınca öncelikli olarak sağlanır. Ayrıca, yeni eğitim kurumunda ihtiyaç duyulması halinde mağdura rehberlik hizmetleri verilir. Buna ilişkin usul ve esaslar, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu tarafından birlikte çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Kırılğan gruplara sunulacak hizmetler

MADDE 7- (1) Adli sisteme dahil olan çocuklar ile cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan veya aile içi şiddet, terör ve insan ticareti suçlarından mağdur olanların başvurmaları halinde müdürlük bünyesinde çalışan adli destek görevlileri tarafından bu maddedeki hizmetlerin sunulması amacıyla bireysel değerlendirme yapılır.

(2) Kadın, yaşlı ve engelli mağdurlar başta olmak üzere, mağdurun kişisel özellikleri, suçun niteliği ve ağırlığı, suçun işlendiği şartlar dikkate alınarak suçtan daha fazla etkilendiği ve korunması gerektiği yapılacak ön değerlendirme ile anlaşılan mağdurlara yönelik olarak da birinci fıkra uyarınca değerlendirme yapılabilir.

(3) Bireysel değerlendirme sonucunda kırılğan gruba girdiği tespit edilen mağdurlara adli destek görevlisi aracılığıyla sunulacak hizmetler şunlardır:

a) Mağdurun, Cumhuriyet savcısının veya hâkimin isteği üzerine, mağdurun dinlenilmesinden önce kaygı düzeyini düşürmek amacıyla içinde bulunduğu ortamı, ilgili kişileri ve süreci açıklamak.

b) Mağdurun kendini rahat ifade edebilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını Cumhuriyet savcısı veya hâkime bildirmek ve mağdur dinlenirken yanında bulunmak.

c) Cumhuriyet savcısı veya hâkimin isteği üzerine sosyal inceleme raporu hazırlamak.

ç) İfade ve beyan işlemlerinin adli görüşme odasında gerçekleştirilmesini Cumhuriyet savcısı veya hâkime önermek.

d) Tedavi veya rehabilitasyona ihtiyaç duyan mağdurları yönlendirmek.

e) Adli süreç boyunca etkin desteğe ihtiyaç duyduğu değerlendirilen mağdurlara yönelik hizmetlerde vaka yönetimi uygulamak.

(4) Soruşturma veya kovuşturma sürecinin tamamlanmasından sonra destek ihtiyacı devam eden mağdurlar, ilgili kurumlara yönlendirilir.

(5) Müdürlüğe başvuruda bulunan mağdurlardan korunma ihtiyacı olan çocuk, kadın, yaşlı ve engelliler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının il müdürlüğüne veya sosyal hizmet merkezlerine bildirilir.¹

(6) Haklarında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilemeyen mağdurlara yönelik olarak kolluk veya Cumhuriyet başsavcılığının bildirimi üzerine ya da resen mülkî idare amiri tarafından gerekli tedbirler alınır.

(7) Gerek görülmesi halinde bu maddedeki hizmetler, suçtan zarar görenlere de sağlanabilir.

Adli görüşme odaları

MADDE 8- (1) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanması, ifade ve beyanların özel ortamda adli destek görevlisi aracılığıyla alınması amacıyla müdürlük bünyesinde adli görüşme odaları kurulur.

(2) **(İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 8/11/2023 Tarihli ve E: 2020/65, K: 2023/187 Sayılı Kararı ile.)**

¹ 21/4/2021 tarihli ve 31461 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan 73 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 51’inci maddesiyle bu fıkra da yer alan “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler” ibaresi “Aile ve Sosyal Hizmetler” şeklinde değiştirilmiştir.

Cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmetler

MADDE 9- (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkralarının uygulanması bakımından cinsel suç mağdurlarının tekrarlanan mağduriyetini önlemek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitimli görevliler tarafından tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla Bakanlığın talebi üzerine Sağlık Bakanlığı tarafından cinsel suç mağdurlarına yönelik hizmet veren merkezler kurulur. Üniversiteler tarafından da bu merkezler kurulabilir.²

(2) (İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 8/11/2023 Tarihli ve E: 2020/65, K: 2023/187 Sayılı Kararı ile.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Teşkilat

Teşkilat

MADDE 10- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde yer alan ve Bakanlığın görev alanına giren iş ve işlemler, Başkanlık tarafından yerine getirilir.

(2) Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu bulunan yerlerde Bakanlığa bağlı olarak Cumhuriyet başsavcılığının gözetim ve denetiminde müdürlük kurulur. İş durumu ve coğrafi konum gözönüne alınarak, adalet komisyonu bulunmayan yerlerde Bakanlık onayı ile müdürlükler veya müdürlüğe bağlı bürolar kurulabilir.

² Anayasa Mahkemesinin 8/11/2023 Tarihli ve E: 2020/65, K: 2023/187 Sayılı Kararı ile bu fıkranın ikinci cümlesi iptal edilmiştir. Kararın Resmi Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (12/12/2024) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Müdürlüğün görevleri

MADDE 11- (1) Müdürlüğün görevleri şunlardır:

a) Mağdurları kendilerine tanınan haklar ve yardımlar konusunda bilgilendirmek ve yönlendirmek.

b) Adli süreçte, kırılğan gruba yönelik destek hizmetlerini sunmak.

c) Adli desteğe ihtiyaç duyanlara uygun müdahale programlarını uygulamak, tekrarlanan mağduriyetlerini önleyici tedbirler almak ve psiko-sosyal destek faaliyetlerini yürütmek.

ç) Adli süreçte görev alan adli destek görevlilerinin koordineli ve etkin şekilde çalışmalarını sağlamak.

d) Mağdurların adalete erişiminin güçlendirilmesine yönelik faaliyetler yürütmek.

e) Adli süreçte tanıkların desteklenmesine yönelik hizmetleri sunmak.

f) Adli yardım hizmetlerine ilişkin bilgilendirme yaparak ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde hizmetin etkin sunulmasına yönelik faaliyetleri yürütmek.

g) Görev alanıyla ilgili hizmet sunan kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmak.

ğ) Müdürlüğün görev alanına giren konularda toplumsal farkındalığı artırıcı faaliyetlerde bulunmak.

h) Mevzuatla veya Bakanlıkça verilen diğer görevleri yerine getirmek.

(2) Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından talep edilmesi halinde 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 15 inci maddesinin ikinci fıkrası, 22 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrası ile 34 üncü maddesi ve 5271 sayılı Kanunun 236 ncı maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkrası gereğince yapılacak işlemlerde adli destek görevlisi görevlendirilir.

Danışma Kurulu ve koordinasyon kurulları

MADDE 12- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamına giren hizmetlerin sunumuna ve hizmet sunumunda karşılaşılan sorunların

çözümüne ilişkin önerilerde bulunmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla Bakanlıkta Danışma Kurulu, müdürlük bulunan yerlerde ise koordinasyon kurulu oluşturulur. Kurul toplantılarına, görüşlerine başvurulmak üzere sivil toplum kuruluşları temsilcileri de davet edilebilir. Kurulların oluşumu ile çalışma usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Mağdur hizmetlerinin desteklenmesi

MADDE 13- (1) Belediyeler, üniversiteler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları mağdur hizmetlerinin sunulmasına katkı sağlamak amacıyla Bakanlık ile ortak programlar geliştirebileceği gibi ilgili mevzuatı çerçevesinde yer tahsis edebilir, hizmet binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir.

(2) Mağdurlara yardım ve destek hizmetlerinde bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde belirtilen ilkeler gözetilerek gönüllü kişilerden yararlanılabilir.

(3) Bakanlıkça, üniversitelerin hukuk fakülteleri veya fakültelerin sosyal hizmet, psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümleri ile mağdurlara sunulan hizmetlerde mesleki deneyim ve tecrübe artırımını sağlamak amacıyla işbirliği yapılabilir.

Eğitim

MADDE 14- (1) Bakanlıkta ve müdürlüklerde çalışan görevliler ile ihtiyaç duyulması halinde gönüllü çalışanlara Bakanlıkça eğitim verilir.

(2) Başkanlıkça üniversitelerin ilgili birimleri ile mağdur hakları alanına ilişkin sertifika veya yüksek lisans gibi eğitim programları geliştirmek üzere işbirliği yapılabilir.

(3) Mağdur hakları ve mağdura yaklaşım konusunda üniversiteler, barolar ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır. Bu kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanacak eğitim ve staj müfredatına Başkanlıkça katkı ve destek verilir.

Hizmetin izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 15- (1) Müdürlükçe, sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması amacıyla hizmetten faydalanan kişiler veya aileleri ile hizmet sunumunda görev yapanların görüş ve değerlendirmeleri alınır. Müdürlük tarafından sunulan hizmetler, istatistikler, hizmet sunumuna ilişkin tespit, değerlendirme ve öneriler, rapor halinde Başkanlığa sunulur.

(2) Başkanlık tarafından yapılan değerlendirmeler doğrultusunda; sunulan hizmetlerin etkinliğinin artırılması için, mevzuat değişiklikleri de dâhil olmak üzere yapılması gereken çalışmalara ilişkin öneriler her yıl Bakanlığa sunulur.

(3) Her yıl Başkanlıkça müdürlüklerin hazırladıkları istatistiki veriler ve çalışma raporları dikkate alınarak bir rapor hazırlanır.

Yönetmelik

MADDE 16- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında yer alan (...) ³ müdürlüklerin yetki alanı, denetimi, adli destek görevlilerinin çalışma usul ve esasları bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Kadrolar ⁴⁵

MADDE 17- (1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 2 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki cetvellerin ilgili bölümlerine eklenmiştir.

Yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen hükümler

MADDE 18- (10/7/2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

³ Anayasa Mahkemesinin 8/11/2023 Tarihli ve E: 2020/65, K: 2023/187 Sayılı Kararı ile bu fıkrada yer alan "... hizmetlerin sunulmasına ilişkin usul ve esaslar ile..." ibaresi iptal edilmiştir.

⁴ Bu maddede belirtilen ekli listeyi görmek için bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin yayımlandığı Resmi Gazete'ye bakınız.

⁵ Anayasa Mahkemesinin 8/11/2023 Tarihli ve E: 2020/65, K: 2023/187 Sayılı Kararı ile Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatına ilişkin ekli listenin "Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanı" ile "Tetkik Hâkimi" kadrolarına ilişkin kısmının, ihdas edilmesinin ve (2) sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin ilgili bölümüne eklenmesinin iptaline karar verilmiştir. Kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (12/12/2024) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Atama İzni

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ihdas edilen psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı kadrolarına 31/12/2022 tarihine kadar 2 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 11 inci maddesine göre belirlenen atama sayısı sınırı aranmaksızın açıktan veya naklen atama yapılabilir.

Yürürlük

MADDE 19- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 20- (1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI
VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUNA
İLİŞKİN UYGULAMA YÖNETMELİĞİ**

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNA İLİŞKİN UYGULAMA YÖNETMELİĞİ*

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmelik, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ile şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiler hakkında şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ile bu tedbirlerin alınması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 22 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Aydınlatılmış rıza: Korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanını,

b) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

c) Gecikmesinde sakınca bulunan hal: Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde,

(*) 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği. T. C. Resmi Gazete, 28532, 18 Ocak 2013.

şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması halini,

ç) Geçici koruma: Hayati tehlikesi bulunan şiddet mağdurunun kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmidört saat esasına göre kesintisiz olarak, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden gelebilecek tehlikelerden korunması amacıyla yerine getirilen tedbiri,

d) Genel Müdürlük: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünü,

e) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

f) Hayati tehlike: Bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması halini,

g) İhbar ve şikâyet: İhbar, üçüncü kişiler tarafından ilgili makam veya mercilere olayın yazılı, sözlü veya başka bir suretle bildirilmesini; şikâyet, şiddet mağdurunun şiddet veya şiddet tehlikesi halinde ilgili makam veya mercilere müracaat etmesini,

ğ) Kanun: 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu,

h) Kolluk: Polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerini,

ı) Kolluk amiri: Hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanını/amirini,

i) Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik veya sözlü istismara veya şiddete uğrayanların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde şiddet mağdurlarının varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle

kalabilecekleri ve konukevi, sığınmaevi, kadın sığınacağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu,

j) Korunan kişi: Tedbir kararı kapsamında korunan şiddet mağdurunu ve varsa beraberindeki çocukları, aile bireylerini ve tek tarafı ısrarlı takip mağdurunu,

k) Koruyucu tedbir kararı: Kanun kapsamında belirtilen merciler tarafından korunan kişi hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı,

l) Müdürlük: Aile ve Sosyal Politikalar il veya ilçe müdürlüğünü,

m) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,

n) Şiddet mağduru: Mütakabiliyet ilkesi çerçevesinde uyuşuna bakılmaksızın, Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiyi,

o) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü merkezi,

ö) Şiddet uygulayan: Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiyi,

p) Önleyici tedbir kararı: Kanunda belirtilen merciler tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı,

r) Şikâyet mercileri: Kolluğu, mülki amiri, Cumhuriyet başsavcılığını, hâkimi, Bakanlığın ilgili birimlerini,

s) Tedbir kararı: Kanun kapsamında, şiddet mağduru ve şiddet uygulayan hakkında hâkim, mülki amir veya kolluk tarafından, talep veya ihbar üzerine ya da resen verilecek kararı,

ş) Tek taraflı ısrarlı takip: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İhbar ve Şikâyet

İhbar ve şikâyet

MADDE 4 – (1) Kişinin, şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir suretle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. Şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır.

(2) Şiddet mağduru, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesine maruz kalması halinde durumu şikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir.

(3) Şikâyet mercileri Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(4) Müdürlük veya ŞÖNİM’e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir.

(5) Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilir.

Yapılacak işlemler

MADDE 5 – (1) Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM’e bilgi verir.

(2) Cumhuriyet başsavcılığı, yapılan ihbar ve şikâyet üzerine evrakın bir örneğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkime veya mülki amire gönderir.

(3) Mülki amire yapılan ihbar veya şikâyet üzerine Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir. Ayrıca mülki amir olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlar ivedilikle ŞÖNİM’e bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararları

Mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 6 – (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere delil veya belge aranmaksızın mülki amir tarafından ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine ya da resen karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,

c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,

ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

Barınma yerinin sağlanması

MADDE 7 – (1) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlerde; barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde ise mülki amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılır.

(2) Korunan kişi varsa beraberindeki çocukları ile birlikte ŞÖNİM tarafından Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altında bulunan barınma yerlerine güvenli nakli sağlanıncaya kadar, bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yer kolluğu tarafından kişinin güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde geçici olarak barındırılır. Barınma ve iâşe giderleri, ŞÖNİM tarafından ödenir. Korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi ŞÖNİM'e bildirilir. ŞÖNİM kişinin talebini de dikkate alarak uygun ilk kabul birimi veya konukevi hizmeti verilecek yeri belirler ve korunan kişinin buraya yerleştirilmesini sağlar.

(3) Korunan kişi ve beraberindeki çocukların hayatî tehlikesinin bulunması halinde konukevi, ilk kabul birimi veya diğer tesislere güvenli bir şekilde yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edilir. ŞÖNİM tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilir ve ulaşım giderleri ile korunan kişinin zorunlu giderleri karşılanır.

(4) Barınma yeri sağlanması tedbirinin kolluk amirince uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hallerde, kolluk tarafından kişi ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde barınma ve iâşe giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere

kendisine ve beraberindekilere geçici barınma imkânı, ikinci fıkrada belirtilen şekilde sağlanır.

(5) Mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine getirilen şiddet mağduru, başka herhangi bir karar veya onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilir.

(6) Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak istememesi halinde aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılır. Kişinin hayatı tehlikesinin bulunması halinde kolluk refakati talep edilir.

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 8 – (1) Korunan kişi hakkında Kanunun 17 nci maddesi uyarınca geçici maddi yardım yapılır.

(2) Tedbir kararı, ilgiliye teahhüt veya tebliğ edilir ve yerine getirilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir.

(3) Geçici maddi yardım kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(4) Geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Bordro, her ayın onbeşinde ve otuzunda düzenlenerek tahakkuk eden meblağ ilgililerin banka hesabına yatırılır. Aynı tedbir kararında birden fazla kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair karar verilmesi halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilir ve ödemeler aynı banka hesap numarasına yapılır. Ödeme evrakına karar örneği eklenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır. Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz.

(5) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Geçici maddi yardıma ilişkin ödemelerin geri alımı 42 nci maddede belirtilen esaslara göre yapılır.

(6) Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar, geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz.

(7) Bu madde kapsamında yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden istisnadır.

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti

MADDE 9 – (1) Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde gerekli hizmetler verilir.

(2) Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde 48 inci madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir.

(3) Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından sağlanır.

Geçici koruma altına alınma

MADDE 10 – (1) Mülkî amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından, olayın niteliği, şikâyet ve ihbar göz önünde bulundurularak şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alma tedbiri verilir.

(2) Geçici koruma altına alınma tedbir kararının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir. Korunan kişi acil durumlarda hemen, diğer hallerde ise yirmidört saat öncesinden gideceği yere

ilişkin olarak görevli ve yetkili kolluğa bilgi verir. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceği yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam olunur.

(3) Korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirleri hâkim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenir.

(4) Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriği, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar, kolluk tarafından açıklanarak tutanağa geçirilir ve tebliğ edilir.

Kreş imkânı sağlanması

MADDE 11 – (1) Çocuk sahibi olan korunan kişinin çalışmaması halinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri verilir.

(2) Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi Müdürlüğe ibraz eder. Müdürlük birinci fıkraya uyarınca gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır.

(3) Kreş bedelinin birinci fıkrada belirtilen tutardan az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde ise birinci fıkrada belirtilen tutar ödenir. Bu ödemeler Müdürlük tarafından kreşe yapılır.

(4) Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin suiistimalinin öğrenilmesi halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilir.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 12 – (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak hâkim tarafından, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine veya resen, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaksızın aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya olayın özelliğine göre mülki amir tarafından alınabilecek tedbirler de dâhil olmak üzere, uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

a) İş yerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

İşyerinin değiştirilmesi

MADDE 13 – (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabî olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir.

(2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir.

(3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine tebliğ edilir.

Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi

MADDE 14 – (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenebilir.

(2) Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir.

Aile konutu şerhi

MADDE 15 – (1) Hâkim tarafından, Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir.

(2) Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir.

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi

MADDE 16 – (1) Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri, hâkim tarafından, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre verilen tedbir kararıdır.

(2) Karar, İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere hâkim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(3) Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığına ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 17 – (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.

d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.

f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.

g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanması.

(2) Hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verebilir.

(3) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişi ise hâkim, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya

hükmedilmemiş olması kaydıyla, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir. Tedbir nafakasının tahsiline ilişkin hususlar 43 üncü maddedeki usul ve esaslara göre yerine getirilir.

Şiddet tehdidinde veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama

MADDE 18 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye karşı tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlarda bulunmamasına ilişkin olarak karar verilebilir.

Uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsisi

MADDE 19 – (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, korunan kişi ile birlikte oturdukları müşterek konuttan uzaklaştırılarak, konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin karar verilebilir.

(2) Mülki amir ya da hâkim, talep edilmesi hâlinde korunan kişiye, şiddet uygulayana ya da bu kişilerin yakınlarına ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle kendilerine teslim edilmesine karar verebilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir.

(3) Bu tedbirin uygulanması, şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel teşkil etmez. Hâkim şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun göreceği diğer tedbirlere de karar verebilir.

(4) Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmamasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirilir.

Korunan kişinin bulunduğu yere yaklaşmama

MADDE 20 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye, konuta, okula, işyerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasının sınırlandırılması

MADDE 21 – (1) Hâkim tarafından daha önce verilmiş, çocukla kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına veya durumun özelliğine göre sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına ilişkin karar verilebilir.

Yakınlara, tanıklara ve çocuklara yaklaşmama

MADDE 22 – (1) Hâkim tarafından gerekli görülmesi hâlinde, şiddet uygulayanın, şiddete uğramamış olsa bile korunan kişinin, yakınlarına, şiddetin tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Eşyalara zarar vermeme

MADDE 23 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verilebilir.

İletişim araçlarıyla rahatsız etmeme

MADDE 24 – (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verilebilir.

Silah teslimi

MADDE 25 – (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait silâhların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilebilir.

Kamu görevi nedeniyle kullanılan silahın teslimi

MADDE 26 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, silah taşıması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik karar verilebilir.

(2) Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe birinci

fıkra hükümlerine göre verilen tedbir kararını uygulamaya devam eder ve silahı hiçbir şekilde iade etmez.

(3) Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilir.

Alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanmama ve bağımlılık halinde muayene ve tedavi

MADDE 27 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir.

(3) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi

MADDE 28 – (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurusu ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur.

(3) Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait

sağlık kuruluşuna sevk edilir. İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(5) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbirler

MADDE 29 – (1) Mülkî amir tarafından alınabilecek barınma yeri sağlanmasına ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince de alınabilir. Kolluk amiri, evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(2) 18, 19, 20 ve 22 nci maddelerde belirtilen ve hâkim tarafından karar altına alınabilecek önleyici tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Tatil günleri sürenin hesabına dâhildir. Sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonuna rastlarsa, süre takip eden ilk iş günü sona erer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararlarının Verilmesi, Yerine Getirilmesi ve Diğer Usul İşlemleri

Tedbir kararının verilmesi

MADDE 30 – (1) Tedbir kararı ilgilinin talebi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluktan talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşılması hâlinde, resen, korunan kişinin, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine, tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine ya da aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Kararın verilmesi, Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından resen, korunan kişi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri tarafından yapılan talep üzerine, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde bu karar korunan kişiye de tebliğ edilir.

Tedbir kararının tebliği

MADDE 31 – (1) Tedbir kararı, kararı veren merci tarafından korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Bu karar, yerine getirilmek üzere görevli olan kurum veya kuruluşa gönderilir.

(2) Tedbir talebinin reddine ilişkin karar, sadece korunan kişiye tebliğ edilir.

(3) 29’uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında alınan tedbirlerin belirtilen sürelerde yetkili merci tarafından onaylanmaması halinde tedbir kararının kalktığı korunan kişiye tebliğ edilir, ilgili kolluğa bildirilir.

(4) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından alınan önleyici tedbir, şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir ve bu husus hakkında ŞÖNİM’e ve mahkemeye bildirimde bulunulur.

(5) Şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsine tabi tutulmasına karar verilebileceği ihtarı kararda belirtilir. Ayrıca tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde de bu ihtar yapılır.

Gizlilik

MADDE 32 – (1) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(2) Adli işlemlerde, şiddet mağduruna ilişkin gizlilik işlemleri Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

(3) Korunan kişiye yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılır.

(4) Birinci fıkra hükmüne göre bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen korunan kişinin, Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur.

(5) Korunan kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi halinde, karar ŞÖNİM müdürü aracılığıyla tedbir kararının uygulanacağı yer nüfus müdürlüklerinde ilgilinin nüfus kaydına işlenir. Gizlilik şerhinde kararı veren mercinin adı, kararın tarih ve sayısı bulunur. Bu durumda korunan kişilerin resmi başvuru, iş ve işlemlerinin yapılması sırasında adres beyanı istenilmez. Gizlilik kararı verilen kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.

(6) Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi, tedbir kararının süresinin sona ermesini takip eden onbeşinci gün MERNİS veri tabanından silinir. Gizliliğe ilişkin tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması halinde ise nüfus müdürlüğü tarafından karar gecikmeksizin yerine getirilir.

Mülki amir tarafından verilen kararlara itiraz

MADDE 33 – (1) Kanun hükümlerine göre mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. Aile

mahkemesinin bulunmaması halinde 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan usule göre işlem yapılır.

(2) Hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbire değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(3) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir. Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına ve zorlama hapsi kararına itiraz

MADDE 34 – (1) Kanun hükümlerine göre hâkim tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararları ile **(Danıştay Onuncu Dairesinin 27/4/2023 tarihli ve E.:2020/1521; K.:2023/2252 sayılı kararı ile iptal ibare; tedbir kararlarına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.)**

(2) İtiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) Tedbir kararlarına karşı yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbire değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(4) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

(5) Asıl dava ile birlikte talep edilen tedbirler hakkında verilen kararlara karşı, esas davadan bağımsız olarak ikinci fıkrada yer alan usule göre itiraz edilebilir.

(6) Zorlama hapsi kararlarına karşı yapılan itirazda da ikinci fıkrada yer alan usule göre işlem yapılır.

(7) Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Tedbir kararının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi

MADDE 35 – (1) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya müdürlüğe gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından ŞÖNİM’e gecikmeksizin bildirilir.

(3) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içerisinde ivedilikle yerine getirilir. Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemez.

(4) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir.

(5) Önleyici tedbir kararı, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluğa ivedilikle gönderilir ve kolluk marifeti ile uygulanması izlenir. Cumhuriyet başsavcılığınca gerektiğinde tedbir kararının başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine imkân tanınır. Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından kontrol edilir. Bu kontrol korunan kişinin;

- a) Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
- b) İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
- c) Komşularının bilgisine başvurulması,
- ç) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
- d) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması,

şeklinde yerine getirilir. Tedbir kararlarına aykırılığın tespit edilmesi halinde bu husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(6) Tedbir kararlarının alınması ve uygulanması için yapılan iş ve işlemlerin aşamaları ve sonucu hakkında ilgili kurum tarafından aynı gün en geç saat 16.00'ya kadar en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilir.

(7) Korunan kişi, korunduğu yer dışında başka bir yere gitmesi gerektiğinde gideceği yer hakkında kolluğa bilgi verir, bu durumda dahi hakkında verilen kararın uygulanmasına devam edilir. Korunan kişi tarafından tedbir kararına uyulmaması halinde bu husus kolluk amiri tarafından bir tutanak ile tespit edilir.

(8) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

Kolluk görevleri

MADDE 36 – (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar görevli tarafından yerine getirilir.

(2) Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından belirlenir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 37 – (1) Hâkim, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına karar verebilir. Ancak, teknik araçlar kullanılmak suretiyle, kişilerin ses ve görüntü kaydı alınamaz, kişiler dinlenemez ve izlenemez.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 38 – (1) Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir.

(2) Tedbir kararının ihlali, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisinde olduğu takdirde zorlama hapsi kararı, bu mahkeme tarafından verilir. Ancak tedbirin başka bir mahkemenin yargı alanı içerisinde ihlal edilmesi halinde, mükerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususunda bilgi istenilir. Verilen bilgiye göre ihlal durumu değerlendirilerek karar verilir.

(3) Zorlama hapsine karar verilebilmesi için şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarin da yer aldığı tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiş olması gerekir.

(4) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, duruşma yapılmaksızın verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

(5) Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararlarına aykırı hareket eden şiddet uygulayana, fiili bir suç oluştursa bile, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim tarafından üç günden on güne kadar zorlama hapsine tâbi tutulmasına karar verilir.

(6) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(7) Zorlama hapsi kararları tekerrüre esas olmaz, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz ve adli sicil kayıtlarına işlenmez.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 39 – (1) Bakanlık, şiddetin önlenmesi ile şiddet mağduru hakkında verilecek koruyucu tedbirler ile şiddet uygulayan hakkında verilecek önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü ŞÖNİM'i kurar.

Kurumlararası koordinasyon

MADDE 40 – (1) Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası ve sivil toplum kuruluşları ile koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda, Bakanlık tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak bilgilendirme materyalleri hazırlanır veya hazırlatılır. Materyaller, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar tarafından ayda en az doksan dakika yayınlanır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir.

(4) Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

Eğitim

MADDE 41 – (1) Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(2) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur. Müfredata eklenen derslerin içeriği Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimi ile Genel Müdürlük tarafından birlikte hazırlanır.

(3) Ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğrenim öğrencileri, Bakanlığın görev alanına giren konularda sosyal sorumluluk projeleri oluşturmada ya da mevcut projelerin içerisinde yer alma konularında teşvik edilir. Bu öğrencilere mezun oldukları tarihte Bakanlık ile Milli Eğitim Bakanlığı ya da Yükseköğretim Kurumu tarafından hazırlanan bir sertifika verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Mali Hükümler ve Diğer Hükümler

Geçici maddi yardımlarda rücu

MADDE 42 – (1) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemelerin tahsili için, ödeme tutarı, ödemenin yapılacağı yer ile tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi hususu şiddet uygulayana tebliğ edilir. Ödemenin süresinde yapılmaması halinde bu tutar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(2) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuun ilgili müdürlüğe yapılan ihbar üzerine veya kollukta ya da ŞÖNİM tarafından kararların uygulanması izlenirken tespit edilmesi halinde, bu hususa ilişkin tutanak tutulur ve sosyal inceleme raporu düzenlenir. Bu durumda yapılan ödemeler, kendisine ödeme yapılan kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuun tespiti halinde birinci fıkra hükümlerine göre şiddet uygulayandan tahsil edilmiş olan tutar kendisine iade edilir.

Nafaka

MADDE 43 – (1) Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Gizlilik kararı bulunması halinde icra müdürlükleri tarafından yapılacak işlemlerde 32 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında korunan kişinin bilgileri gizli tutulur.

(3) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu

ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir.

(4) İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır. Ayrıca harç ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

Sağlık giderleri

MADDE 44 – (1) Korunan kişinin sağlık giderleri, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanır. Ancak Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar, bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerinden yararlanırken, başvurusunun gizli tutulması, sıra beklememesi, öncelikli ve en kısa zamanda işlemlerinin tamamlanması esastır.

(3) Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harç, masraf ve vergiden muafiyet

MADDE 45 – (1) Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

(2) Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

Davaya katılma

MADDE 46 – (1) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya müdahil olarak katılabilir.

Yürürlük

MADDE 47 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 48 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

**6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA
TEKNİK YÖNTEMLERLE TAKİP
SİSTEMLERİNİN KULLANILMASINA
DAİR YÖNETMELİK**

6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA TEKNİK YÖNTEMLERLE TAKİP SİSTEMLERİNİN KULLANILMASINA DAİR YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının teknik araç ve yöntemlerle takibine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik, Kanun kapsamında düzenlenen teknik araç ve yöntemlerle takip uygulamasına ilişkin görev, yetki ve sorumluluğu bulunan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının konu ile ilgili iş ve işlemlerini kapsar.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 12 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği: İl Emniyet Müdürlüklerinde Asayiş Şube Müdürlüğü ve İlçe Emniyet Müdürlüğü/ Amirliği bünyesinde aile içi şiddet ve kadına karşı şiddete ilişkin iş ve işlemleri yürüten birimi,

b) Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliği: İl Jandarma Komutanlıkları bünyesinde aile içi ve kadına karşı şiddet olaylarına ilişkin iş ve işlemleri yürüten birimleri,

^(*) 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik. T. C. Resmi Gazete, 31588, 4 Eylül 2021.

c) Asgari mesafe: Kolluk birimlerinin acil durumda hızlı ve etkin müdahalesini sağlamak üzere yükümlü ve şiddet mağdurunun ev ve iş adresi ile bulunduğu konumun birbirine olan yakınlığı, bulundukları şehrin yüzölçümü, nüfus yoğunluğu, trafik durumu, kolluk birimlerinin etkin müdahale süresi gibi ölçütler göz önünde bulundurularak belirlenen, yükümlünün şiddet mağduruna fiziksel olarak herhangi bir biçimde zarar vermesini engelleyecek mesafeyi,

ç) İl müdürlükleri: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüklerini,

d) Elektronik kelepçe: Yükümlünün ayak veya kol bileğine takılan elektronik cihazı,

e) Güvenli bölge: Yükümlünün fiziksel olarak şiddet mağduruna zarar verme ihtimalinin düşük olduğu güvenli yeri ya da konumu,

f) İhlal tespit tutanağı: İzleme sürecinde yükümlünün yasak bölgeyi ihlal etmesi, cihazı çıkarması, zarar vermesi ve yükümlülüğünü etkisiz kılacak davranışlarının tespit edilmesi halinde izleme personeli tarafından takip kararının ihlaline ilişkin düzenlenecek tutanağı,

g) İletişim listesi: İzleme personeli tarafından yapılacak acil aramalarda, hızlı yönlendirme ve müdahaleyi kolaylaştırmak amacıyla ilgili kurum, kuruluş ve personelin iletişim bilgilerinin yer aldığı formu,

ğ) İlgili kolluk birimi: Hakkında takip kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da kararın uygulanacağı yerdeki İl Emniyet Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesindeki yetkili ve görevli birimi,

h) İzleme merkezi: İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulu, şiddet mağduru ve yükümlünün teknik araç ve yöntemlerle takibi, olası takip kararı ihlallerinin engellenmesi ve tespiti amacıyla oluşturulan elektronik izleme merkezini,

ı) İzleme merkezi amiri: İzleme merkezinin idaresinden sorumlu amiri,

i) İzleme personeli: İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından, izleme merkezinde, teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesiyle görevlendirilmiş ve gerekli hizmet içi eğitime tabi tutulmuş personeli,

j) İzleme üniteleri: Teknik araç ve yöntemlerle takip kararının yerine getirilmesi için yükümlünün ayak veya kol bileğine takılan elektronik kelepçe ile yükümlü ve şiddet mağdurunun konumunu tanımlayan, izleme merkezi ile karşılıklı iletişim kurmasını sağlayan, aynı zamanda yükümlünün tampon bölge ve/veya yasaklı bölgeyi ihlal etmesi halinde izleme merkezine, şiddet mağduruna ve yükümlüye uyarı veren cihazları,

k) Kanun: 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu,

l) Karar: Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının etkin uygulanması amacıyla Kanunun 12 nci maddesine dayanılarak teknik araç ve yöntemler kullanılabileceğine ilişkin hâkim tarafından verilen kararı,

m) Komisyon: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) bünyesinde, şiddet vakasının teknik yöntem ve araçlarla takibe elverişli olup olmadığını değerlendirmek üzere, ŞÖNİM Müdürü, ŞÖNİM’de görevli en az bir meslek elemanı ve polis irtibat görevlisi/jandarma personeli olmak üzere asgari üç personel ile oluşturulan komisyonu,

n) Meslek elemanı: Üniversitelerin sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile sosyoloji bölümlerinden mezun olan ve il müdürlüğü bünyesinde görev yapan meslek mensuplarını,

o) Müdahale planı: Şiddet mağdurunun karşılaştığı sorunların çözümü konusunda izlenecek aşamaların belirlenebilmesi amacıyla sorunu ve kişiyi tanıma, tanımlama, veri toplama, durum saptama, değerlendirme ve sonuçlandırma aşamalarının görülebileceği planı,

ö) Polis irtibat görevlisi: İl Emniyet Müdürlüğü tarafından ŞÖNİM’de görevlendirilen ve bağlı bulunduğu birimin kurumsal temsilini yapan polis memurunu,

p) Şiddet mağduru: Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,

r) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme

hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezleri,

s) Tampon bölge: Mahkeme kararında belirtilen yasak bölgeye ilaveten, kolluk birimlerince vakaya hızlı ve etkin müdahaleyi sağlamak ve şiddet mağdurunu güvenli bölgeye ulaştırmak amacıyla izleme merkezi ve uygulama ekibi tarafından koordineli olarak belirlenen ek ya da ara bölgeyi,

ş) Teknik yöntemlerle takip: Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının etkin uygulanması ile tedbirin ihlal edilip edilmediğinin, Kanunun 12 nci maddesi hükmü çerçevesinde elektronik kelepçe, mağdur koruma ünitesi, GPS ünitesi gibi teknik araç ve yöntemler kullanılarak coğrafi bilgi sistemleri üzerinden denetlenmesi yöntemini,

t) Uygulama ekibi: Teknik yöntemlerle takip uygulamasında izleme ünitelerinin teslimi, takılıp/çıkarılması ve kullanıma hazır hale getirilmesine yönelik iş ve işlemleri illerde yürütmek üzere Aile İç ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirlikleri ile Aile İç Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliğinde, kolluk görevlilerinden oluşan teknik yöntemlerle takip uygulama ekibini,

u) Yasak bölge: Yükümlünün; Karara göre şiddet mağduruna yaklaşmasının yasak olduğu, şiddet mağdurunun konutu, işyeri, okulu ve benzeri yerleri,

ü) Yükümlü: Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan ve hakkında Kanunun 12 nci maddesi kapsamında teknik yöntemlerle takip kararına hükmedilen kişiyi

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İzleme Merkezi, İzleme Personeli ve Uygulama Ekibinin Görevleri

İzleme merkezi

MADDE 4 – (1) Teknik yöntemlerle takip kararlarının gereği, İşçileri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünde kurulu izleme merkezinde yerine getirilir.

(2) Takip işlemleri izleme merkez amiri ve izleme personeli tarafından yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütülür.

(3) Takip işlemleri Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının uygun gördüğü, gerekli vasıflara sahip yeterli sayıda izleme personeli tarafından gerçekleştirilir.

(4) Gerçekleştirilen iş ve işlemler uygulama ekibi ve ŞÖNİM ile koordineli biçimde yürütülür.

(5) İzleme merkezince, teknik yöntemlerle takip sistemine dâhil tüm vakalara ilişkin bilgilerin yer aldığı veri sistemi oluşturulur. Verilere ilişkin iş ve işlemler 20 nci maddede düzenlenen hükümler doğrultusunda yerine getirilir.

(6) Görevli ve yetkililer hariç, üçüncü kişiler izleme merkezine giremez; izleme merkezine ziyaretçi kabul edilmez. İzleme merkezine mobil telefon, kamera, bilgisayar, fotoğraf makinesi, flaş bellek gibi elektronik ve görsel kayıt alma özelliği bulunan cihazlarla girilmez.

(7) İzleme merkezinde izlemenin yapıldığı ekranlar sürekli açık ve güncel halde tutulur ve ilgili personel tarafından takip edilir.

(8) Sistemin çalışırılığı ile güncelliği sürekli olarak takip edilir.

(9) Takibi yapılan kişiler ile ilgili genel bilgiler düzenli olarak dosyalanır ve arşivlenir.

(10) Takibi yapılan kişilere ilişkin yapılacak acil aramalar için iletişim listesi hazırlanır ve sürekli güncel tutulur.

(11) İzleme sırasında ihlalin tespit edilmesi halinde 13 üncü maddede düzenlenen uyarı, ihlal ve müdahale prosedürleri uygulanır.

(12) İhlal tespit edilmesi halinde öncelikle yükümlü ile irtibata geçilerek gerekli ihlal prosedürleri izlenir. İhlalin devam etmesi durumunda ilgili kolluk birimleri ile irtibata geçilerek yükümlünün ve şiddet mağdurunun bulunduğu bölgenin koordinat bilgisi paylaşılır ve müdahale prosedürleri izlenir.

(13) Şiddet mağduru ile irtibata geçilerek mağdurun güvenli bir konuma geçmesi amacıyla gerekli yönlendirme yapılır; mağdurun güvende olduğu bilgisi teyit edilir.

(14) İhlale ilişkin tespit tutanağı düzenlenerek ivedilikle ilgili kolluk birimi ile ŞÖNİM'e ulaştırılır.

İzleme merkezi amirinin görevleri

MADDE 5 – (1) İzleme merkezi amiri;

- a) Görev alanına giren iş ve işlemlerin mevzuata uygun olarak yürütülmesini sağlamak,
 - b) İzleme merkezindeki işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,
 - c) Günlük vardiya listesinin hazırlanmasını sağlamak ve kontrolünü yapmak,
 - ç) Çalışma ortamlarının düzenini sağlamak, personelin etkin ve verimli çalışmasına yönelik tedbirler almak ve denetlemek,
 - d) Teknik yöntemlerle takip sistemine dâhil olan tüm vakaların veri sistemine işlenmesini sağlamak,
 - e) İletişim listesinin hazırlanmasını ve sürekli güncel tutulmasını sağlamak,
 - f) Mevzuata uygun olarak verilen diğer görevleri yerine getirmek
- ile görevli, yetkili ve sorumludur.

İzleme personelinin görevleri

MADDE 6 – (1) İzleme personeli;

- a) Vardiya süresince izleme ekranını sürekli açık ve güncel tutmak,
- b) Sisteme belirli sürelerde gelmesi gereken bilgilerin gelip gelmediğini düzenli şekilde kontrol etmek,

c) Takip ettiği kişiler ile ilgili genel bilgileri ve Karara ilişkin bilgileri, ihlal bilgilerini veri sistemine kaydetmek, gerektiğinde raporlamak,

ç) Kararın sona ermesinden on beş gün önce uygulama ekibi, ilgili kolluk birimi ve ŞÖNİM'i bilgilendirmek,

d) İletişim listesini hazırlamak,

e) İzleme ekranında izlenen kişilerin uyarılmasını gerektirecek bir durumun tespit edilmesi halinde 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen uyarı prosedürünü uygulamak,

f) Yükümlünün yapılan uyarıya rağmen Kararı ihlal etmesi durumunda 13 üncü maddenin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarında düzenlenen ihlal prosedürünü uygulamak,

g) Gerektiğinde vakanın durum değerlendirmesine esas teşkil edecek teknik detayları içeren raporu veri sisteminden çekerek oluşturmak ve ilgili kurumlarla paylaşmak,

ğ) Şiddet mağduru ile irtibata geçerek mağdurun güvenli bir konuma geçmesi amacıyla gerekli yönlendirmeyi yapmak; mağdurun güvende olduğu bilgisini teyit etmek,

h) Çalışma ortamında mevzuata, disiplin kurallarına ve etik ilkelerine uygun davranmak,

ı) Çalışma ortamının düzen ve temizliğini, görevde kullanılan her türlü araç ve gerecin bakımlı ve çalışır durumda bulunmasını sağlamak,

i) Merkezin iş ve işlemlerinin geliştirilmesine ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak,

j) Mevzuata uygun olarak verilen diğer görevleri yerine getirmek,
ile görevlidir.

(2) İzleme personeli görevlerini yerine getirirken gizliliğe riayet eder. İzleme merkezinin işleyişine ve Kararların taraflarına ilişkin bilgileri üçüncü kişilerle paylaşamaz.

Teknik yöntemlerle takip uygulama ekibinin görevleri

MADDE 7 – (1) Teknik yöntemlerle takip uygulama iş ve işlemlerini illerde yürütmek üzere Aile İç ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği ile Aile İç Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlükleri/Kısımlar Amirliklerinde kadına yönelik şiddetle mücadele ve teknik yöntemlerle takip konularında eğitim almış kolluk görevlileri arasından, teknik yöntemlerle takip uygulama ekibi oluşturulur.

(2) Uygulama ekibi;

a) Karara istinaden izleme yapılacak vaka için yazılı olarak izleme merkezinden izleme ünitelerini talep etmek,

b) 16 ve 17 nci maddelerde düzenlenen elektronik izleme ünitelerinin taraflara teslimi ve geri alınmasına ilişkin iş ve işlemleri yapmak,

c) İzleme süresi biten ya da sonlandırılan vakalarda kullanılan izleme ünitelerinin geri alınması işleminden sonra izleme merkezine iade edilmesini sağlamak,

ç) Kararın tebliğinin kurulum esnasında gerçekleşmesi ve tarafların Karara itiraz edeceğini belirtmesi halinde kurulum işlemleri tamamlandıktan sonra 14 üncü maddede düzenlenen itiraz prosedürü hakkında bilgilendirme yapılarak duruma ilişkin hazırlanan tutanağı Cumhuriyet Başsavcılığına göndermek,

d) İzleme merkezinden gelen ihlal bilgisini takip etmek,

e) İzleme ünitelerinde meydana gelen arızaların giderilmesine ilişkin gerekli iş ve işlemleri yürütmek,

f) Şiddet mağduru ve yükümlünün farklı illerde ikamet ettiği vakalarda, ihtiyaç duyulan izleme ünitesinin sevki ya da talep edilmesi gibi iller arası işbirliğini gerektiren konularda koordinasyonu sağlamak üzere izleme merkezine bilgi vermek,

g) Gerçekleştirilen tüm iş ve işlemlerde izleme merkezi ve gerektiğinde ŞÖNİM ile koordinasyon sağlamak,

ğ) İzleme merkezinin göreve ilişkin taleplerini yerine getirmek, ile görevlidir.

(3) Takip sürecinde şiddet mağduru ve yükümlüye ilişkin işlemlerin gerçekleştirilmesinde farklı İl Emniyet Müdürlükleri ya da İl Jandarma Komutanlıklarının yetkili olması halinde işlemler, şiddet mağdurunun ikamet ettiği yerdeki sorumlu kolluk birimi tarafından yürütülür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Vakanın Tespiti ve Değerlendirilmesi

Vakanın tespiti

MADDE 8 – (1) Kanunda yer alan tedbirlerin etkin uygulanması ve takibi amacıyla; koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının yetersiz kalması, mağdurun hayatının olağan akışının aksaması gibi nedenlerle teknik yöntemlerle takibe uygun olabileceği yönünde kanaat oluşan vakalar Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği ve Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü/Kısım Amirliği ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı birimler tarafından tespit edilir. Vaka tespit edildikten sonra olaya ilişkin elde edilen bilgi, belge ve delillerle birlikte vakanın teknik yöntemlerle takibe uygunluğu Komisyon tarafından değerlendirilmek üzere ŞÖNİM’e gönderilir.

Vakanın değerlendirilmesi

MADDE 9 – (1) Tespit edilen vakalar; ŞÖNİM bünyesinde ŞÖNİM Müdürü, ŞÖNİM’de görevli en az bir meslek elemanı ve polis irtibat/jandarma görevlisi olmak üzere asgari üç kişiden oluşan Komisyonunda değerlendirilir. Komisyonunda değerlendirilen vakanın kolluk sorumluluk bölgesine göre Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amiri/Çocuk ve Kadın Kısım Amiri Komisyona davet edilebilir.

(2) Komisyon; vakanın teknik yöntemlerle takibe uygunluğu, teknik yöntemlerle takip kararının alınması, uzatılması ve kaldırılmasına ilişkin değerlendirme yapar. Yapılacak değerlendirme şunları içerir:

a) Meslek elemanının şiddet mağduru ile gerçekleştirdiği görüşmeye ilişkin durum değerlendirme raporu ile polis irtibat görevlisi/jandarma personeli tarafından şiddet uygulama riski konusunda yükümlü hakkında resmi kayıtlardan edinilen bilgiler incelenir.

b) Gerek görülmesi halinde yükümlü kişi ile ASH İl Müdürlükleri

bünyesinde görüşülebilir, görüşme raporu mahkemeye sunulacak olan nihai değerlendirme raporuna eklenmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir.

c) İlgili kolluk birimi tarafından vakaya acil durumda etkin ve hızlı müdahalenin sağlanması amacıyla sorumluluk bölgesine göre polis irtibat görevlisi/jandarma personelinin koordinesinde gecikmeksizin asgari mesafeye ilişkin değerlendirmeyi içeren rapor hazırlanır. Asgari mesafeye ilişkin değerlendirme yapılırken; yükümlü ve şiddet mağdurunun ev, iş, okul ve benzeri adreslerinin birbirine olan yakınlığı, gündelik güzergâhları arasındaki mesafe, bulundukları şehrin yüzölçümü, nüfus yoğunluğu ve trafik durumu, kolluk birimlerinin etkin müdahale süresi gibi kriterler göz önünde bulundurulur. Asgari mesafe raporu; ilgili kolluk birimi tarafından Komisyon değerlendirmesi neticesinde hazırlanacak nihai değerlendirme raporuna eklenmek üzere ŞÖNİM'e gecikmeksizin gönderilir.

(3) Komisyon tarafından vakanın teknik yöntemlerle takibe elverişli olup olmadığına ilişkin nihai değerlendirme raporu hazırlanır. Vakanın teknik yöntemlerle takip açısından elverişli olduğu değerlendirildiği takdirde rapora asgari mesafe önerisi ve ilgili diğer bilgi ve belgeler eklenerek Karar talebi ŞÖNİM tarafından aile mahkemesine ivedilikle sunulur.

(4) Komisyon değerlendirmesinden geçmeden mahkemeye ulaşan vakalar için, hâkimin talep etmesi halinde, Komisyon bu maddenin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirme yapar ve ŞÖNİM tarafından hazırlanan nihai değerlendirme raporu, ilgili bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle aile mahkemesine sunulur.

(5) Kararlarda asgari mesafenin belirlenmemiş olması halinde teknik yöntemlerle takibe uygunluğun değerlendirilmesine esas teşkil edecek asgari mesafe önerisi ve güvenli bölgeler; ilgili kolluk birimi tarafından belirlenerek polis irtibat görevlisi/jandarma personeli aracılığıyla ŞÖNİM'e gönderilir. ŞÖNİM tarafından vakaya uygun asgari mesafe önerisini içeren ek Karar talebi, Kararı veren aile mahkemesine sunulur.

(6) Komisyon tarafından Kararın uzatılması ya da kaldırılmasına ilişkin değerlendirme; Karar süresinin sona ermesinden en az on beş gün önce yapılır. Değerlendirmede, ikinci fıkra hükümleri uygulanır ve yükümlünün izleme sürecindeki ihlal bilgileri göz önünde bulundurulur.

(7) Teknik yöntemlerle takibe elverişli bulunmayan vakalarda; ŞÖNİM tarafından vakanın risk durumuna uygun müdahale planı hazırlanır ve gerektiğinde Kanun kapsamında uygun koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının alınması amacıyla ilgili aile mahkemesinden talepte bulunulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Teknik Yöntemlerle Takip Kararı

Karar talebi

MADDE 10 – (1) Karar; ŞÖNİM, kolluk, şiddet mağduru ya da Cumhuriyet savcısı tarafından en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer aile mahkemesi hâkiminden talep edilir.

Kararın tebliği

MADDE 11 – (1) Karar, taraflara uygulama ekibi tarafından ilgili kolluk biriminde farklı zamanlarda ivedilikle tebliğ edilir.

(2) Teknik yöntemlerle takip kararının tebliği sırasında, yükümlüye Kanunda yer alan tedbir kararlarının yedi gün yirmi dört saat esasına göre elektronik olarak takip edileceği ve Karara aykırılık halinde zorlama hapsi uygulanacağı ihtarı yapılır. Yükümlünün izleme ünitelerinin kurulumunu kabul etmemesi halinde; 14 üncü maddede düzenlenen Karara itiraz prosedürü uygulanır; ancak, Karara itiraz edilmesi Kararın uygulanmasını durdurmaz.

(3) Yükümlünün, Kararın tebliği için yapılacak davet çağrılarına cevap vermemesi, yükümlü veya şiddet mağduruna ulaşamaması ya da yükümlünün ceza infaz kurumunda bulunması gibi nedenlerle Kararın uygulanmasının mümkün olmadığı hallerde; durum uygulama ekibince tutanak altına alınarak mahkemeye sunulmak üzere ilgili kolluk birimine, ayrıca bilgi için ŞÖNİM'e ve izleme merkezine bildirilir. Kararın uygulanma süresi boyunca durum, uygulama ekibi tarafından 18/1/2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 35 inci maddesinin beşinci fıkrası kapsamında araştırmaya devam edilir. Yükümlüye ulaşıldığında, ŞÖNİM ve izleme merkezi ile koordine sağlanarak Kararın uygulanması sağlanır.

Kararın uygulanması

MADDE 12 – (1) Karar, ilgili tedbir kararları olmaksızın tek başına uygulanamaz.

(2) Kararın uygulanmasına ilişkin izleme süreci, taraflara izleme ünitelerinin teslimi ile başlar ve geri alınmasıyla sona erer.

(3) Yükümlünün, şiddet mağduruna yaklaşmaması gereken asgari mesafe bilgisi izleme merkezinde sisteme kaydedilir ve yükümlü tarafından girilmemesi gereken tampon bölge ve yasak bölge harita üzerinden işaretlenir.

(4) Şiddet mağduru ve yükümlünün Kararda belirtilen hususlar doğrultusunda sistem üzerinden izlenmesi, izleme merkezinde gerçekleştirilir.

Kararın ihlali

MADDE 13 – (1) Takip sürecinde, izleme personeli tarafından, izlenen kişilerin uyarılmasını gerektirecek bir durumun tespiti halinde önce uyarı prosedürü, uyarıya rağmen Kararın ihlali halinde ise ihlal prosedürü uygulanır.

(2) İzleme personeli tarafından yükümlü ile iletişime geçilerek uyarı prosedürünün uygulanacağı durumlar şunlardır:

a) Yükümlünün, izleme merkezi tarafından belirlenen tampon bölgeye girmesi.

b) Yükümlünün, alıcı cihazı yanında taşımaması veya şarj etmemesi.

c) Yükümlünün, elektronik kelepçeye ve alıcı cihaza zarar verecek biçimde müdahalede bulunması.

(3) Şiddet mağdurunun; alıcı cihazı şarj etmemesi, yanında bulundurmaması ve yükümlüye yaklaşması durumlarında izleme personeli tarafından şiddet mağduruna ulaşarak gerekli yönlendirme ve bilgilendirme yapılır.

(4) İzleme personeli tarafından ihlal prosedürünün izleneceği durumlar şunlardır:

a) Yükümlünün tampon bölgeye girdikten sonra uyarıya rağmen yasak bölgeye girmeye devam etmesi.

b) Yükümlünün uyarı prosedürünün uygulanmasına rağmen elektronik kelepçeye ve alıcı cihaza müdahale etmeye ve zarar vermeye devam etmesi.

(5) İhlal durumlarında izleme personeli tarafından ihlal tespit tutanağı düzenlenir ve tutanak Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmek üzere ilgili kolluk birimine ve bilgi için ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır.

(6) Bu maddenin ikinci ve dördüncü fıkralarında sayılan haller ve izlemenin teknik sebepler ile kesintiye uğradığının anlaşıldığı hallerde izleme personeli tarafından eş zamanlı olarak şiddet mağduru aranarak olası şiddet tehlikesi hakkında bilgilendirilir ve güvenli bölgeye geçmesi istenir.

(7) İhhalin devam etmesi ve/veya elektronik kelepçenin yükümlünün vücudundan çıkarılması durumlarında izleme personeli tarafından 112/155/156 Acil Çağrı Hatları ve ilgili kolluk birimleri ile irtibata geçilerek gerekli müdahalenin yapılabilmesi amacıyla yükümlünün ve şiddet mağdurunun bulunduğu bölgenin koordinat bilgisi paylaşılır.

(8) İhbarı alan kolluk birimi tarafından yükümlüye gerekli müdahale sağlanır. Kolluk birimi tarafından ilgili Cumhuriyet Savcısı ivedilikle bilgilendirilir, duruma ilişkin tutanak düzenlenerek Cumhuriyet Başsavcılığına ivedilikle gönderilir. Kanunun 13 üncü maddesi kapsamında gerekli iş ve işlemler yapılır.

Karara itiraz

MADDE 14 – (1) Karara karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz süreci konusunda Kanunun 9 uncu maddesinde yer alan hükümler uygulanır.

(2) Karara itiraz; Kararın uygulanmasını durdurmaz.

Kararın devam etmesi ve kaldırılması

MADDE 15 – (1) Komisyon tarafından Kararın uygulanma süresinin sona ermesinden on beş gün önce teknik araç ve yöntemlerle takibin devamı ya da kaldırılmasına ilişkin bir değerlendirme yapılır. Değerlendirme sonucunda, Kararın devamına ilişkin kanaatin oluşması halinde izlemenin kesintiye uğramaması için uygulama süresi sona ermeden on gün önce talep, ŞÖNİM tarafından aile mahkemesine sunulur.

(2) Karar süresinin uzatılmasına ilişkin değerlendirme, sürenin sona ermesinden en az yedi gün önce ŞÖNİM tarafından kolluğun ilgili Büro/ Kısım Amirliği ile izleme merkezine bildirilir.

(3) Kararın uygulanması sürecinde; izleme merkezi, ŞÖNİM ve ilgili kolluk birimince vakanın teknik yöntemlerle takibe elverişsiz olduğunun tespit edilmesi ya da risk durumunun değişmesi gibi hallerde Kararın kaldırılması talebi, Komisyon tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda ŞÖNİM tarafından aile mahkemesine sunulur.

(4) Kararın süresi sona erdiğinde veya kaldırıldığında izleme personeli, şiddet mağduru ve yükümlüyü, izleme ünitelerinin teslimi için uygulama ekibine yönlendirir.

(5) Sürenin uzatılmasının gecikmesi veya teknik yöntemlerle takibin çeşitli sebeplerle yapılamaması hallerinde ŞÖNİM tarafından vakanın risk durumuna uygun müdahale planı hazırlanır ve ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğinde uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İzleme Ünitelerinin Teslimi, Geri Alınması ve Zarar Gören İzleme Ünitelerine İlişkin Yapılacak İşlemler

İzleme ünitelerinin teslimi ve takılması

MADDE 16 – (1) Taraflar, uygulama ekibince Kararın tebliği ve uygulanmasına esas teşkil eden elektronik izleme ünitelerinin teslimi amacıyla farklı zamanlarda kolluk birimine davet edilir.

(2) Uygulama ekibi tarafından gerekli hijyen ve temizlik işlemleri yapıldıktan sonra izleme üniteleri takılır, teslim edilir.

(3) Taraflara teknik yöntemlerle takip sürecinde uyulması gereken kurallar ve cihaz kullanım prosedürleri anlatılır; söz konusu kural ve prosedürlere ilişkin uygulama kılavuzu teslim edilir.

(4) İzleme ünitelerinin teslimini ve teknik yöntemlerle takip sürecinde gerekli kural ve prosedürlere uyulacağı taahhüdünü içeren tutanak taraflara imzalatılarak sistemin aktivasyonu izleme merkezi ile koordineli biçimde sağlanır.

İzleme ünitelerinin çıkarılması ve geri alınması

MADDE 17 – (1) Teknik yöntemlerle takip kararı sona erdiğinde taraflar, izleme merkezi tarafından kolluğun ilgili Büro/Kısım Amirliğine yönlendirilir ve eş zamanlı olarak uygulama ekibi bilgilendirilir. Cihazların çıkarılması ve geri alınmasına ilişkin taraflara imzalanan tutanaklar uygulama ekibince dosyalanır.

İzleme ünitelerinin zarar görmesi halinde yapılacak işlemler

MADDE 18 – (1) Yükümlü tarafından izleme ünitelerine zarar verilmesi ya da kullanımının hukuka aykırı olarak engellenmesi hallerinde durum tutanak altına alınarak Cumhuriyet Başsavcılığına ivedilikle suç duyurusunda bulunulur.

(2) Yükümlü tarafından izleme ünitelerine zarar verilmesi ya da kullanımının hukuka aykırı olarak engellenmesi ayrıca bu Yönetmelik kapsamında Karar ihlali olarak değerlendirilir. 13 üncü maddede düzenlenen ihlale ilişkin prosedür işletilir.

ALTINCI BÖLÜM

Koordinasyon ve Veriler

Kurumlararası koordinasyon ve eğitim

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik kapsamında gerçekleştirilecek iş ve işlemler, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına bağlı, ilgili kuruluşların işbirliği ve koordinasyonunda yürütülür.

(2) Teknik yöntemlerle takip uygulama sürecinde personelin gerek duyacağı matbu formlar, kılavuz ve benzeri dokümanlar oluşturulur ve gerektiğinde güncellenir.

(3) Teknik yöntemlerle takip sürecinde görev alan personele yönelik bu Yönetmelik kapsamında görevi bulunan kurum ve kuruluşların işbirliği ve koordinasyonunda düzenli olarak eğitim programları hazırlanır ve uygulanır.

Verilerin tutulması ve paylaşılması

MADDE 20 – (1) Teknik yöntemlerle takip sürecine dahil olan vakalara ilişkin bu Yönetmelik kapsamında görevi bulunan kurum ve kuruluşlar, kendi görev alanları çerçevesinde bu Yönetmelikte toplanması öngörülen verilerin tutulmasından ve talep üzerine Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına bağlı, ilgili kuruluşlar paylaşılmasından sorumludur.

(2) İzleme süresince ihlal durumunda veya uyarı niteliğinde yükümlü ve şiddet mağduru ile izleme merkezi tarafından gerçekleştirilen görüşmelerin kayıt altına alınacağı, sistemin aktivasyonu esnasında kişilere bildirilir. Bunun haricinde özel hayatın gizliliği ilkesini ihlal edecek şekilde kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayıt altına alınamaz.

(3) Elektronik izleme merkezinde takibi yapılan kişilere ait verilerin kaydı, işlenmesi ve paylaşımı 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun olarak yapılır ve bu veriler 5 yıl süre ile saklanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı ve İçişleri Bakanı birlikte yürütür.

**ŒİDDET ÖNLEME VE İZLEME
MERKEZLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK**

ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK*

BİRİNCİ KISIM Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Temel İlkeler

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)’nin kuruluş, işleyiş ve yürüteceği işlemlere ilişkin usul ve esaslar ile ŞÖNİM’de çalışacak personelin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 14 üncü ve 15 inci maddeleri ile 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu ve 22 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Alo 183: Aile, Kadın, Çocuk, Engelli, Yaşlı Sosyal Hizmet Danışma Hattını,
- b) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,
- c) Genel Müdürlük: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünü,
- ç) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

(*) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik. T. C. Resmi Gazete, 29656, 17 Mart 2016.

d) İl Müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünü,

e) İl Müdürü: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürünü,

f) Kanun: 6284 sayılı Kanunu,

g) Kolluk: Polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerini,

ğ) Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanması suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınacağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşunu,

h) Komisyon: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonunu,

ı) Meslek elemanı: Üniversitelerin sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik ile sosyoloji bölümlerinden mezun olan meslek mensuplarını,

i) Müdahale planı: Şiddet mağdurlarının karşılaştığı sorunların çözümü konusunda izlenecek aşamaların belirlenebilmesi amacıyla sorunu ve kişiyi tanıma ve tanımlama, veri toplama, durum saptama, değerlendirme ve sonuçlandırma aşamalarının görülebileceği planı,

j) Müdür: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi müdürünü,

k) Sistem: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile şiddet uygulayanın kimlik bilgilerinin, tedbir kararları ile kararların uygulanma sonuçlarının ve diğer hizmetlerin aşamaları ile etkilerine dair raporların, konukevlerinin kapasite ve doluluk oranlarının kayıt edildiği ve iş birliği yapılan kurum ve kuruluşlardan veri alışverişinin sağlandığı elektronik veri sistemini,

l) Sivil toplum kuruluşu: Kâr amacı gütmeyen ve kazanç paylaşma amacı dışında kurulmuş dernek ve vakıf gibi özel hukuk tüzel kişilerini,

m) Sosyal inceleme raporu: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar veya şiddet uygulayanla yapılacak görüşme ve gözlem sonrasında, sorunun geçmişi, kişilerin sosyal, ekonomik ve sağlık durumları ile fiziksel, zihinsel, psikolojik özellikleri ve yaşadıkları çevre, aile ve kültür yapılarının değerlendirildiği, sunulacak sosyal hizmet ile sorunun çözümünde uygulanacak müdahale

yönteminin belirlendiği meslek elemanı tarafından hazırlanan raporu,

n) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik veya sözlü her türlü tutum ve davranışı,

o) Şiddet mağduru: Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiyi,

ö) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezleri,

p) Şiddet uygulayan: Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiyi,

r) Tedbir kararı: Kanun kapsamında, şiddet mağduru ve şiddet uygulayan hakkında hâkim, mülki amir veya kolluk tarafından, talep veya ihbar üzerine ya da resen verilecek kararı,

s) Uygulama Yönetmeliği: 18/1/2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğini,

ifade eder.

Temel ilkeler ve çalışma esasları

MADDE 4 – (1) Verilecek hizmetler aşağıdaki temel ilkeler ve çalışma esaslarına göre yürütülür:

a) Temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun hizmet anlayışı esas alınır.

b) Şiddetsiz yaşam hakkının korunması ve şiddetin önlenmesi odaklı yaklaşım esastır.

- c) Hizmetler insan onuruna yaraşır bir şekilde verilir.
- ç) Şiddet mağdurunun ve beraberindeki çocukların kendilerini güvende hissetmesini sağlayacak biçimde hizmet sunumuna özen gösterilir.
- d) Şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların öncelikle güvenliklerinin sağlanması, ekonomik, hukuki, sosyal ve psikolojik açıdan desteklenmesi ve güçlendirilmesi esastır.
- e) Çocuğa ilişkin yapılacak işlemlerde çocuğun yüksek yarar ve esenliğı gözetilir.
- f) Hizmetlerin sunumunda kişiler arasında ayrımcılık yapılamaz.
- g) ŞÖNİM'ler ilin mevcut koşulları ve bütçe imkânları değerlendirilerek, il merkezlerinde, tüm mağdurların kolaylıkla ulaşabileceğı konumda, bağımsız hizmet binalarında veya mevcut hizmet binalarının içerisinde Bakanlık onayı alınarak açılır.
- ğ) Korumucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında Ceza Hukuku kapsamında uzlaşma ya da hukuki uyumazlıklarda arabuluculuk önerilemez. Ancak, çatışma çözme yöntemlerine ilişkin danışmanlık ve rehberlik hizmeti verilebilir.
- h) Kanuni hükümler saklı kalmak kaydıyla, şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile şiddet uygulayanların kişisel bilgileri gizli tutulur.
- ı) Başvuranların, haklarında yapılacak işlemler konusunda bilgilendirilmeleri esastır.
- i) Yapılacak işlemler hakkında başvuranın beyanı esas alınır. Gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu anlaşılanlar hakkında genel hükümler doğrultusunda işlem yapılır.
- j) Hizmetlerin yürütülmesinde, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile iş birliğı yapılabilir.
- k) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler farklı birimlerde ŞÖNİM koordinasyonunda yürütülür.

İKİNCİ BÖLÜM

Açılış ve Kapanış İşlemleri, Sunulan Hizmetler ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele

İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu

Açılış ve kapanış işlemleri

MADDE 5 – (1) Bağımsız hizmet binalarında oluşturulacak olan ŞÖNİM'lerin hizmete açılabilmesi için aşağıdaki belgeler İl Müdürlüğü tarafından iki nüsha hâlinde hazırlanarak Genel Müdürlüğe gönderilir:

- a) Yapı kullanma izin belgesi,
- b) Tapu senedi veya kira kontrat örneği,
- c) Yangın güvenliği için itfaiye müdürlüğünden alınacak rapor,
- ç) Kuruluşun fiziksel koşulları, hizmet bölümleri kapasitesi, personel durumu ve hizmete uygunluğu hakkında İl Müdürlüğünün düzenleyeceği rapor.

(2) Mevcut hizmet binalarının içerisinde oluşturulacak ŞÖNİM'lerin açılması için, söz konusu binaların 7 nci maddede belirtilen hizmetlerin sunulabileceği fiziki yapı ve donanımda olduğu, personel durumu ve hizmet uygunluğuna ilişkin hazırlanacak rapor iki nüsha hâlinde Genel Müdürlüğe gönderilir.

(3) Bağımsız hizmet binalarında ve mevcut hizmet binalarının içerisinde kurulacak ŞÖNİM'ler Bakanlık onayı ile hizmete açılır.

(4) ŞÖNİM'lerin nakil ve kapanış işlemleri, İl Müdürlüğü tarafından hazırlanan gerekçeli rapor doğrultusunda Bakanlık onayı ile gerçekleştirilir.

Fiziki özellikler

MADDE 6 – (1) Bağımsız hizmet binalarında veya mevcut hizmet binalarının içerisinde oluşturulacak olan ŞÖNİM'lerin 7 nci maddede belirtilen hizmetlerin sunulabileceği fiziki yapı ve donanımda olması gerekir.

(2) Bağımsız hizmet binalarında veya mevcut hizmet binalarında açılacak ŞÖNİM'lerde fiziki koşulların uygun olması hâlinde ve bütçe imkânları dâhilinde yönetim, bireysel görüşme, polis irtibat, sağlık, çocuk oyun, hukuki

destek, psiko-sosyal destek, eğitim, iş-meslek danışmanlığı, güvenlik, arşiv, danışma-yönlendirme bölümleri oluşturulur.

(3) Binaların kapalı ve açık alanlarında engelliler ve hareket kısıtlılığı olanlar için TS 9111 standartlarına ve diğer standartlara uygun erişilebilirlik düzenlemeleri yapılır.

Sunulan hizmetler

MADDE 7 – (1) İş ve işlemler, İl Müdürlüğüne bağlı olarak konukevleri ile koordinasyon hâlinde yürütülür.

(2) Sunulan hizmetler şunlardır:

a) Koordinasyon hizmeti: Başvuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme işlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası iş birliğinin sağlanması,

b) Psiko-sosyal destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile görüşme yapılması, raporların hazırlanması, uygun görülen hizmetlerin sunumu ile sorunun çözümüne ilişkin rehberlik hizmetlerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli bir biçimde yürütülmesi ve sonuçların izlenmesi,

c) Hukuki destek hizmeti: Şiddet mağduruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki desteğin sağlanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibi,

ç) Eğitim ve mesleki destek hizmeti: Şiddet mağduruna rehberlik yapılması ve ilgili kuruma yönlendirilmesi,

d) Sağlık destek hizmeti: Basit sağlık müdahalesine ihtiyaç duyan şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukların ihtiyaçlarının karşılanması ile gerekli destek ve yönlendirmenin yapılması,

e) Ekonomik destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuğun ekonomik olarak güçlendirilmesi için ilgili mevzuat kapsamında maddi yardım ödemelerinin yapılması ve takibi ile istihdam edilmesi konusunda desteklenmesi ve beraberindeki çocuklarına kreş hizmeti sunulması,

f) Müdahale ve yönlendirme hizmeti: Çağrı hatlarına gelen ve ŞÖNİM'e iletilen başvuruların alınması, ihtiyaç ve talep doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilerek yönlendirme yapılması,

g) Önleyici hizmet: Şiddetin önlenmesine ilişkin toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılması.

(3) Hizmete ilişkin tüm idari, mali ve teknik iş ve işlemler yürütülür.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu

MADDE 8 – (1) Şiddetle mücadele kapsamında sunulan hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesiyle uygulamadaki sorunların giderilmesini sağlamak üzere, vali veya görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin temsilcilerinin katılımıyla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu oluşturulur.

(2) Komisyonun sekretaryası ŞÖNİM tarafından yürütülür.

Komisyonun üyeleri

MADDE 9 – (1) Komisyon, vali veya vali yardımcısının başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Büyükşehir statüsündeki illerde büyükşehir belediye başkanı veya genel sekreter ya da sosyal hizmetlerden sorumlu daire başkanı, diğer illerde belediye başkanı veya yardımcısı,

b) İl Jandarma Komutanı,

c) İl Emniyet Müdürü,

ç) Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü,

d) İl Millî Eğitim Müdürü,

e) İl Sağlık Müdürü,

f) Göç İdaresi İl Müdürü,

g) İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürü,

ğ) İl Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfı Müdürü,

h) ŞÖNİM ve Konukevi Müdürleri.

(2) İkinci fıkrada belirtilen üyelerin katılamaması durumunda görevlendirecekleri yetkili katılım sağlayabilir.

(3) Komisyon, ihtiyaca göre Cumhuriyet Başsavcılığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversite ve STK temsilcilerini davet ederek görüşlerine başvurabilir.

Komisyonun görevleri

MADDE 10 – (1) Komisyon aşağıdaki görevleri yerine getirir:

- a) ŞÖNİM ve diğer kurum ve kuruluşlar tarafından Kanun kapsamında verilen hizmetlerin koordinasyonunu sağlamak,
- b) İldeki şiddet alanında çalışan tüm kurumlar tarafından toplanan verileri değerlendirerek, ilde şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalarda bulunmak,
- c) Uygulamadan kaynaklanan sorunların giderilmesi ve müdahalenin etkinliğinin artırılmasına yönelik önerilerde bulunmak,
- ç) ŞÖNİM ve diğer kurumlar tarafından geliştirilen çözüm önerilerini değerlendirmek,
- d) Komisyon tarafından gerçekleştirilen çalışmalar ile alınan kararları izlemek ve bunların takibini yapmak.

(2) Komisyon toplantılarının sonuçları raporlanarak ŞÖNİM tarafından Genel Müdürlüğe ve Komisyon üyelerine gönderilir.

Komisyonun çalışma usul ve esasları

MADDE 11 – (1) Komisyon, altı ayda bir başkanın daveti üzerine toplanır. Ancak, gerekli görülen durumlarda, Komisyon üyelerinden birinin talebi ya da başkanın çağırısı üzerine de toplanabilir.

(2) Toplantının yer, tarih ve gündemi üyelere duyurulur. Üyeler tarafından gündeme alınması istenilen konular toplantı öncesinde bildirilebilir.

(3) Komisyon salt çoğunlukla toplanır. Karar, toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır.

(4) Acil durumlarda Valilik kararıyla işlem yürütülebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hizmetlerden Yararlanacak Kişiler ve Başvuru

Hizmetlerden yararlanacak kişiler

MADDE 12 – (1) Sunulacak hizmetlerden ev içi şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler yararlanır. Şiddet uygulayana yönelik hizmetler ŞÖNİM koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülür.

(2) Şiddet mağdurlarından ağır ruhsal ve zihinsel sorunları veya ağır psikiyatrik hastalığı olduğu gözlemlenenler, psikiyatrik bozukluk tanısı olanlar, öz bakımını sağlayamayacak kadar bedensel ve zihinsel engelliler, altmış yaşından büyükler ile yatılı bakım hizmetine ihtiyaç duyan kişiler, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet veren kuruluşlara yönlendirilir. Bu kişilerden haklarında Kanun kapsamında alınan tedbir kararlarının takibi ŞÖNİM tarafından yapılır.

(3) On sekiz yaşından küçük şiddet mağduru, hamile veya doğum yapmış kız çocukları Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet veren kuruluşlara yönlendirilir. Bu kişilerden haklarında Kanun kapsamında alınan tedbir kararlarının takibi ŞÖNİM tarafından yapılır.

Başvuru

MADDE 13 – (1) ŞÖNİM'e başvuru yöntemleri aşağıda belirtilmiştir:

- a) Yetkili makam veya merci tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararı,
- b) Hizmetlerden yararlanacak kişilerin bizzat başvurusu veya şikâyeti,
- c) Üçüncü kişilerin ihbarı doğrultusunda ulaşılan kişinin şikâyeti,
- ç) Cumhuriyet savcılığı, kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile sivil toplum kuruluşlarının bildirimi,
- d) Alo 183'e yapılan başvurular.

Yapılacak ilk işlemler

MADDE 14– (1) Hizmetten yararlanacak kişi ile görüşme gerçekleştirilerek ilk görüşme formu doldurulur.

(2) Başvuru üzerine bir dosya açılır ve 18 inci madde gereğince, hizmet alan kişilerin bilgileri sisteme kaydedilir.

(3) Hizmetten yararlanacak kişinin ihtiyaç ve talepleri dikkate alınarak hazırlanan raporlar doğrultusunda durumuna uygun tedbir kararı alınmak üzere ŞÖNİM tarafından ilgili mercie başvuruda bulunulur.

(4) Gerekli hâllerde şiddet mağduruna tıbbi müdahale yapılması sağlanır. Barınma tedbir kararı bulunan şiddet mağdurlarına gerekli görülen hâllerde; bulaşıcı ve sürekli tıbbi bakım isteyen bir hastalığının bulunmadığı, ruh sağlığının yerinde olduğu, alkol veya madde bağımlısı olmadığına dair sağlık raporu alınır. Hayati tehlikesi olanlar için kolluktan refakat talep edilir.

(5) Cinsel şiddet mağduruna, tıbbi müdahale sürecinde hemşire ya da sağlık memuru; kollukta ve adliyede yürütülecek işlemlerde kadın meslek elemanı refakat eder.

(6) Herhangi bir suç nedeniyle adli mercilerce haklarında arama, tutuklama, zorla getirme kararı verildiği veya yakalama emri düzenlendiği tespit edilenler, derhal kolluğa bildirilir ve haklarında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.

(7) Şiddet mağdurunun beraberinde olan/olmayan tüm çocuklarına ilişkin gerekli yönlendirme ve müdahale yapılır.

İKİNCİ KISIM

Tedbir Kararları ve Destek Hizmetleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Tedbir Kararlarının Talep Edilmesi, Yerine Getirilmesi ve İzlenmesi

Tedbir kararlarının talep edilmesi

MADDE 15 – (1) Tedbir kararları, şiddet mağdurunun ŞÖNİM tarafından bilgilendirilmesi sonrasında bireysel olarak veya gerekli hâllerde resen talep edilebilir.

a) Tedbir kararı, en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek hâkim, mülki amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluktan talep edilir.

b) Şiddet mağdurunun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde veya tedbir kararı süresinin veya şeklinin değiştirilmesi ya da aynen devam etmesine karar verilmesi talep edilebilir.

c) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin ortadan kalkması hâlinde, tedbir kararını veren merciden kararın kaldırılması talep edilebilir.

ç) Mülki amir veya aile mahkemesi hâkimi tarafından alınan tedbir kararlarına, süresi içerisinde itiraz edilebilir.

Tedbir kararlarının yerine getirilmesi

MADDE 16 – (1) Tedbir kararı uyarınca yürütülecek hizmetlere kararın tebliğinden itibaren başlanır, hizmete tedbir kararının süresince veya kararın kaldırılmasına kadar devam edilir.

(2) Tedbir kararlarının diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yerine getirilmesi gereken durumlarda, ilgili kurum ve kuruluşlar ile kişi, verilecek hizmetler konusunda bilgilendirilir. İlgili kurum ve kuruluşlar verdikleri hizmetin sonuçları hakkında ŞÖNİM'e bilgi verir.

(3) Tedbir kararlarına aykırılık hâlinde zorlama hapsine ilişkin hükümler, uygulanması için ŞÖNİM tarafından ilgili kolluğa bildirilir.

(4) Kanun kapsamında gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk amiri tarafından alınan ve uygulanan tedbirlerin ilgili makam tarafından onaylanmaması durumunda karar kendiliğinden kalkar; ancak,

a) Kararın alındığı tarihten, onaylanmadığı tarihe kadar,

b) Onaylamama kararına itiraz edilmesi durumunda, itirazın kabul ya da reddine dair karar verinceye kadar,

geçen süre için tedbir uygulanır ve yapılan iâşe ve ibate giderleri ŞÖNİM tarafından ödenir. Kararın onaylanmaması durumunda, onaylanmadığına dair bilgi ile birlikte tedbirin uygulandığı süre, yer ve diğer gerekli bilgi ve belgeler kolluk tarafından ŞÖNİM'e bildirilir.

(5) Şiddet mağduru ya da şiddete uğrama tehlikesi bulunanlardan hakkında yetkili merci tarafından verilen karar neticesinde ŞÖNİM ve kadın konukevine teslim edilenlerin ayrılması durumunda, ŞÖNİM tarafından kolluğa ve mahkemeye bilgi verilir.

Tedbir kararlarının uygulanmasını izleme

MADDE 17 – (1) Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının uygulanmasının izlenmesi, kararın ŞÖNİM'e ve tedbirin niteliğine göre ilgili kurumlara tebliği ile başlar ve ilgili mercilerle yazışma yapılmak suretiyle gerçekleştirilir.

(2) ŞÖNİM ve konukevi hizmetinden yararlanan kadınlara yönelik koruyucu tedbir kararları ile kadın konukeviden ayrılan kadınların konukevi sonrası izleme çalışmaları; vakanın özelliğine göre korunan kişiyle görüşülmesi, bilgi alınması şeklinde ve uygun görülen diğer şekillerde gerçekleştirilir.

(3) Önleyici tedbir kararlarının izleme çalışmaları, Uygulama Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine göre, ilgili kurumlar tarafından yerine getirilerek yapılan işlemlerin sonucu ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) İzleme sonucunda koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının devamı, değiştirilmesi veya kaldırılması talep edilebilir.

Sisteme kayıt

MADDE 18 – (1) Kanun kapsamında verilen tedbir kararları, zorlama hapsi kararları ve ŞÖNİM tarafından yürütülen iş ve işlemlerle ilgili tüm veriler sisteme kaydedilir.

(2) Kadın konukevlerinin kapasitesi, fiilen kalan kişi sayısı, nakiller ve yerleştirme işlemleri ile hizmet alan kişilere ilişkin diğer kayıtlar sistemden yararlanılarak yapılır ve takip edilir.

(3) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları kapsamında, ilgili kurumlar tarafından yerine getirilen işlemlere ilişkin gelen bilgiler ve ŞÖNİM tarafından yapılan işlemler ile bu işlemlerin sonuçları sisteme kaydedilir.

Bireysel veya toplumsal ölçekte programlar hazırlamak

MADDE 19 – (1) ŞÖNİM’e hayati tehlikesi ve barınma ihtiyacı bulunmayan şiddet mağdurları tarafından yapılan başvuru veya tebliğ edilen tedbir kararına istinaden, şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak, meslek elemanı tarafından uygun sosyal hizmet modeli çerçevesinde müdahale planı belirlenir.

(2) Şiddetin önlenmesine yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde toplumsal ölçekli programlar hazırlanır ve uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Şiddet Mağduruna Yönelik Verilecek Destek Hizmetleri

Şiddet mağduruna yönelik hizmetler

MADDE 20 – (1) Şiddet mağduruna verilecek hizmetler şunlardır:

a) Tedbir kararı doğrultusunda kişinin hakları, hukuki, psiko-sosyal, ekonomik ve sağlık destek hizmetleri ile ŞÖNİM’de karşılanamayan hizmetlerle ilgili olarak kurumlar arası koordinasyon sağlanarak meslek edinme, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilir.

b) Şiddet mağdurunun sosyo-ekonomik durumu göz önünde bulundurularak gerekli görüldüğü takdirde, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda rehberlik yapılır.

c) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal inceleme raporu hazırlanır.

ç) Şiddet mağduru ve şiddete tanıklık eden çocuklara yönelik olarak psiko-sosyal destek ve rehberlik hizmeti verilir.

(2) Tedbir kararı uyarınca kararı veren ilgili merci tarafından istenilmesi hâlinde şiddet mağduruna verilen hizmetlere ilişkin bilgiler ile tedbir kararlarının uygulanması konusunda yürütülen çalışmalar ve sonuçları hakkında rapor hazırlanır.

(3) Şiddet mağduru, hakkındaki tedbir kararının kaldırılması talebinin sonuç ve riskleri konusunda bilgilendirilir ve talebinin sonuçlarını anlayıp kabul ettiğine dair şiddet mağdurunun yazılı beyanı alınır.

Geçici maddi yardım

MADDE 21 – (1) Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılması ve rücu işlemleri Uygulama Yönetmeliği hükümlerine göre yerine getirilir ve izlenir.

(2) Tedbir kararında süre ve tutar belirtilmemiş ise Kanunun 17 nci maddesi hükmü doğrultusunda, ŞÖNİM tarafından ivedilikle hazırlanacak sosyal inceleme raporunda belirlenecek tutar ve süre ile kararı veren merciin onayına sunulurak ödeme yapılır.

Kreş imkânı sağlanması

MADDE 22 – (1) Korunan kişinin beraberindeki çocuğun kreş imkânından faydalanmasına dair karar, ilgili mevzuat hükümlerine göre yerine getirilir ve izlenir.

(2) Kreşten kaynaklanmayan bir nedenden dolayı, çocuğun mazeretsiz olarak kreşe gitmemesi, kreşin ücretsiz sunduğu hizmetlerden bilerek ve isteyerek yararlanmaması gibi nedenlerle şiddet mağduru tarafından tedbir kararının suiistimal edildiğinin öğrenilmesi hâlinde durum bir tutanak ile tespit edilir ve ilgili merciden tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması istenir. Durum İl Müdürlüğüne bildirilir, kreşe fiilen yararlanılan süre kadar ödeme yapılır.

(3) Kreşten kaynaklanan nedenlerden dolayı kararın uygulanamaması hâlinde durum İl Müdürlüğüne bildirilir, kreşe bu dönem için ödeme yapılmaz, varsa yapılan ödemelerin iadesi genel hükümlere göre istenir. Çocuk için başka bir kreşten hizmet alınması için gerekli işlemler ivedilikle tamamlanır.

Hayati tehlikesi bulunanlar

MADDE 23 – (1) Kolluk tarafından yapılan risk değerlendirmesi sonucunda hayati tehlikesinin bulunduğu tespit edilenler ile barınma yeri sağlanması gereken şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların işlemleri tamamlandıktan sonra, Aile İçi ve Kadına Karşı Olay Kayıt Formu ile birlikte ŞÖNİM'e getirilir. Genel hükümlere göre yapılan işlem sırasında sağlık raporu alınmışsa bu raporun bir nüshası ŞÖNİM'e verilir.

(2) ŞÖNİM'e doğrudan başvuran hayati tehlikesi bulunan şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar hakkında tedbir kararı bulunmaması hâlinde, koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması amacıyla en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkimine, mülki amire ya da kolluk birimine başvurulur. Hayati tehlikesi bulunanlarla ilgili işlem yapılırken kolluktan refakat talep edilir.

(3) Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar hakkında uygulanacak koruma tedbirlerinin belirlenmesi amacıyla muhtemel tehdit ve risk kaynakları incelenerek kolluk tarafından hazırlanan tedbir planının uygulamasında kollukla iş birliği yapılır.

(4) Korunan kişinin bildirimde bulunmaksızın korunduğu adresten ayrıldığı ŞÖNİM tarafından öğrenilmesi hâlinde durum ivedilikle kolluğa, kolluk tarafından öğrenilmesi hâlinde ise ŞÖNİM'e bildirilir. Tedbir kararının yeni adreste uygulanması sağlanır.

Adli destek hizmetleri

MADDE 24 – (1) Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklara hukuki danışmanlık, adli yardım ve diğer hukuki destek hizmetleri yürütülür. Bakanlıkça sunulamayan hizmetler için barolar ile iş birliği gerçekleştirilir.

(2) Şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan cezai, hukuki her tür davaya ve çekişmesiz yargıya Bakanlığın müdahil olarak katılması talebinde bulunulabilir.

Gizlilik kararları

MADDE 25 – (1) Tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişinin ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgilerinin veya kimliğini

ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adreslerinin gizli tutulmasına karar verilmesi hâlinde Uygulama Yönetmeliğinin 32 nci maddesi gereğince işlem yapılır.

(2) Hakkında gizlilik kararı verilen korunan kişiler ve beraberindeki çocuklarla ilgili kayıtların gizlenmesi için Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Bankalar Birliği ve kolluk birimleri ile ihtiyaç duyulacak diğer birimlere karar bildirilir.

(3) Hakkında gizlilik kararı verilen korunan kişiler ve beraberindeki çocuklarla ilgili yapılan yazışmalarda isim yerine kodlama kullanılır ve kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.

(4) Hakkında barınma tedbirine karar verilen veya mahkeme kararıyla kimlik bilgileri ve adresi resmî kayıtlarda gizli tutulan şiddet mağdurlarına yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılır.

(5) Mahkemece hakkında kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgeleri değiştirilmesi kararı verilen ve adresi ŞÖNİM olarak belirlenen ve ŞÖNİM'de iletişim bilgileri bulunan şiddet mağdurlarına ilişkin iş ve işlemlerin ivedilikle yapılabilmesi için kollukla yüz yüze görüşmesi sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Şiddet Uygulayana Yönelik Verilecek Destek Hizmetleri

Eğitim, rehabilitasyon ve danışmanlık

MADDE 26 – (1) Önleyici tedbir kararları kapsamında şiddet uygulayana aşağıdaki hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde ŞÖNİM koordinasyonunda verilir:

a) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma ve şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılım sağlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşa yönlendirmek ve Sağlık Bakanlığı ile koordinasyon içerisinde takibini yapmak,

b) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığı veya ruhsal bozukluğu bulunanlara bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olması hususunda danışmanlık yapmak veya bu kişileri yönlendirmek,

c) Meslek edindirme kurslarına katılması amacıyla Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, halk eğitim merkezleri ve benzeri kurum ve kuruluşlara yönlendirmek.

(2) İlgili kurum tarafından şiddet uygulayanın tedaviyi sürdürüp sürdürmemesi, tedaviyi reddetmesi veya geçerli bir nedeni olmaksızın devam ettirmemesi hâllerinde tedavinin aşamaları ile sonucu hakkında ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bilgi verilir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen hizmetler herhangi bir önleyici tedbir kararı olmaksızın şiddet uygulayanın talebi üzerine de verilebilir.

Sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi

MADDE 27 – (1) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığı ya da ruhsal bozukluğu olan şiddet uygulayanlar hakkında bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olunmasına dair verilen kararlar uyarınca; hastaneye yatmak da dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması amacıyla illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezlerine veya bu merkezler tarafından kamuya ait sağlık kuruluşlarına sevk yapılır.

(2) Tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler Uygulama Yönetmeliğinin 44 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslar kapsamında aylık olarak hazırlanacak bordro ile verilen hizmetin niteliği ve süresi üzerinden ödenir.

(3) İlgili kurum tarafından şiddet uygulayanın tedaviyi sürdürüp sürdürmediği, tedavinin aşamaları ile sonucu, tedaviyi reddetmesi veya geçerli bir nedeni olmaksızın devam ettirmemesi hâllerinde tedavinin sonucu ivedilikle soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bilgi verilir.

Rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderlerinin karşılanması

MADDE 28 – (1) Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanamayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hizmetler ve İşleyiş

Verilecek diğer hizmetler ve yapılacak işler

MADDE 29 – (1) İlde bulunan kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerin listesi hazırlanır ve gerektiğinde şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların geçici barındırılmasında kullanılır. Bu aşamada harcanan barınma ve zorunlu giderler ŞÖNİM tarafından Bakanlık bütçesinde yer alan ödenekten karşılanır.

İş planlaması

MADDE 30 – (1) Hizmetin niteliği ve sürekliliği göz önüne alınarak iş planlaması yedi gün yirmi dört saat esasına göre müdür tarafından düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Çalışanlara İlişkin Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Personelin istihdamı ve niteliği

MADDE 31 – (1) ŞÖNİM’lerde hizmet veren birimlerin hizmet sunumlarına yetecek sayı ve nitelikte, üniversitelerin psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sosyoloji ve sosyal hizmet bölümlerinden mezun olan meslek elemanları ile avukat, hemşire/sağlık memuru, veri hazırlama ve kontrol işletmeni/bilgisayar işletmeni/memur, güvenlik görevlisi, şoför ve diğer personel istihdam edilir.

(2) ŞÖNİM’lerde 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında personel istihdamı esastır.

(3) İl Emniyet Müdürlüğü ile iş birliği yapılarak kuruluşa polis irtibat görevlisi görevlendirmesi, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ile iş birliği yapılarak iş ve meslek danışmanı görevlendirmesi 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek 8 inci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde istenir.

(4) Gerekli görüldüğü takdirde, iş birliği hâlinde çalışılan üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile ilgili kurum ve kuruluşlardan görevin gerektirdiği nitelikte görevlendirme yoluyla çalışan temin edilebilir. Bu çalışanlar, ilgili mevzuat ve bağlı bulundukları kurum mevzuatı kapsamında görevlerini yerine getirir. Bu suretle, çalışanların görevleri ile yapılacak iş ve işlemlerin usul ve esasları, ilgili kurumlar ve Bakanlık arasında yapılacak iş birliği protokolleri ile tespit edilir.

(5) Müdür, meslek elemanları arasından veya lisans mezunu olup kadına yönelik şiddet ya da kadın çalışmaları konusunda en az üç yıl görev yapmış olanlar arasından atanır.

Çalışanların eğitimi

MADDE 32 – (1) Çalışanlara yönelik eğitimlerde aşağıdaki hususlara dikkat edilir:

a) Çalışanlara, çalışma alanları ile ilgili ve mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik gerekli ve ihtiyaç duyulan konularda eğitimler düzenlenir.

b) Çalışanların çalışma şartlarından kaynaklanabilecek sorunlarının önüne geçilmesi için gerekli önlemler alınır ve çalışanlara düzenli rehberlik, danışmanlık ve psikolojik destek verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Çalışanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Müdür

MADDE 33 – (1) ŞÖNİM müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kuruluşun idari, mali ve teknik tüm işlerini ilgili mevzuata uygun olarak yürütmek ve yürütülmesini sağlamak,

b) Hizmetlerin yürütülebilmesi için gerekli plan ve programları hazırlamak, çalışanlar arasında görev dağılımı yapmak, iş birliği ve eş güdümü sağlamak, denetimleri yapmak,

c) Çalışanların özlük dosyalarının tutulması, muhafazası ve bunlara ilişkin her türlü işlemin zamanında yürütülmesini sağlamak,

ç) Bütçe ihtiyacını belirlemek ve ödeneklerin amacına uygun harcanmasını sağlamak,

d) Çalışanlara ve hizmetlerden yararlananlara yönelik olarak eğitim programlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlamak,

e) Hizmet sunumu aşamasında ilgili kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılmasını sağlamak,

f) Kuruluşun güvenliğine etki eden riskleri belirlemek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak,

g) İl Müdürü tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Meslek elemanı

MADDE 34 – (1) Meslek elemanları tarafından aşağıdaki görevler yerine getirilir:

a) Şiddet mağdurunun desteğe ihtiyacı olan yönlerini belirleyerek, iş ve meslek edinmeleri ile barınma, psiko-sosyal, sağlık, ekonomik ve hukuki sorunlarının çözülmesine ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişim kurmalarına yönelik danışma ve yönlendirme hizmeti vermek,

b) Hakkında barınma tedbirine karar verilen şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklarının veya barınma hizmetinden faydalanmak isteyenlerin durumlarını değerlendirmek ve uygun barınma yerine yerleştirilmesini sağlamak,

c) Hâkim tarafından istenilmesi hâlinde şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın ailesi, çevresi, eğitimi ve kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile hakkında alınan tedbir kararlarının uygulanmasının kişiler üzerindeki etkilerine dair sosyal inceleme raporu hazırlamak,

ç) Şiddet mağduru hakkında tedbir kararlarının alınmasına, devamına, değiştirilmesine veya kaldırılmasına yönelik gerekli işlemleri gerçekleştirmek, uygulanmasını takip etmek,

d) ŞÖNİM'den hizmet alanlar için müdahale planı hazırlamak ve bu planın uygulanmasını sağlamak,

e) Şiddet uygulayan hakkında verilen tedbir kararı doğrultusunda, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde gerekli yönlendirmeleri yapmak,

f) Şiddet uygulayan hakkında tedbir kararlarının alınması ve uygulanmasına yönelik görüş bildirmek ve verilen tedbir kararlarının kolluk tarafından uygulanmasını izlemek,

g) Şiddet mağdurlarına ilişkin gerekli kayıtları gizlilik ilkesine uygun olarak tutmak, yapılan mesleki çalışmalarla ilgili rapor ve dosyaları düzenlemek, bunların sisteme işlenmesini sağlamak,

ğ) Alo 183'e yapılan başvurular hakkında mevzuat kapsamında işlem yapmak, şiddet mağduru ile ilgili acil müdahale gerektiren durumlarda kolluk, sağlık kuruluşu ve ilgili kuruluşlar ile irtibata geçerek gerekli işlemlerin başlatılmasını sağlamak,

h) Tedbir planı çalışmalarına destek vermek,

ı) Çalışanlara yönelik eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında görev almak,

i) İlgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yürütülecek proje ve çalışmalarda görev almak,

j) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Sosyal çalışmacı

MADDE 35 – (1) Sosyal çalışmacının 34 üncü maddede belirtilen görevlerin yanında diğer görev ve yetkileri şunlardır:

a) Şiddet mağdurlarının sorun ve ihtiyaçlarını tespit etmek, mesleki uygulamaları gerçekleştirmek ve bunlarla ilgili mesleki raporları düzenlemek,

b) Psikoloğun olmadığı hâllerde cinsel şiddet mağdurlarının bilgisine başvurulması esnasında yanında bulunmak,

c) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Psikolog

MADDE 36 – (1) Psikoloğun 34 üncü maddede belirtilenlerin yanında diğer görev ve yetkileri şunlardır:

a) ŞÖNİM'e başvuran ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyan şiddet mağdurunun ve beraberindeki çocukların değerlendirmelerini yapmak ve gerekli desteği sağlayarak rapor düzenlemek,

b) Psikolojik ölçüm ve analiz teknikleri ile gözlem metotları kullanarak kadın ve beraberindeki çocukların psikolojik durumlarına yönelik ilgili kurum ve kuruluşlardan destek almasını sağlamak ve yönlendirme yapmak,

- c) Psikiyatrik desteğe ihtiyaç duyan şiddet mağdurunu ilgili sağlık kuruluşlarına yönlendirmek ve tedavi sürecini takip etmek,
- ç) Cinsel şiddet mağdurlarının bilgisine başvurulması esnasında yanında bulunmak,
- d) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Rehber öğretmen

MADDE 37 – (1) Rehber öğretmenin 34 üncü maddede belirtilenlerin yanında diğer görevleri şunlardır:

- a) Şiddet mağduru kadının beraberindeki çocuklarının sorunlarının çözümüne yönelik rehberlik ve danışmanlık yapmak, gerektiğinde uygun kurum veya kuruluşlara yönlendirmek ve süreci takip etmek,
- b) Psikolojik ölçme araçlarını standartlara uygun olarak uygulamak, değerlendirmek ve sonucunda gerekli rehberlik hizmetini vermek,
- c) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Sosyolog

MADDE 38 – (1) Sosyoloğun 34 üncü maddede belirtilenlerin yanında diğer görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklara yönelik elde edilen veriler ile koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ilişkin verilerin analizini yapmak, rapor hazırlamak,
- b) İlde alan taramaları yaparak şiddete ilişkin durumun tespiti ile elde edilen verilerin analizini yapmak, toplumsal ve kültürel yapıyı göz önünde bulundurarak verilecek hizmetlerin öncelikleri ve nitelikleri hakkında rapor hazırlamak,
- c) Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin ortaya çıkmasına neden olan sosyal problemlerle ilgili bilimsel veri toplamak ve bunları değerlendirmek, düzenli aralıklarla rapor hazırlamak,
- ç) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Hemşire/sağlık memuru

MADDE 39 – (1) Hemşirenin/sağlık memurunun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Sağlık desteğine ihtiyacı olan şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukların acil ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ilgili sağlık görevlisi veya sağlık kuruluşu ile iletişim kurmak,

b) Bulaşıcı bir hastalıktan kuşkulandığı hâllerde kişiyi derhal ilgili sağlık kuruluşuna yönlendirmek ve müdüre haber vermek,

c) Şiddet uygulayan hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) ve (ı) bentleri kapsamında verilen tedbir kararlarının uygulanmasını izlemek,

ç) Cinsel şiddet mağdurları hakkında alınacak rapor öncesinde delillerin kaybolmaması için gerekli tedbirleri almak, sağlık kuruluşlarında yapılacak ilk müdahalelerde ve gerekli görülen hâllerde şiddet mağdurlarına refakat etmek,

d) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Veri hazırlama ve kontrol işletmeni/bilgisayar işletmeni/memur

MADDE 40 – (1) Veri hazırlama ve kontrol işletmeni/bilgisayar işletmeni/memurun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Sisteme girilmesi gereken bilgileri toplamak, kontrol etmek, düzenlemek ve veri girişini yapmak,

b) Yazışmaları yapmak, dosyalamak ve arşivlemek,

c) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Çağrı destek personeli

MADDE 41 – (1) Çağrı destek hizmetinde çalışanların görev ve yetkileri şunlardır:

a) Alo 183'e yapılan ve diğer iletişim kanallarından alınan her türlü başvuru, ihbar ve şikâyetin çözümü amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirme yapmak,

b) Hayati tehlikesi olanlar ile cinsel şiddet mağdurları hakkında kolluk birimleri ile irtibata geçerek şiddet mağduruna ulaşılmasını ve gerekli görülen hâllerde kolluk refakatinde bulunduğu yerden alınarak hizmete erişmesini sağlamak,

c) Çağrılara ilişkin verileri kayıt altına alarak aylık ve yıllık istatistik raporlar hakkında Müdüre bilgi vermek,

ç) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Polis irtibat görevlisi

MADDE 42 – (1) ŞÖNİM’de görev yapan polis memuru bağlı bulunduğu birimin kurumsal temsilini yapar ve tercihen kadın erkek eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında eğitim almış olanlar arasından görevlendirilir.

(2) Polis irtibat görevlisinin yapacağı iş ve işlemler şunlardır:

a) Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda şiddet olayı, tarafları, tanıkları ve delilleri hakkında bilgi toplar, kolluk ve ŞÖNİM arasındaki bilgi paylaşımını ve irtibatı sağlar. Çalışmalarını ŞÖNİM personeli ile iş birliği içerisinde yürütür.

b) ŞÖNİM’lerde verilen eğitim programlarında, görev alanları ile ilgili konularda destek olur.

(3) Kurumlar arası iş birliği çerçevesinde öngörülen diğer görevleri yapar.

İş ve meslek danışmanı

MADDE 43 – (1) İş ve meslek danışmanının yapacağı iş ve işlemler şunlardır:

a) Şiddet mağduru veya şiddet uygulayanı ihtiyaçları doğrultusunda mesleki eğitime yönlendirmek ve sonuçlarını takip etmek, iş bulma konusunda rehberlik yapmak,

b) Meslek odaları, sivil toplum kuruluşları veya özel sektör ile yapılacak iş birliği çalışmalarına katkı sağlamak,

c) Görev alanları kapsamında yapılan çalışmalara destek olmak.

(2) Kurumlar arası iş birliği çerçevesinde öngörülen diğer görevleri yapmak.

Güvenlik personeli

MADDE 44 – (1) ŞÖNİM içinde ve dışında görev yapan güvenlik personelinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) ŞÖNİM binasına giriş ve çıkışlarda güvenliği tehlikeye sokacak her türlü araç-gereç, ateşli silahlar ile kesici, delici aletleri emanete almak,
- b) Hırsızlık ve sabotaja karşı gerekli önlemleri almak,
- c) Şüpheli durumları idareye ve gerektiğinde kolluk kuvvetlerine bildirmek,
- ç) Gerekli hâllerde 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin 21 inci maddesinde belirtilen kontrol işlemlerini yapmak,
- d) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Şoför

MADDE 45 – (1) Şoförün görevleri şunlardır:

- a) Zimmetine verilen aracın rutin bakım ve muayenelerini yaptırmak,
- b) Şiddet mağduru ve beraberindeki çocukları ile çalışanların gerekli yerlere ulaşımını sağlamak,
- c) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yemek ve diğer ihtiyaçların karşılanması

MADDE 46 – (1) Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar için aylık başvuruların ortalaması esas alınarak kişi ve öğün sayısı belirlenir. Ana öğün saatleri dışında başvuruda bulunanlar için kumanya ve çocukların ihtiyacına yönelik yiyeceğin temin edilmesi sağlanır.

(2) Çalışanlara öğle yemeği; nöbetçi ve vardiyalı çalışan personele çalışma süresi içinde yer alan öğünlerde ilgili mevzuat çerçevesinde yemek verilir.

(3) Yemek, aylık tabela hazırlanmak suretiyle belirlenir.

(4) Yemeklerin numuneleri 72 saat saklanır ve numune üzerine alındığı tarih ve saati yazılır.

(5) Sağlık destek hizmetlerinde kullanılmak üzere tıbbi malzeme ile acil ihtiyaçları karşılamak amacıyla bebek bezi, biberon, mama ve benzeri malzemeler temin edilir.

İş birliği

MADDE 47 – (1) Hizmetler; Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), yerel yönetimler, üniversiteler, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile diğer kişi ve kuruluşların iş birliği ve desteği ile yürütülür.

(2) Hizmetlerin sunumunda veya verilen tedbir kararlarının ifasında gerekli hâllerde Bakanlık veya İl Müdürlükleri ile ilgili kurum ve kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları arasında ihtiyaç duyulan konularda Genel Müdürlüğün görüşü de alınarak protokol yapılabilir. İmzalanan protokoller Genel Müdürlüğe bildirilir.

Geçiş dönemi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) İllerde ŞÖNİM teşkilatlanması tamamlanıncaya kadar bu Yönetmelik kapsamında kendilerine verilen görevler İl Müdürlükleri tarafından yürütülür.

Yürürlük

MADDE 48 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 49 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

T.C.

**ADALET BAKANLIĞI 10.01.2023 TARİHLİ
VE 154/2 SAYILI AİLE İÇİ VE KADINA
KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİ GENELGESİ**

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-27239794-010.06.02-5171

10.01.2023

Konu : Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetin önlenmesi

GENELGE
NO: 154/2

Aile içi ve kadına karşı şiddet eylemlerine ilişkin soruşturmaların yürütülmesi ile 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasında yol gösterici olması amacıyla 17.12.2019 tarihli ve 154/1 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanması” konulu Genelgenin güncellenmesinde fayda bulunduğu değerlendirilmiştir.

Anayasanın 10 uncu maddesinde; kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu, Devletin bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğu ve bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı düzenlenmiştir. Anayasanın 41 inci maddesinde de ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı, Devletin, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alması ve teşkilatı kurması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6284 sayılı Kanunda, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ile bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş, bu tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek hizmetlerine yer verilmiştir.

Aile içi ve kadına karşı şiddetle etkin mücadele; amaca uygun mevzuat düzenlemeleri ile bu konuda uzmanlaşmış birimlerin iş birliği içinde çalışmasını gerekli kılmaktadır.

Bu kapsamda, Cumhuriyet başsavcılıkları bünyesinde “Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu” kurulmuş, ayrıca 21 Aralık 2019 tarihli ve 1584 sayılı Hikimler ve Savcılar Kurulu kararıyla 6284 sayılı Kanunda düzenlenen tedbir kararlarını vermek üzere her adliyede belirli aile mahkemeleri görevlendirilmiştir.

Aynı amaçla 8 Temmuz 2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunla 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yapılan değişikliklerle; kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiye hürriyetinden yoksun kılma suçlarının “boşanılan eşe karşı” işlenmesi hali cezada artırım sebepleri arasında sayılmıştır.

12 Mayıs 2022 tarihli ve 7406 sayılı Kanunla 5237 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle; kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet ve tehdit suçlarının “kadına karşı” işlenmesi, cezada artırım nedeni olarak düzenlenmiş, ayrıca ısrarlı takip eylemleri de Türk Ceza Kanununa eklenen 123/A maddesiyle müstakil bir suç olarak kabul edilmiştir.

7406 sayılı Kanunla 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinde yapılan değişikliklerle; kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu, tutuklama nedeni varsayılan katalog suçlar arasına alınmıştır.

5271 sayılı Kanunun 234 ve 239 uncu maddelerinde yapılan değişiklikler sonucunda; mağdur, şikayetçi ve katılanın vekili bulunmaması halinde avukat yardımından yararlanma hakkının kapsamı genişletilerek cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence ve eziyet suçlarında ve alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesi mümkün hale gelmiştir.

10 Haziran 2020 tarihli ve 63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 6 ncı maddesi uyarınca; kasten öldürme ve bu suça teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, çocuğun cinsel istismarı, nitelikli cinsel saldırı ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçlarından tutuklu veya hükümlü olan kişilerin, ceza infaz kurumlarından tahliyesine veya firarına ilişkin bilgilerin ceza infaz kurumu müdürlüğünce mağdurun bulunduğu yer kolluk birimine bildirilmesi, kolluk birimleri tarafından yapılan değerlendirme sonucunda gerekli koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması, mağdur için tehlike oluşturabilecek hallerde ise mağdura bilgi verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla;

1- ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Suçları Soruşturma Bürolarında görevli Cumhuriyet savcılarının zorunlu durumlar dışında farklı işlerde görevlendirilmemesi ve bu amaca aykırı iş bölümü değişikliği yapılmaması,

2- Cumhuriyet başsavcılıklarına doğrudan yapılan şikayet başvurularında, mağdurun beyanının bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından alınarak şikayet ve delillerinin ayrıntılı şekilde açıklattırılması, olaya ilişkin adli rapor, kamera kaydı, tanık beyanı gibi delillerin ivedi şekilde toplanması için ilgili kolluk biriminin talimatlandırılması,

3- Cumhuriyet savcısı tarafından beyanının özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen mağdurun Adli Görüşme Odasında uzman aracılığıyla dinlenmesi, bu kapsamda 170/1 sayılı Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen Suç Soruşturmaları konulu Genelge hükümlerinin de dikkate alınması,

4- Vekili bulunmaması halinde; cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence, eziyet suçlarında ve alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkı bulunduğu mağdura ve şikayetçiye hatırlatılması,

5- Cumhuriyet savcısı tarafından aile (tedbir) mahkemesinden talepte bulunulurken UYAP kayıtları incelenmek suretiyle; taraflar hakkında 6284 sayılı Kanun kapsamında daha önce verilmiş tedbir kararı, soruşturma ve kovuşturma dosyası ile boşanma ve velayet davası gibi risk oluşturabilecek bir durumun bulunup bulunmadığının araştırılması ve ayrıca kolluk birimleri tarafından düzenlenen risk değerlendirme formunun da dikkate alınması,

6- Nitelikli veya tekrarlanan şiddet vakalarını içerenler başta olmak üzere yürütülen soruşturmalarda şüpheli hakkında 5271 sayılı Kanunda düzenlenen uygun koruma tedbirlerine başvurulması hususunun değerlendirilmesi,

7- Nitelikli veya tekrarlanan şiddet vakalarında, 6284 sayılı Kanunda düzenlenen uzaklaştırma veya yaklaşmama tedbirleri ile birlikte teknik yöntemlerle takip (elektronik kelepçe) kararı verilmesinin de talep edilmesi ve böylelikle bu tedbirlerin etkin şekilde uygulanmasının sağlanması,

8- Kasten öldürme ve bu suça teşebbüs, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, çocuğun cinsel istismarı, nitelikli cinsel saldırı ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçlarından tutuklu ya da hükümlü bulunan kişilerin ceza infaz kurumlarından tahliye olması veya firar etmesi halinde ceza infaz kurumu müdürlüğünce mağdurun bulunduğu yer kolluk birimine bildirimde bulunulmasının sağlanması, izin nedeniyle ceza infaz kurumundan ayrılma durumunda da aynı uygulamanın yapılması,

9- Hayati risk içerdiği değerlendirilen vakalar veya şiddet failinin kayıp veya kaçak olması durumu yüksek riskli kabul edilerek mağdurun mümkünse konukevine alınması, kabul etmemesi halinde geçici koruma altına alınması tedbiri başta olmak üzere gerekli tüm tedbirlerin ilgili merciler tarafından alınması için kolluğa talimat verilmesi ya da mahkemeden talepte bulunulması,

10- 5237 sayılı Kanunun 123/A maddesi gereğince ısrarlı takip suçundan yürütülen soruşturmalarda 6284 sayılı Kanun kapsamında vakaya uygun tedbir talebinde bulunulup bulunulmayacağı hususunun değerlendirilmesi,

11- 6284 sayılı Kanun kapsamında korunan kişiler bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılmaması halinde;

a) 6284 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca ilgilinin aydınlatılmış rızasına bağlı olarak kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi tedbirine karar verilmek üzere mahkemeden talepte bulunulması hususunun değerlendirilmesi,

b) Kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi kararından beklenen amaç ve faydanın gerçekleşebilmesi için kararın uygulanmasında gizlilik kuralına riayet edilmesi,

12- Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlısı olduğu veya bu maddelerin etkisi altındayken şiddet uyguladığı iddia edilen kişiler hakkında 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi gereğince sağlık tedbirine hükmedilmesinin mahkemeden talep edilmesi,

13- 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi gereğince bağımlılık tedavisine ilişkin sağlık tedbirine hükmedildiği takdirde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair

Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 27 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kararın yerine getirilmesi sırasında Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) tarafından olayın özelliğine göre kolluktan yardım istenebileceğinin göz önünde bulundurulması,

14- Şiddet uyguladığı iddia edilen kişinin akıl veya ruh sağlığının yerinde olmadığı hususunda şüphe oluşması halinde 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi gereğince bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurusu ve tedavisinin sağlanması tedbirinin talep edilmesi,

15- 6284 sayılı Kanuna göre verilen sağlık tedbirlerine uymayan kişi hakkında koşullar varsa zorlama hapis kararı verilmesinin talep edilmesi,

16- Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan kişi hakkında 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 432 ve devamı maddeleri uyarınca gereği için ilgili vesayet makamına bildirimde bulunulması,

17- 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi gereğince şiddet uygulayan hakkında; teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere, önleyici tedbirlere ek olarak gerekirse öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılma yönünde karar verilmesinin talep edilmesi,

18- 6284 sayılı Kanunda düzenlenen koruyucu ve önleyici tedbirlere ek olarak Kanunun 3, 4 ve 5 inci maddelerinin birinci fıkraları gereğince şiddetle etkin mücadeleye yönelik amaca uygun benzer tedbirlerin talep edilebileceği,

19- 6284 sayılı Kanun uyarınca hükmedilen tedbir kararlarının verildiği anda uygulanabileceği, tefhim veya tebliğ edilememesinin ya da karara itiraz edilmesinin kararın infazına engel teşkil etmeyeceğinin göz önünde bulundurulması,

20- Tedbir kararlarının tebliğ işlemlerinin olayın ve kararın niteliğine göre 7201 sayılı Tebligat Kanununun 2 nci maddesinde belirtilen “tehirinde zarar umulan iş” kapsamında değerlendirilerek kolluk aracılığıyla tebliğ edilebileceğinin göz önünde bulundurulması,

21- Tedbir kararlarının ihlali halinde mahkeme tarafından zor|ama hapsi kararı verilebilmesi için;

a) Tebliğ evrakında “kararın gereklerine aykırı hareket edildiğinde zor|ama hapsi uygulanacağı” yönünde ihtar yer verilmesi gerektiğinin bilinmesi,

b) Tebliğ işleminin kolluk tarafından yapılması halinde, tebliğ tutanağında tebliğ tarihi ile saatinin açıkça yazılması gerektiğinin gözden uzak tutulmaması,

22-Tekrar|anan veya nitelikli şiddet vakaları ile hayati risk içeren olaylarda, 6284 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin altıncı fıkrası uyanınca;

a) Şiddet mağduru ve gerekirse diğer aile bireyleri hakkında gizlilik kararı talep edilmesi,

b) Gizlilik kararı talep edilirken gizlilik süresince çocukla kişisel ilişki kurulmaması hususunun da ayrıca değerlendirilmesi,

c) Hakkında gizlilik kararı verilen kişilerle ilgili tebligat adresinin ŞÖNİV olarak belirlenmesi gerektiğinin bilinmesi,

d) Hakkında tedbir karar verilen kişilerin güncel adres ve iletişim bilgilerinin gizlilik kararlarını ihlal etmeyecek şekilde UYAP’a kaydıyla ŞÖNİM ve kolluk birimleri ile paylaşılması,

e) Korunan kişi hakkında verilen gizlilik kararının ilgili nüfus müdürlüğüne gönderilmek üzere ŞÖNİM’e iletilmesi,

f) Korunan kişinin taraf olduğu dosyaların UYAP’tan tespiti ile ilgili mahkemeler tarafından gizlilik kararının yerine getirilmesinin istenmesi,

23- 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarının etkin şekilde uygulanabilmesi için;

a) Mahkemece verilen tedbir kararlarının infazı ve takibi gerekenlerin ilgili kurumlara ve kolluğa iletilmesi amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi,

b) Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinin 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 35 inci maddesi uyarınca kolluk birimleri tarafından kontrol edilip edilmediğinin Cumhuriyet başsavcılığınca izlenmesi,

24- Tedbir kararlarının ihlali iddiası ortaya çıktığında;

a) İhlal eylemi bir suç oluştuyorsa kanuni gereğine tevessül edilmesi,

b) Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kolluk birimlerine verilecek talimatta; şiddet mağdurunun konuya ilişkin beyanının alınmasının yanı sıra ilgili tüm delillerin toplanması, ayrıca şiddet uyguladığı iddia edilen kişinin de beyanına başvurulmasının istenmesi,

c) Kolluk birimlerince düzenlenecek ihlal tutanaklarında ihlalin şekli ile gerçekleştiği tarih ve saat bilgisine yer verilmesinin istenmesi,

d) İhlal tutanağı düzenlenirken şiddet mağdurunun rızası halinde telefon incelemesi yapılarak vakaya ve ihlal edilen tedbirin niteliğine göre tarih ve saati içeren arama, aranma, mesaj kayıtları ve içeriklerinin telefon numaraları tespit edilebilecek şekilde ekran görüntüsü alınarak tutanağa eklenmesi,

e) Gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında kolluk amiri tarafından verilebilen tedbir kararlarının ihlali durumunda da tutanak düzenlenerek ilgili Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla mahkemeye iletilmesi,

25- Zorlama hapsi kararlarının;

a) İtiraz kanun yoluna tabi olması ve kesinleşmeden infaz edilemeyeceğinin göz önünde bulundurulması,

b) Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliğinin 8 inci maddesi uyarınca, kapalı ceza infaz kurumlarında infaz edilmesi gerektiği,

c) Koşullu salıverme ve denetimli serbestlik uygulamalarına konu edilemeyeceği,

26-Tedbir kararlarının etkin uygulanabilmesi ve ilgili kurumlarla doğru veri paylaşılabilmesi amacıyla;

a) 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile ek kararların, kolluk amiri tarafından verilen tedbirlerin onaylanmasına dair talepler ile itiraz ve zorlama hapsine ilişkin kararların UYAP'ta bu iş için oluşturulan değişik iş ekranlarından kaydının sağlanması,

b) Tedbir tür ve süreleri ile taraflara ilişkin bilgilerin personel tarafından doğru, zamanında ve eksiksiz şekilde UYAP'a kaydının sağlanması,

27- Çocuğun üstün yararı ilkesi uyarınca 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 5 inci maddesine göre başta danışmanlık tedbiri olmak üzere uygun tedbir kararlarının talep edilmesi,

28- Mağdur çocuk ile yasal temsilcileri arasında menfaat çatışması bulunması halinde, çocuğa kayyım atanması gereğinin gözden uzak tutulmaması,

29- Soruşturmanın yürütülmesi sırasında özel hayatın gizliliğinin korunması ve lekelenmeme hakkı ile mahremiyet ve kişisel verilerin korunması ilkelerine riayet edilmesi, soruşturmanın gizliliği dikkate alınarak soruşturmaya ilişkin bilgilerin üçüncü kişilere verilmesinin 5237 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uyarınca sorumluluk doğuracağının bilinmesi,

Konularında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.

Bekir BOZDAĞ
Bakan

**ADALET BAKANLIĞI 31.10.2022 TARİHLİ VE
170/1 SAYILI CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA
KARŞI İŞLENEN SUÇ SORUŐTURLARI
GENELGESİ**

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-27239794-010.06.02-169/2136
Konu : **Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen
Suç Soruşturmaları**

31.10.2022

GENELGE
NO: 170/1

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, mahiyeti itibariyle mağdurlar üzerinde fiziksel ve ruhsal olarak yıkıcı etkilere sahip olup, mağdurun yakınları üzerinde de benzer sonuçlara yol açabilmektedir. Bu nedenle söz konusu soruşturmaların yürütülmesinde herhangi bir eksiklik veya gecikmeye sebebiyet verilmemesi amacıyla 19.11.2018 tarihli ve 170 sayılı “Çocuk ve Kadınlara Karşı İşlenen Cinsel Suç Soruşturmaları” Genelgesi’nin güncellenmesinde fayda bulunduğu değerlendirilmiştir.

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suç soruşturmalarında delillerin toplanması ile maddi gerçeğin ortaya çıkarılması diğer suç soruşturmalarına nazaran farklılıklar arz etmektedir.

Suç sonrası korku ve çaresizlik hisseden ve bu durumla nasıl baş edebileceğini bilemeyen mağdur, suça ilişkin ihbar ve şikâyetle bulunmakta tereddüt edebilmektedir. Yaşı küçük suç mağduru çocuklar ise yapılan eylemi anlamlandırmakta zorlanabildiği gibi eylem hakkında konuştuğu takdirde failin kendisine veya yakınlarına zarar verebileceğinden korkmaktadır.

Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suç soruşturmalarının yürütülmesi sırasında; olayın adli mercilere ne şekilde ve ne zaman yansıdığı, ilk defa kiminle ve nasıl paylaşıldığı, paylaşıldığı andaki mağdurun fiziksel ve ruhsal durumu, olay ve yakalama tutanakları, doktor raporları, tanık beyanları, şüpheli ve mağdur beyanlarının tutarlı olup olmadığı, kriminal raporlar, taraflar arasında husumet bulunup bulunmadığı, şüpheli veya mağdurun evinde ya da iş yerinde yapılan aramada ele geçen deliller, telefonda ve bilgisayarda ele geçirilen görüntü ve yazışmalar ile diğer bütün deliller hep

birlikte değerlendirilerek adli işlemlerin yürütülmesi gerekmektedir. Bu adımlardan bazılarının zamanında atılmaması veya delillerin eksik toplanması maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına engel olabilecektir.

Suçun mağdur üzerinde yarattığı etki dikkate alınarak; mağdurun suç faili ile yüz yüze getirilmemesi, beyanının bunlara yönelik hizmet veren merkez veya özel ortamlarda görevli uzman aracılığıyla bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından ayrıntılı bir şekilde alınması, böylece örselenmesinin önüne geçilmesi sağlanmalıdır. Nitekim 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 236 ncı maddesi, soruşturma aşamasında alınan mağdur beyanı ile kovuşturma aşamasında da yetinilmesini ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından zorunluluk bulunmadıkça mağdurun yalnızca bir kez dinlenmesini öngörmektedir.

7188 sayılı Kanunla 5271 sayılı Kanun'un 236 ncı maddesine eklenen beşinci ve altıncı fıkralarla; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 102 ve 103 üncü maddelerinin ikinci fıkralarında düzenlenen nitelikli cinsel saldırı ve nitelikli cinsel istismar suçlarına ilişkin soruşturmalarda Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM) ve benzeri özel merkezlerde beyan işlemlerinin yerine getirilmesi zorunlu kılınmıştır. Bununla birlikte söz konusu maddelerin birinci fıkralarında düzenlenen eylemlere ilişkin soruşturmalar bakımından da mağdurun örselenmemesi amacıyla öncelikle bu merkezlerde, bunun mümkün olmaması halinde ise Adli Görüşme Odalarında (AGO) beyan işlemlerinin yürütülmesi gerekecektir. Böylelikle suçun nitelikli hale dönüşme ihtimalinde de mağdur örselenmemiş olacaktır.

Benzer şekilde, 5271 sayılı Kanun'un 236 ncı maddesine eklenen dördüncü fıkrada da; ifade ve beyanının özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların özel ortamlarda ifadelerinin alınması yönünde düzenleme yapılarak AGO kullanımının önemine dikkat çekilmiştir.

Bu itibarla;

1- Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlara ilişkin soruşturma işlemlerinin, Cumhuriyet başsavcılıklarınca yapılacak işbölümü ile her adliyede belirli Cumhuriyet savcıları tarafından takip edilmesinin ve zorunlu olmadıkça işbölümü değişikliği yapılmayarak bu konuda uzmanlaşmanın sağlanması,

2- Cinsel dokunulmazlığa karşı bir suç işlendiği iddiası ile soruşturmaya başlayan Cumhuriyet savcısınca derhal Cumhuriyet başsavcısına bilgi verilmesi,

3- Soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısı tarafından eylemin niteliği gözetilerek kolluk birimlerine ayrıntılı bir şekilde gereken talimatların verilmesi, bu kapsamda;

a) Mağdur ve şüpheliden elde edilmesi gereken biyolojik delillerin titizlikle ve gecikmeksizin derhal toplanması,

b) Mağdurun ve şüphelinin iç ve dış beden muayenelerinin derhal yapılması, eylemin niteliğine ve zora bağlı gerçekleşip gerçekleşmediğine dair bulgu varsa hazırlanacak raporda bu hususlara yer verilmesi,

c) Eylemin niteliğine göre mağdur ve şüphelinin tırnak dokularından örnekler alınması,

d) Mağdur ve şüphelinin kıyafetleri yıkanmadan önce biyolojik delil araştırması yapılması,

e) Olay yerinde uzman personel aracılığıyla gecikmeksizin inceleme yapılması, olay yerinin ve eşyanın durumunu gösterir şekilde tutanak ve kroki hazırlatılarak görüntü alınmasının istenmesi, ayrıca mağdurun beyanında verdiği ayrıntıların olay yeriyle örtüşüp örtüşmediğinin tespiti,

f) Olay yerinde varsa salgı, kan, saç, tükürük, tırnak, izmarit, peçete gibi delillerin yorgan, çarşaf, halı, yastık gibi yüzeylerden titizlikle toplanması ve gerekmesi halinde bu eşyalara el konulması,

g) Taraflardan olaya ilişkin olabilecek görüntü kaydı ile dijital delillerin toplanması,

h) Olayı aydınlatmaya yönelik kamera kayıtlarının olup olmadığının araştırılması, varsa temini ile incelenmesinin sağlanması,

ı) Gerektiğinde taraflara ait arama, aranma ve mesaj kayıtlarının ilgili birimden istenmesi,

i) Teşhis işlemlerinin Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun Ek 6 ncı maddesindeki usule uygun şekilde yerine getirilmesi,

4-a) 5237 sayılı Kanun'un 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli cinsel istismar suçuna ilişkin soruşturmalarda mağdur çocuk beyanının mutlaka Çocuk İzlem Merkezinde (ÇİM) şüpheli ile yüz yüze getirilmeden uzman aracılığıyla alınması,

b) 5237 sayılı Kanun'un 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli cinsel istismar suçuna ilişkin kovuşturmalarda, soruşturma aşamasında alınan beyan ile yetinilmesi, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması halinde bu işlemin Çocuk İzlem Merkezinde (ÇİM) sanık ile yüz yüze getirilmeden uzman aracılığıyla alınması,

c) 5237 sayılı Kanun'un 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli cinsel saldırı suçuna ilişkin soruşturmalarda mağdur beyanının mutlaka Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan ve bu işlemlere yönelik hizmet veren merkezlerde şüpheli ile yüz yüze getirilmeden uzman aracılığıyla alınması, bu merkezlerin bulunmadığı yerlerde ise beyan işlemleri için orada bulunan mağdur çocuklarla karşı karşıya getirilmeden ÇİM'lerde işlemin gerçekleştirilmesi,

d) 5237 sayılı Kanun'un 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli cinsel saldırı suçuna ilişkin kovuşturmalarda mağdur beyanının öncelikle Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan ve bu işlemlere yönelik hizmet veren merkezlerde veya ÇİM'lerde, bulunmaması halinde AGO'larda sanık ile yüz yüze getirilmeden uzman aracılığıyla alınması,

e) 5237 sayılı Kanun'un 102 ve 103 üncü maddelerinin birinci fıkralarında düzenlenen cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda mağdur beyanının öncelikle ÇİM veya Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulan ve bu işlemlere yönelik hizmet veren merkezlerde, bulunmaması halinde AGO'larda şüpheli veya sanık ile yüz yüze getirilmeden uzman aracılığıyla alınması,

f) Yukarıdaki suçlar hariç olmak üzere, ifade ve beyanının özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanlarının AGO'da uzmanlar aracılığıyla alınması,

5- Mağdurun beyanı alınırken sözü kesilmeden dinlenmesi, kullandığı kelimelerin hukuksal veya tıbbi karşılığına dönüştürülmeden ifade ettiği şekilde zapta geçirilmesi,

6- Mağdurun birden fazla adli muayeneye tabi tutulmasına ihtiyaç duyulmayacak şekilde işlemlerin yerine getirilmesi,

7- Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen bir suç nedeniyle gebelik olduğu iddiası var ise failin tespitine yönelik gerekli incelemelerin yapılması,

8- Mağdurun suç tarihindeki yaşının nüfus kaydından farklı olduğuna dair bir iddia veya tereddüt bulunması ve bu durumun suçun niteliği açısından önem arz etmesi halinde,

a) Öncelikle nüfus müdürlüğünden mağdurun doğum tutanağının getirilmesi,

b) Mağdurun nüfus kaydının hastanede gerçekleşen bir doğuma dayanmadığının anlaşılması halinde, yakınlarından doğum tarihi ve kayıtları ile ilgili bilgi ve belgelerin temin edilmesi,

c) Mağdurun hastanede doğmadığının tespiti ve yaşı ile ilgili bir şüphe bulunması halinde, yaşının tespiti için el ve bilek grafilerini de içeren kemik grafileri çektilerilerek yaşı konusunda tam teşekküllü bir devlet hastanesinden radyoloji uzmanının da yer aldığı bir heyetten rapor aldırılması,

9- Mağdur çocuklar hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan tedbirlerin değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyulması halinde bu tedbirlere hükmedilmesinin talep edilmesi,

10- Mağdur çocuk ile yasal temsilcileri arasında menfaat çatışması bulunması halinde, çocuğa kayyım atanması gereğinin gözden uzak tutulmaması,

11- Mağdurun akıl, ruh veya beden sağlığının yerinde olmadığına dair bir iddia veya şüphe bulunması halinde;

a) Olay tarihi itibarıyla herhangi bir akıl hastalığı ya da zayıflığının bulunup bulunmadığı, varsa bu durumun hekim olmayanlar, çevresinde yaşayanlar veya tanıyanlarca anlaşılıp anlaşılamayacağı,

b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunabilecek durumda olup olmadığı ve beyanlarına itibar edilip edilemeyeceği,

Hususlarında rapor aldırılması,

12- Suça sürüklenen çocukların, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneği bulunup bulunmadığı hususunda birlikte işlendiği iddia edilen diğer suçların adı ve tarihleri de ayrı ayrı belirtilmek suretiyle rapor hazırlanmasının istenmesi,

13- Cinsel saldırı ve çocuğun cinsel istismarı suçlarına ilişkin soruşturmalarda mağdurun beyanı alındıktan sonra Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerinin (ADM) bilgilendirilmesi, müdürlük tarafından vaka hakkında adli destek planı hazırlanması ile psiko-sosyal destek hizmetlerinin planlanabilmesi hususunun değerlendirilmesi,

14- Bu soruşturmalarda mağdur ve çocuğun mahremiyetinin korunması ile eylemin gelecekları üzerinde olumsuz etkiler bırakmasının önüne geçilebilmesi, ayrıca masumiyet karinesi doğrultusunda soruşturmanın gizliliği ilkesine riayet edilmesi,

15- Soruşturma dosyasına ilişkin delil veya görüntüleri usulüne aykırı olarak paylaşan ya da buna sebebiyet verenler hakkında kanuni gereğine tevessül edilmesi,

Konularında gerekli dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.

Bekir BOZDAĞ
Bakan

**AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
16 HAZİRAN 2021 TARİHLİ VE
2021/5 SAYILI KADINA YÖNELİK
ŞİDDETLE MÜCADELE GENELGESİ**

T.C.
AİLE ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Sayı : 13494116-400-

16.06.2021

Konu : **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele**

GENELGE
NO: 2021/5

Kadına yönelik şiddetle mücadele, çok yönlü, bütüncül bir yaklaşımı ve toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesini gerektirir. Bu kapsamdaki çalışmaların, disiplinler arası bir yaklaşımla yürütülmesi ve ilgili tüm tarafların önleme, koruma, kovuşturma ve politika oluşturma boyutuyla sürecin içinde yer alması büyük önem arz etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesinde kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu, Devletin eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğu; 41 inci maddesinde ise Devletin, ailenin huzur ve refahı için gerekli tedbirleri alacağı hüküm altına alınmıştır.

8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Kanun kapsamında, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, gerekli uzman personelin görev yaptığı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) ihdas edilmiştir. Ayrıca Kanunun 16 ncı maddesi çerçevesinde Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyonun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) tarafından gerçekleştirilmesi hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan 10/7/2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 65 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde

“Kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon sağlamak” görevi ASHB’ye verilmiştir.

Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadelede mevzuat düzenlemelerinin yanı sıra şiddetin önlenmesinde özen yükümlülüğü bulunan tüm kurum ve kuruluşlarının görev ve sorumluluklarını eksiksiz ifa etmesi, kadına yönelik şiddetle mücadelenin aralıksız sürdürülmesi gerekmektedir. Şiddetle etkin ve kalıcı mücadele için şiddeti doğuran nedenlere ve mağdura yönelik koruyucu hizmetlerin yanı sıra şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirlere de odaklanılması önemlidir.

Şiddet mağduru bireylerin ve ailelerinin sosyal hizmetlere hızlı erişimini sağlamak, etkili ve nitelikli hizmet sunumunu temin etmek üzere Bakanlığımız bünyesinde farklı kurumsal hizmet birimleri faaliyet göstermektedir.

Bu kapsamda 81 ilimizde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM) Şiddetle Mücadele İrtibat Noktaları ve Kadın Konukevleri hizmet sunmaktadır.

Diğer taraftan Bakanlığımız ile Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında gerçekleştirilen veri entegrasyon çalışmaları ile 6284 sayılı Kanun kapsamında Mahkemeler tarafından verilen tedbir kararları ile kolluk birimleri tarafından doldurulan **“Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formları”** anlık olarak elektronik ortamda Bakanlığımız Aile Bilgi Sistemine iletilmektedir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele III. Ulusal Eylem Planı (2016-2020) doğrultusunda; Bakanlığımız öncülüğünde Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı işbirliğinde 2020-2021 yıllarını kapsayan **“Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı”** hazırlanmıştır.

Söz konusu Koordinasyon Planı; 25 Kasım 2019 tarihinde Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen Kadına Yönelik Şiddetle Karşı Uluslararası

Mücadele Günü programı kapsamında imza altına alınan **“Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol”** çerçevesinde yürürlüğe girmiştir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı ile Mevzuatın Etkin Uygulanması, Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi, Farkındalık Artırma ve Bilinç Yükseltme ile Veri Toplama ve Araştırma hedefleri kapsamında toplam 75 temel faaliyet belirlenmiştir.

Bakanlığımız merkez ve taşra birimleri tarafından şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunmasında ilgili tüm mevzuatın gözetilerek söz konusu faaliyetlerin etkili ve süratli biçimde yürütülmesi esastır. Özellikle mağdurlara doğrudan hizmet sunan birimlerin şiddetin tekrarının önlenmesi, mağdurların ikincil mağduriyetlere maruz bırakılmaması ve güçlenmesi için;

- İhtiyaçların yerinde tespit edilmesi ve karşılanması,
- Gerekli sosyal hizmet müdahalesinin gecikmeksizin kişiye ve/veya aileye uygulanması,
- Mağdurun ve ailesinin düzenli olarak izlenmesi,
- Sosyal hizmet müdahalesinin yeni ihtiyaçlar dikkate alınarak yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Bu kapsamda salgın hastalık, afet ve acil durumlarla mücadele dönemleri de dahil olmak üzere şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması için sunulan hizmetlerin devamlılığı esas alınarak, bahsi geçen hususlar doğrultusunda;

A) Şiddet mağdurlarına etkin hizmet sunumu ve korumanın sağlanmasında kurumsal kapasitenin geliştirilmesini teminen;

1. ŞÖNİM’ler ve kadın konukevlerinin kurumsal kapasitesinin nüfusa orantılı olarak artırılması, görevli meslek elemanı ile destek personeli sayısının yükseltilmesi,

2. ŞÖNİM’lerin, 6284 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi doğrultusunda 7/24 esasıyla çalışması için İl düzeyinde gerekli tedbirlerin alınması,

3. SHM şiddetle mücadele irtibat noktalarının ŞÖNİM’ler ile koordineli olarak çalışması, yeterli sayıda meslek elemanı görevlendirilmesi,

4. ŞÖNİM, kadın konukevleri ve SHM şiddetle mücadele irtibat noktalarında görevli müdür ve meslek elemanlarının uzmanlaşmalarının sağlanması ve sık görev değişikliği yapılmaması,

5. ASH İl Müdürlükleri bünyesindeki kadın hizmet birimlerinin mutlaka oluşturulması, özellikle il düzeyinde kadının güçlenmesine yönelik faaliyetlerin ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülmesi,

6. Şiddet mağdurunun mesai saatleri dışında ŞÖNİM' e telefonla erişimini kolaylaştırmak amacıyla önlemlerin alınması, gerekli hallerde meslek elemanları arasından konuya ilişkin icapçı listesi oluşturulması,

7. Şiddet mağdurlarına yönelik hukuki danışmanlık ve destek hizmetlerinin ASH İl Müdürlüklerinde görevli avukatlar marifetiyle yürütülmesi, mağdurların adli yardım mevzuatı kapsamında taleplerinin ilgili baroya yönlendirilmesi ve Bakanlıkça uygun görülen durumlarda barolar ile işbirliği sağlanması,

8. Sosyal hizmet kuruluşlarının şiddetle mücadele alanında etkin hizmet sunumunu kolaylaştırmak ve hızlandırmak için Valilikler tarafından yeterli araç tahsis edilmesi,

9. 6284 sayılı Kanun çerçevesinde koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkili uygulanması için vaka yönetim sistemi oluşturulması, ilgili personele düzenli eğitim ve süpervizyon desteği sağlanması,

10. ŞÖNİM, SHM ve Kadın Konukevi Hizmet Standartları ile iş akışları ve yönergelerin eksiksiz uygulanması ve düzenli olarak gözden geçirilmesi/ geliştirilmesi,

11. Kadın konukevi hizmetinden yararlanmış kadınlara ve beraberindeki çocuklara yönelik konukevi sonrası izleme çalışmalarının ŞÖNİM, SHM şiddetle mücadele irtibat noktaları ve Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) Personeli tarafından gerçekleştirilmesi, kişilere rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulması,

12. İl ve İlçe düzeyinde sosyal hizmet sunumunda görevli tüm meslek elemanları ile ASDEP personeline, şiddetle mücadele alanında sistematik hizmet içi eğitim verilmesi, eğitim raporlarının aylık olarak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne gönderilmesi,

13. Barınma ihtiyacı bulunan kadınlar ile beraberindeki çocukların, risklerine ve ihtiyaçlarına duyarlı hizmet sunumunun sağlanması için konukevlerinin ihtisaslaşma çalışmalarının tamamlanması,

14. 6284 sayılı Kanun kapsamında hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişilere, ilde bulunan konukevlerinin yetersiz kalması halinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt vb. yerlerde barınma hizmeti sunulması,

15. Alo 183 Sosyal Destek Hattı vasıtasıyla şiddet mağdurlarına sunulan rehberlik, danışmanlık ve yönlendirme hizmetinin etkinliği ile bilinirliğinin artırılması,

16. Şiddet mağduru kadınların iş edinmelerine yönelik kurs ve uygulamalarda öncelik tanınması,

17. 6284 sayılı Kanun kapsamında kurumlararası veri entegrasyon çalışmalarının tamamlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele ortak veri tabanının oluşturulması,

18. Bakanlığımız Aile Bilgi Sistemi ile entegrasyonu bulunan UYAP/ POLNET/JABS sistemlerine 6284 sayılı Kanun kapsamındaki verilerin ilgili Mahkemeler ve kolluk birimleri tarafından sağlıklı, düzenli ve eksiksiz olarak girilmesi,

19. Kolluk birimlerince iletilen başvurular ile tedbir kararları kapsamında mağdura ilişkin mesleki çalışma gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan adres ve iletişim bilgilerinin gecikmeye mahal bırakmadan ŞÖNİM ile paylaşılması,

20. ŞÖNİM’lerde görev yapan polis irtibat personelinin İl Emniyet Müdürlükleri tarafından kadın ve çocuk hakları konusunda deneyimli personel arasından mesai saati boyunca görevlendirilmesi,

21. Bakanlığımız hizmet birimlerine iletilen başvurularda şiddetin tekrarının önlenmesi için kişinin taşıdığı risk faktörlerinin sağlıklı tespitine imkân sağlamak üzere geliştirilen risk analiz modülünün etkin biçimde uygulanması,

22. Tedbirlere yönelik “teknik yöntemlerle takip” kararının, ŞÖNİM ve kolluk temsilcilerinden oluşturulan komisyonun uygun görüşünü içeren rapor doğrultusunda talep edilmesi,

B) 6284 sayılı Kanun kapsamında Bakanlığımız görev ve sorumluluklarının etkin biçimde yerine getirilmesini teminen;

1. 6284 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvuruları alan kamu görevlilerinin, öngörülen görevlerini gecikmeksizin yerine getirmesi ve gerekli diğer tedbirler için ilgili birimleri bilgilendirmesi,

2. 6284 sayılı Kanun kapsamında yürütülecek iş ve işlemlerde yargı mercileri, mülki idare amirleri ve kolluk birimleri başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla gerekli koordinasyonun sağlanması,

3. Yargı mercileri, mülki idare amirleri ve kolluk birimleri başta olmak üzere Bakanlığımız hizmet birimlerine iletilen tüm başvurularda, şiddet mağduru bireylere hızlı ve kolay erişimin sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması; ŞÖNİM'ler ile ilde bulunan SHM'ler arasında gerekli iş bölümünün ASH İl Müdürlüğüne yapılması,

4. Şiddetle mücadele hizmetlerinin, salgın hastalık, afet ve acil durumlarla mücadele dönemlerinde aksamadan sürdürülmesini sağlamak amacıyla il düzeyinde özel tedbirlerin alınması; kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı misafirhane/konukevi gibi birimlerin alternatif barınma ihtiyacının karşılanmasına tahsis edilmesi,

5. Kanunun 15 inci maddesi uyarınca yargı mercileri tarafından iletilen inceleme taleplerinde, herhangi bir gecikmeye mahal verilmemesi ve ivedilikle karşılanabilmesi için ASH İl Müdürlüğü koordinasyonunda, ŞÖNİM ve SHM'ler arasında gerekli iş bölümünün hızla yapılması ve gerektiğinde ASDEP personelinden destek alınması,

6. Vakalara yönelik inceleme ve müdahale süreçlerinde güvenlik riski bulunması halinde polis itibat görevlisi vasıtasıyla ilgili kolluk biriminden refakat sağlanması konusunda ivedilikle iletişim kurulması,

7. Kanun kapsamında inceleme gerçekleştirilirken, mağdurun ve çevresinin bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyabileceği diğer sosyal hizmetler hakkında bilgilendirilmesi,

8. Şiddet mağdurunun öncesinde başvurusunun ve tedbir kararının olup olmadığının mutlaka kontrol edilerek, süregelen şiddet vakalarının tespit edilmesi halinde etkili koruma ve önleme tedbirlerine başvurulması için yetkili makamların dikkatinin çekilmesi,

9. Hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayanlar hakkında kolluk birimleri tarafından temin edilecek suç ve mükerrem şiddet kayıtlarının dikkate alınarak mağdura ilişkin vaka bazlı analiz çalışması gerçekleştirilmesi, risk durumuna göre ek tedbirlerin talep edilerek, takibinin titizlikle yapılması,

10. Kanun kapsamındaki incelemelerin gerçekleştirilmesini müteakip hazırlanan raporun ASH İl Müdürlüğü koordinasyonunda herhangi bir gecikmeye mahal verilmeden ilgili mercilere sunulması,

11. Kanun kapsamında yürütülen iş ve işlemlerin zamanında ve düzenli olarak ASHB Aile Bilgi Sistemine kaydedilmesi ve takibinin sağlanması; şiddet mağdurunun durumunun incelenmesi, ihtiyaçlarının ve taşıdığı risklerin tespitine ilişkin sistemde yer alan mesleki formların mutlaka düzenlenmesi,

12. ŞÖNİM ve SHM tarafından mağdur ve ailesi hakkında mesleki müdahale planının hazırlanması, periyodik olarak takip edilmesi ve yeni ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenerek etkin izlemenin sağlanması,

13. Kanunun 8 inci maddesinin altıncı fıkrası kapsamında alınan gizlilik kararlarının uygulanması için kurum ve kuruluşlar arasında veri entegrasyon çalışmalarının takip edilmesi, hakkında gizlilik kararı bulunan mağdurların hizmetlere erişiminde herhangi bir aksaklığa mahal verilmemesi,

14. Şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların kişisel bilgilerinin mahremiyetinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması, ilgili personelin bu konuda bilgilendirilmesi ve aksine davranışın Türk Ceza Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uyarınca sorumluluk doğuracağının hatırlatılması,

15. Kadına yönelik ve/veya aile içi şiddet vakasına müdahale sırasında şiddet mağduru ve/veya şiddete tanıklık etmiş çocuğun durumunun, çocuğun yüksek yararı ilkesine riayet edilerek 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde değerlendirilmesi ve hakkında uygun tedbir kararlarının alınması,

16. Barınma ihtiyacı bulunan ve ŞÖNİM tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında değerlendirmesi yapılan,

a. Engelli akıl ve ruh sağlığı yerinde olmadığı gözlemlenen veya bedensel engeli nedeniyle sürekli bakım ihtiyacı bulunan engelli kadınların, 2017/2 sayılı Engelli

Bireylerin Acil Yerleştirilmesi Hakkında Genelge gereği bekletilmeksizin durumlarına uygun engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerine yerleştirilmesi,

b. Altmış yaşından büyüklerin huzurevlerine yerleştirilmesi,

c. On sekiz yaşından küçük şiddet mağduru, hamile veya doğum yapmış kız çocuklarının durumlarına uygun sosyal hizmet kuruluşlarına yerleştirilmesi,

17. Cinsel dokunulmazlığa karşı suç mağdurlarına ilişkin kollukta gerçekleştirilecek iş ve işlemlerde ihtiyaç duyulması halinde refakat sağlanması, mevzuatın uygulanmasında aksaklığa mahal vermemek üzere meslek elemanları arasından konuya ilişkin icapçı listesi oluşturulması,

18. Kuruluşlarımızdan hizmet alan şiddet mağdurlarının, adli süreçte danışmanlık ve destek hizmetleri için Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüklerine yönlendirilmesi,

19. Kadına yönelik şiddet fiillerinin gerçekleşmesini müteakip ilgili kolluk birimleri tarafından ASH İl Müdürlükleri ve ŞÖNİM'lere anlık bilgilendirmenin sağlanması,

20. ASH İl Müdürlükleri tarafından, kadına, çocuğa ve aile bireylerine yönelik şiddet vakalarına ilişkin yazılı, görsel ve işitsel medya ile internet ortamında çıkan haberlerin takip edilerek mesleki inceleme başta olmak üzere gerekli iş ve işlemlerin ivedilikle gerçekleştirilmesi ve ilgili merkez birimlerimize hızlı bilgi akışının sağlanması,

21. Kanun kapsamında hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişilerin Aile Eğitim Programına katılımının sağlanması, programda yer alan şiddetin önlenmesinde tutum ve davranış değişikliğini sağlamaya yönelik ilgili modüllerin uygulanması,

22. Alkol ve madde bağımlılığı sorunu olan şiddet uygulayanların bağımlılıkla mücadele konusundaki özel müdahale programlarına katılması ve yönlendirilmesi konusunda, verilen tedbir kararın gereğinin yerine getirilmesi için işbirliğinde bulunmaması halinde bunun tedbirin ihlali niteliği taşıyacağı ve hakkında zorlama hapsine karar verilebileceği konusunda ilgili kolluk birimlerince şiddet uygulayanın bilgilendirilmesi,

23. 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi kapsamında, verilen sağlık tedbir karar uygulanırken, uygulayıcı kuruma ihtiyaç duyulan yardımın kolluk birimince sunulması,

24. 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) ve (i) bentleri kapsamında, verilen sağlık tedbir kararının uygulanmasını reddeden şiddet uygulayan hakkında,

Sağlık Bakanlığınca ilgili aile mahkemesine tedbirin ihlal edildiğine ilişkin bildirimin yapılması ve Kanunun 13 üncü maddesi kapsamında zorlama hapsi talep edilmesi,

25. Şiddet uygulayana yönelik şiddeti önleme, öfke kontrolü, etkili iletişim ve stresle başa çıkma konularında gerçekleştirilen “Aile İçi Şiddetle Mücadele Seminerlerinin 81 ilde düzenli olarak uygulanması, eğitim çalışmalarına ilişkin bilgilerin Aile Bilgi Sistemine işlenmesi ve aylık olarak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne raporlanması,

26. 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince şiddet uygulayana yönelik öfke kontrolü, etkili iletişim ve stresle başa çıkmaya yönelik bireysel ve grup çalışmalarının, yapılandırılarak belirlenecek sosyal hizmet modeli çerçevesinde sistematik olarak uygulanması ve izlenmesi,

27. Salgın hastalık, afet ve acil durum dönemlerinde, ŞÖNİM ve Kadın Konukevi hizmetlerinin aksamadan sürdürmesi, gerekli personel ve ödenek düzenlemelerinin gerçekleştirilmesi; hizmet alan kadın ve çocuklar için gerekli koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması,

C) Şiddetle mücadelede kurumlar arası koordinasyon ve işbirliğinin artırılmasını teminen;

1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planının (2021-2025) kamu kurum kuruluşları, özel sektör, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarına ve kamuoyuna duyurulması ve titizlikle uygulanmasının sağlanması,

2. Şiddetle mücadele mevzuatının sistematik olarak değerlendirilmesi, ihtiyaç halinde değişiklik önerileri ve alt düzenlemelerin hazırlanması,

3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı’nın uygulanmasında gerekli tedbirlerin alınması, sorumlu ve ilgili kurumlarla koordinasyonun sağlanması,

4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonunun mevzuatta belirlenen esaslar çerçevesinde

etkin biçimde toplanmasının sağlanması, toplantılara Cumhuriyet savcıları ve Aile Mahkemesi hakimlerinin davet edilmesi, toplantı sonuçlarının Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne düzenli olarak raporlanması,

5. 2022-2025 dönemini kapsamak üzere 81 ilde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele yeni İl Eylem Planlarının hazırlanması, etkin uygulanması ve izlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması, uygulama sonuçlarının Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne 6 aylık periyotlarla raporlanması,

6. Şiddetin önlenmesinde yerel düzeydeki çalışmaları güçlendirmek, iyi uygulama örneklerini artırmak amacıyla Sosyal Hizmet Merkezleri tarafından ilçe düzeyinde şiddetle mücadele yıllık faaliyet planlarının hazırlanması, etkin uygulanması ve izlenmesi, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne üç aylık periyotlarla raporlanması,

7. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında ilçe düzeyinde ve kaymakamlar başkanlığında gerçekleştirilecek izleme ve değerlendirme toplantılarına ASH İl Müdürlüğü koordinasyonunda ilgili Sosyal Hizmet Merkezleri tarafından katkı ve katılımın sağlanması,

8. Vaka yönetim sürecinde, koruyucu ve önleyici tedbir iş ve işlemleri yürütülürken, işbu genelge de dahil olmak üzere paydaş kurum ve kuruluşlarca kabul edilen politika belgeleri ve düzenleyici işlemlerin göz önünde bulundurulması,

9. Salgın hastalık, afet ve acil durumlarla mücadele dönemlerinde, Bakanlığımız ile AFAD ve Sağlık Bakanlığı tarafından alınan tedbirlerin kuruluşlarda görevli personel ve hizmet alanlar tarafından eksiksiz uygulanması,

Ç) Şiddetin önlenmesinde toplumsal farkındalığın artırılmasını teminen;

1. Ulusal ve yerel düzeyde kadına yönelik şiddetin önlenmesi için toplumsal duyarlılığın ve birlikte mücadelenin sağlanması amacıyla bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarına ağırlık verilmesi,

2. 6284 sayılı Kanunun uygulanmasında görev alan kurum ve kuruluşlar başta olmak üzere ilgili tüm taraflarla işbirliği içinde kadına yönelik şiddetle mücadele ve yasal mevzuata ilişkin eğitim çalışmalarının düzenli olarak gerçekleştirilmesi, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı tarafından ilgili kurumlara eğitici desteği başta olmak üzere gerekli rehberliğin sağlanması,

3. Bakanlığımız bünyesinde görevli tüm personele kadına yönelik şiddetle mücadele alanında hizmet içi eğitimlerin düzenli olarak uygulanması,

4. Ailenin korunması, kadına karşı şiddetin, erken yaşta ve zorla evliliklerin önlenmesi kapsamında kamuoyunun farkındalığının artırılmasına yönelik; kamu görevlileri, işçiler, muhtarlar, sivil toplum kuruluşları, kanaat önderleri, sendikalar, medya mensupları, akademisyenler, er ve erbaşlar dâhil olmak üzere farklı kesimlere eğitim ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmesi, eğitim çalışmalarına ilişkin bilgilerin Aile Bilgi Sistemine işlenmesi ve aylık olarak Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne raporlanması,

5. Şiddetin önlenmesi amacıyla çocuk, genç ve yetişkin tüm yaş gruplarındaki kadınlara ve erkeklere yönelik bilinçlendirme ve farkındalık artırma çalışmalarının yapılması,

6. Aile yapısının güçlendirilmesi ve sorun çözme kapasitesinin artırılması amacıyla aile danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması;

7. Şiddetle mücadelede farkındalık artırmaya yönelik eğitim çalışmalarının düzenli olarak etki analizlerinin yapılması, alınan sonuçlar çerçevesinde içerik ve uygulamaların sistematik olarak revize edilmesi,

8. Şiddetle mücadelede yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medyadan etkili bir şekilde yararlanılması için içerikler geliştirilmesi ve paylaşımın sağlanması,

9. Salgın hastalık, afet ve acil durumlarla mücadele dönemlerinde, şiddet mağdurlarının, başvuru mekanizmalarına ilişkin farkındalık ve bilgi düzeylerini artırmaya yönelik ulusal medya ve sosyal medya aracılığıyla çalışmalar yürütülmesi,

Hususlarının azami dikkat ve özen gösterilerek yerine getirilmesini ve uygulamada herhangi bir aksaklığa yer verilmemesini önemle rica ederim.

Derya YANIK
Bakan

**İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 1 OCAK 2020 TARİHLİ
VE 2020/1 SAYILI KADINA YÖNELİK
ŞİDDETLE MÜCADELE GENELGESİ**

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
İller İdaresi Genel Müdürlüğü

Sayı : 23635644-249-E.1

01.01.2020

Konu : **Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele**

GENELGE

Aile içi ve kadına yönelik şiddet tüm dünyada ve ülkemizde çözümlenmesi gereken en önemli sorunların başında gelmektedir. Bu şiddet eyleminin; mağdura yakın bir kişi tarafından işlenmesi, tekrar etmesi, hatta süreklilik içermesi ve kadın üzerinde ağır duygusal ve fiziksel etkilerinin olmasına rağmen çoğu zaman dışa aksettirilmek istenmemesi gibi birçok nedenden dolayı diğer şiddet türlerinden farklılık arz etmektedir. Bu yönü itibarıyla aile içi ve kadına yönelik şiddet konusunda devletlerin ayrı bir yükümlülüğü bulunmakta ve aktif bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da vurgulanan devletin özen yükümlülüğü; diğer şiddet türlerinde olduğu gibi ceza hukuku aracılığıyla cezalandırma tehdidinin ötesinde kadın şiddete uğradığında ve şiddetten kaçtığına kadının güvenliğini sağlama, şiddete uğramasını engelleyecek tüm önlemleri alma ve hayatını sürdürebileceği maddi ve fiziki koşulları oluşturma, şiddete karşı danışma ve yardım hatları kurma, gerekli yasal düzenlemeleri yapma, eylem planları yürürlüğe koyma, farkındalık için kampanyalar düzenleme vb. farklı birçok önlemi devletin aynı anda alması anlamına gelmektedir.

Devletimiz, bu hassas ve ciddi konuda sorumluluklarını yerine getirmek için Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının belirlediği ilkeler kapsamında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) Hakkında Yönetmelik hükümleri ile aile içi ve kadına yönelik şiddet ile mücadele hususunda gerekli mevzuat düzenlemelerini yapmıştır.

Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele ile ilgili olarak anılan mevzuat, özel hukuk ve ceza hukuku alanında alınan tedbirler doğrultusunda esaslı bir sistem kurulumuş bulunmaktadır.

Ancak tüm dünyada olduğu gibi mevzuat düzenlemeleri sorunun çözümünde yeterli olmamaktadır. Aile içi ve kadına yönelik şiddeti önleme konusunda özen yükümlülüğü bulunan tüm kamu kurumları ve kuruluşları ile bu alanda görev alan kamu görevlileri tarafından da bu sistemin desteklenmesi, sorumlulukların gecikmeksizin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda; aile içi ve kadına yönelik şiddetle topyekûn mücadele edilmesi, 2020- 2021 döneminde acil alınması gereken önlemlerin kurumlar arası işbirliği ve eşgüdümle uygulanmasının sağlanması amacıyla 75 (yetmiş beş) maddeden oluşan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İşbirliği ve Eşgüdümün Arttırılmasına Dair Protokol” 25 Kasım 2019 tarihinde Cumhurbaşkanlığı himayelerinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanımız, Adalet Bakanımız, Milli Eğitim Bakanımız, Sağlık Bakanımız, Diyanet İşleri Başkanımız ve Bakanlığımızın ortak imzasıyla yürürlüğe girmiştir.

Aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için ilgili kanun ve yönetmelikler ile “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı” kapsamında; Bakanlığımızın, valiliklerimizin ve kolluk birimlerimizin görev ve sorumluluğunda olan konularda/alanlarda, mevzuat ile verilen görev/ sorumlulukların gecikmeksizin uygulanması, alınan tedbirlerde etkinliğin artırılması, kurumsal kapasitenin, koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesi, toplumsal farkındalık artırma ve bilinç yükseltme hedeflerine yönelik aşağıda belirtilen hususların uygulanması önem arz etmektedir.

A. GENEL ESASLAR

- Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından öncelikli olarak asayiş birimleri, polis merkezleri ve karakollarda görev yapan kolluk görevlilerinden başlamak üzere personelin tamamının iki yıllık süre içinde (2020-2021) aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi, bu kapsamdaki yasal mevzuatın etkin uygulanması vb. konularda hizmet içi eğitime tabi tutulması, bu kapsamda hizmet içi eğitim uygulama planı ve sonuçlarının İller İdaresi Genel Müdürlüğüne aylık periyotlarla gönderilmesi,

- Valilikler tarafından, kadına yönelik şiddetle mücadelede; “2020-2021 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı”, 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği ile Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik hükümlerini esas alan aile içi ve kadına yönelik şiddetin

engellenmesine yönelik ildeki tüm kamu kurumlarının sorumluluklarını belirten, uygulamaya yön verecek, görev ve sorumlulukların uygulanmasındaki eksiklikleri ortadan kaldırarak koordinasyon ve işbirliğini geliştirici hizmet içi eğitimler düzenlenmesi ve bu genelge kapsamında belirtilen hususları kapsayan talimat/genelge yayınlanması, yapılacak izleme toplantılarında yayınlanan bu talimatın/genelgenin uygulanmasının ve sonuçlarının valiler tarafından yakinen takip edilmesi,

- **İllerde oluşturulan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme, Değerlendirme Komisyonlarının”** muhakkak valilerin başkanlığında, başta kolluk amirleri olmak üzere, görev ve sorumluluk üstlenen tüm birim/kurum amirlerinin bizzat katılımıyla 3 ayda bir toplanması, toplantılara yetkili Cumhuriyet savcılar ve Aile Mahkemesi hakimlerinin de davet edilmesi,

- “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme, Değerlendirme Komisyonlarının” ilçe düzeyinde ve kaymakamlar başkanlığında ilgili kurum amirleri ile düzenli olarak toplanmasının sağlanması,

- İl/ilçe düzeyinde yapılacak komisyon toplantılarında üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, kadın dernekleri, barolar vb. kurum ve kuruluşlardan etkin katılım sağlanması,

- Aile içi ve kadına yönelik şiddet olgusunun daha çok özel alanda kalması ve bu nedenle yaşanan olayların %80’inin kamu birimlerine yansımaması hususu göz önünde bulundurularak şiddet öncesi önleyici çalışmaların yapılması için; il/ilçelerde muhtarlar, rehber öğretmenler/diğer öğretmenler, aile hekimleri, din görevlileri başta olmak üzere tüm kamu görevlilerine gerekli eğitimlerin verilmesi ve kamu görevlilerinin bu hususta etkin rol almalarının sağlanması ayrıca beyanlara yansımaya bile şiddet olgusunu çağrıştıran durumlarla işleri gereği karşılaşan tüm kamu görevlilerinin bu durumu Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl/İlçe Müdürlüğüne bağlı birimlere bildirmesine ilişkin gerekli uyarıların yapılması,

- Şiddet öncesi önleyici çalışmalar kapsamında il ve ilçelerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının etkinlik ve duyarlılığının artırılması ve bütünlük bilgi sisteminden yararlanılması,

- Kadın Acil Destek (KADES) Uygulamasının il/ilçe düzeyinde vatandaşlara duyurulması ve kullanımının sağlanması konusunda gerekli bilgilendirmenin gerçekleştirilmesi, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması,

• Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Daire Başkanlıkları, Polis Akademisi Başkanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ve Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile işbirliği içinde konusunda uzman görevlilerden oluşturulacak bir komisyon marifetiyle kolluk birimleri tarafından kullanılan **“Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formu”**nun, olay bazında risk/tehdit değerlendirmesini daha iyi ortaya koyarak uygulayıcılara yön verme niteliğini artıracak ve meydana gelen mükerrer ve müstakil olayların sağlıklı takibini yapmaya imkân verecek şekilde içerik ve şekil olarak daha bilimsel bir standartta olması için ivedilikle çalışma yapılması,

• Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele etmek, şiddet mağduru ile şiddet uygulayana ilişkin tüm bilgiler ile koruyucu ve önleyici tedbir kararlarını görebilmek, tedbir kararlarının ihlal edilmesi halinde ise ilgili birimler tarafından mevzuatta belirtilen yetki ve sorumlulukların yerine getirilebilmesi için ilgili personelin harekete geçmesi sağlamak üzere ilgili tüm kurum/kuruluşların dahil olacağı UYAP/POLNET/JABS/ŞÖNİM ortak portalını kurulmasının ivedilikle tamamlanması,

• 6284 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin altıncı fıkrası kapsamındaki korunan kişi ile birlikte diğer aile bireylerinin kimlik ve adres bilgilerinin tüm kurumlara ait resmi kayıtlarda **“Gizli Tutulması”**na ilişkin kararların etkin ve hızlı uygulanmasının temini ve evrak dolaşımını ortadan kaldıracak şekilde elektronik ortamda Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından gerekli alt yapının kurulması,

• Polis Akademisi Başkanlığı ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında kolluğun yetki ve sorumlulukları, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularına ilişkin eğitim müfredatı hazırlanarak/geliştirilerek bu konunun hemen her seviyede eğitim alacak öğrencilerin eğitimlerinin bir parçası haline getirilmesi,

• Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bünyesinde vatani görevini yapmakta olan er ve erbaşlara; ailenin önemi, erken yaşta ve zorla evlilikler, kadına yönelik şiddetin sonuçları ve bu durumun engellenmesine yönelik eğitimler verilmesi,

• Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele etmek amacıyla hakim tarafından verilen “Teknik Yöntemlerle Takip” tedbir kararı kapsamında kullanılan “Elektronik Kelepçe Uygulaması Yönetmeliği”nin hazırlanması

için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına kolluk birimlerimiz tarafından gerekli desteğin verilmesi ayrıca bu uygulamanın ülke geneline yaygınlaştırılması için; Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı ile işbirliği içinde gerekli alt yapının ivedilikle kurulması,

- Vali ve kaymakamlar tarafından Belediye Kanunu gereğince büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000 üstü olan ilçelerde kadın konukevlerinin açılması gerektiği hususunda belediye başkanlarının uyarılması ve bu hususun Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yapılacak teftiş ve denetimlerde göz önünde bulundurulması,

- Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında yürütülen tüm işlemlerin il/ilçe düzeyinde tek elden takibinin yapılması için gerekli idari yapılanmanın sağlanması, bu konuda Cumhuriyet savcılığı ve mahkemeler ile çalışan kolluk personeline mümkün olduğu kadar yer değişikliği yapılmaması.

B. UYGULAMAYA İLİŞKİN HUSUSLAR

- Aile içi ve kadına yönelik şiddet kapsamındaki her türlü ihbar/olay karşısında şiddet mağdurunun yazılı veya sözlü müracaatı olup olmadığına bakılmaksızın genel hükümlere göre gerekli işlemlerin yapılması amacıyla Cumhuriyet savcısının bilgilendirilmesi,

- Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair mevzuat kapsamında mülki makamlara ve kolluk birimlerine verilen görev, yetki ve sorumlulukların gecikmeksizin yerine getirilmesi,

- Kolluk birimlerimiz tarafından müracaat eden kişilerin mevcut risk ve tehdit durumunun ortaya konulması amacıyla doldurulan “Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olay Kayıt Formu”nun eksiksiz şekilde ve titizlikle düzenlenmesi,

- Şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde; bu hususta bir talebinin olup olmadığına bakılmaksızın mağdurun yaşam hakkının korunmasını sağlamak amacıyla 6284 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca mülkî amirler ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirleri tarafından delil veya belge aranmaksızın ve resen koruyucu tedbirlerin verilebileceği hususu dikkate alınarak geçici koruma altına alma tedbiri başta olmak üzere gerekli koruyucu tedbirlerin alınması,

• 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında kesinlikle uzlaşma ya da arabuluculuk faaliyetinin yapılamayacağı hususunda gerekli tedbirlerin alınması,

• Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele edilebilmesi ve kadın cinayetlerinin önüne geçilebilmesi amacıyla “6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun” ile “2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun”da yapılan değişikliklerle birlikte 6284 sayılı Kanun kapsamında haklarında tedbir kararı verilenlere “tabanca, yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları” taşıma/bulundurma izni verilmemesi; önceden verilen taşıma/bulundurma silah ruhsatlarına istinaden tabanca ve tüfekleri olanların haklarındaki tedbir kararı kaldırılıncaya kadar tabanca ve tüfeklerinin muhafaza altına alınmasına yönelik işlemlerin yürütülmesi,

• Koruma tedbirlerinin etkinliği açısından, şiddet mağdurunun daha önce başka şikâyetinin, soruşturma ve/veya davasının bulunup bulunmadığının mutlaka kontrol edilerek, süregelen şiddet vakalarının tespit edilmesi halinde şüpheli hakkında mükerrer olaylarla orantılı koruma tedbirlerine başvurulması hususunda yetkili makamların dikkatinin çekilmesi,

• Hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın geçmiş suç ve mükerrer şiddet kayıtlarının dikkatlice analiz edilerek vaka bazlı çalışılması, riskli durumların belirlenerek ek tedbirlerle takibinin titizlikle yapılması ve ilgili makamlara sunulması,

• Kolluk birimlerine gelen mağdur kadınlara yönelik iş ve işlemlerin; mahremiyete ve gizliliğe özen gösterilerek, imkanlar ölçüsünde mağdur kadınların kendilerini rahat hissedebilecekleri, üçüncü kişilerin bulunmadığı, fiziken uygun ortamlarda, mağdura yaklaşım ve uygun iletişim yöntemleri başta olmak üzere çocuk ve kadının insan hakları, kadın-erkek eşitliği ile 6284 sayılı Kanun kapsamındaki yetki ve sorumluluklar konularında eğitim almış kadın personel tarafından gerçekleştirilmesinin sağlanması,

• Kolluk birimlerimizce fiziksel şiddet barındırmasa bile meydana gelen kadına yönelik şiddet olaylarının **adli olay** olarak değerlendirilmesi ve bu kapsamda il/ilçelerde meydana gelen olayların yapılacak risk/tehdit değerlendirmesi ile birlikte sıralı amirlere de bildirilmesi,

- Kadına yönelik şiddet olayları ile ilgili ihbar, şikayet ve haber alındığı andan itibaren konunun kriminal bir vaka olarak ele alınıp adli/önleyici kolluk görevinin bir arada ve gecikmeksizin yürütülmesi; soruşturmanın etkinliği açısından her türlü bilgi, belge ve delilin zamanında, eksiksiz ve ayrıntılı bir şekilde toplanması,

- Kadına yönelik şiddet vakalarında kolluk birimlerinin ilgili mevzuat çerçevesinde görev ve sorumlulukları kapsamında yapılması gereken işlemlere ilişkin “kontrol çizelgesi” hazırlanması ve her olay için yapılan iş/işlemlerin bahse konu çizelgeye uygun ve eksiksiz yapıp yapılmadığının kontrolünün sağlanması,

- Şiddet öyküsü olan ve boşanma davasına dönüşen vakalarda, boşanma sürecindeki mükerrer şiddetin önlenmesi açısından ŞÖNİM’lerde görev alan ilgili uzmanlar tarafından vakanın ayrıntılı analizinin yapılarak kollukla iş birliği içerisinde dava takibinin yapılması,

- Kolluğa müracaat eden kadınların ŞÖNİM’ler tarafından verilebilecek destek hizmetleri hakkında bilgilendirilmesi ve şiddet mağdurunun bu hususta bir talebi olması halinde kolluk tarafından ŞÖNİM’lere götürülmesi,

- Aile içi ve kadına yönelik şiddet konulu müracaatlar ile ilgili olarak kolluk tarafından ŞÖNİM’lerin bilgilendirilmesi,

- Valilikler tarafından ŞÖNİM’lerin 7/24 esasına göre görev yapmalarının sağlanması için yerel imkanlar dahilinde personel ve idari kapasitelerinin desteklenmesi ayrıca 7/24 esasına göre görev yapan ŞÖNİM’lerde kolluk personeli görevlendirilmesi,

- Şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlara yönelik ilgili makamlar tarafından verilecek koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının doğru belirlenebilmesi/verilebilmesi için muhakkak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünden 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca ayrıntılı “sosyal araştırma raporu” talep edilmesi, bu raporun gecikmeksizin düzenlenmesi için valilikler tarafından sürecin sıkı şekilde takip edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması,

- “Çocuğun yüksek yararı” ilkesi gereğince kolluk birimlerimiz tarafından aile içi şiddete konu olaylarda vakanın özelliğine göre ailedeki çocukların psikolojisi, sosyal yaşamı, eğitim hayatı, ebeveynleri ile ilişkisi vb. konulara

ilişkin olarak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında gerekli tedbirlerin alınması hususunda yetkili makamların mutlaka bilgilendirilmesi,

- 6284 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 35 inci maddesinin beşinci fıkrası kapsamında önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediğinin muhakkak kolluk tarafından kontrol edilmesi, bu kontrollerde aykırılık tespit edilmesi halinde zorlama hapsine esas teşkil edecek bilgi, belge ve delillerin tüm detayları ile toplanarak konu hakkında tutanak tutulması ve sonrasında Cumhuriyet Başsavcılıkları ve ŞÖNİM'lerle yazılı olarak paylaşılması,

- Kolluk tarafından yapılan kontroller sırasında 6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinde yer alan ilgili amir hüküm kapsamında tedbir kararlarının kişiler üzerindeki etkisinin izlenmesi için; ŞÖNİM'ler tarafından imkanlar ölçüsünde uzman görevlendirilmesinin sağlanması,

- Kadına yönelik şiddetle daha etkin mücadele etmek adına şiddet uygulayanlar için verilen uzaklaştırma kararlarının yanı sıra önleyici diğer tedbirlerden olan öfke kontrolü ile rehabilitasyon programlarına ve stresle başa çıkma eğitimlerine de gerekli yönlendirmelerin yapılması ve ilgili uzman personel marifetiyle destek hizmetinin sağlanması,

- Hakim tarafından 6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (h) ve (ı) fıkraları kapsamında; şiddet uygulayan kişilere yönelik verilen alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanmama ve bağımlılık halinde hastaneye başvurmak/yatmak, muayene ve tedavi olmak tedbirleri ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içinde yerine getirilirken kolluktan yardım istenildiğinde ilgili kurumlarla işbirliği içinde gereği yapılarak işlem süreçlerinin yakinen takip edilmesi,

- Adli makamlarca Tebligat Kanununun 2 nci maddesi kapsamında kolluk vasıtası ile tebligat yapılmasına ilişkin kararların ivedilikle yerine getirilmesi,

- Aile içi ve kadına yönelik şiddet kapsamında tutuklu veya hükümlü şahısların takibinin ilgili kurumla koordine kurularak yapılması, firar ya da tahliye bilgisi alındığı andan itibaren şiddet mağdurlarını korumaya yönelik koruyucu/önleyici tedbirlerin ivedilikle alınmasının sağlanması,

Şiddet mağdurunun yaşam hakkı ile fiziksel ve ruhsal bütünlüğünün korunması hakkının her şart altında ön planda tutularak yukarıda belirtilen hususların planlanması/uygulanması ve konunun valiler ve kaymakamlar ile diğer sıralı/sorumlu amirler tarafından bizzat takip edilerek uygulamada herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi hususunda bilgi ve gereğini arz ve rica ederim.

Süleyman SOYLU
Bakan

